Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы

Кыргыз Республикасынын
төлөм теңдеми

2008-жыл

2009-жылдын июнь айы

Бишкек

РЕДАКЦИЯЛЫК
КЕҢЕШ:

Төрага:	З. Чокоев.
Кеңештин мүчөлөрү:	Абдыбалы тегин С.,
	Л. Цыплакова,
	С. Урустемов,
	Г. Исакова.
Жооптуу катчы:	У. Усубалиев.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми

Басылма Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан даярдалган жана анда тышкы сектордун өнүгүүсүндөгү акыркы тенденциялар чагылдырылат жана төлөм теңдеми, тышкы соода, эл аралык камдар, тышкы карыз жана эл аралык инвестициялык позиция боюнча статистикалык маалыматтар, ошондой эле төлөм теңдемин түзүү ыкмалары жана маалымат базасы камтылат. Басылма жылына 4 жолу – январь, май, июль жана октябрь айларында кыргыз, орус жана англис тилдеринде чыгарылып турат.

Басылманын маалыматтарын жаңыртуунун акыркы күнү: 2009-жылдын 20-майы.

Шарттуу белгилер:

... маалыматтардын жок экендигин билдирет;
— көрсөткүчтөр 0 (нөлгө) барабар же мааниге ээ эмес экендигин билдирет;
- жылдар же айлар ортосундагы мезгил аралыгын (мисалы 1994 - 1996-жылдар же январь - июнь айлары) билдирет, бул жерде чектүү даталар аралыгындагы жылдар жана айлар камтылган.

Цифраларды тегеректөөдөн улам, акыркы саптарда суммаларды чыгарууда дал келбестиктер болушу мүмкүн.

Бул басылмада пайдаланылуучу эсепке алуу ыкмаларынын же мурдатан колдонулуп келген маалыматтардын өзгөртүлүшү ыктымалдыгына байланыштуу, мурда келтирилген маалыматтар корректировкаланышы мүмкүн жана ага ылайык 10 жылды камтыган мезгил аралыгы "ачык" деп эсептелинет.

Басылмага байланыштуу суроолор боюнча:
Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын
Финансы статистикасы жана маалымдоо башкармалыгынын
Төлөм теңдеми жана тышкы карыз бөлүмүнө
Бишкек шаары, Т.Үмөталиев атындагы көчө, 101 дареги боюнча,
(996 312) 66-90-57, 66-90- 56 телефондору,
(996 312) 66-90-55, 61-07-30 факсы аркылуу кайрылсаңыздар болот.
Электрондук почта: uusubaliev@nbkr.kg

Уюштуруучусу: Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы.
Басылма Кыргыз Республикасынын Адилет министрлигинде 605 номеринде каттоодон өткөрүлгөн.

© Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2009-жыл.

Басылманы кайрадан басып чыгаруу Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксаты менен жүзөгө ашырылат, ал эми андан шилтеме келтирүүдө булагын көрсөтүү зарыл.

"UnitPrint" ЖЧК полиграфия комплексинде басууга даярдалды жана басылып чыгарылды.
Бишкек ш., Садыгалиев көчөсү, 1а.
Тел.: (312) 35 71 80
Факс: (312) 35 71 67.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын басылмалары

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын жылдык отчету
Басылма Улуттук банктын өткөн жыл үчүн толук отчету болуп саналат. Ал өзүнө республиканын экономикалык өнүгүшү жана акча-кредит саясаты, финансылык отчеттуулук, Улуттук банк жөнүндө жалпы маалыматтарды, статистикалык тиркемелерди камтыйт. Кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын бюллетени
Бул маалыматтык басылма Кыргыз Республикасынын негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрү, экономика секторлору боюнча статистикалык маалыматтарды камтыйт. Ай сайын кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Кыргыз Республикасында инфляция боюнча баяндама
Басылма, республикадагы жана анын региондору боюнча керектөө бааларынын динамикасын, инфляциянын негизги факторлоруна жүргүзүлгөн анализдөөлөрдү, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын акча-кредит саясат жагында кабыл алган чечимдери жөнүндөгү маалыматтарды камтуу менен кийинки мезгил аралыгына инфляциялык болжолдоолорду сунуштайт. Басылма чейрек сайын кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланат.

Банк тутумунун өнүгүү тенденциялары
Финансылык ортомчу катары банк тутумунун өнүгүшүнө иликтөөлөрдү жүргүзүү жана ага баа берүү, ошондой эле банк тутумунун турукташуусунун курамдык элементтерине баа берүү "Банк системасынын өнүгүү тенденциялары" басылмасынын максаты. Басылма жарым жылда бир жолу кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ченемдик актылары
Республиканын коммерциялык банктарын жана коомчулукту Улуттук банктын ченемдик актылары жана банктын иши жөнүндөгү расмий маалыматтар менен камсыз кылуу, ошондой эле Кыргыз Республикасынын банктык мыйзамдарын кеңири жайылтуу үчүн Улуттук банктын ченемдик актыларын расмий жарыялоо бул басылманын негизги максаты болуп саналат. Басылма айына бир жолу кыргыз жана орус тилдеринде жарыяланып турат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын пресс-релизи
Улуттук банкта болуп өткөн жаңылыктарды, финансы рыногу боюнча негизги маалыматтарды чагылдырат. Жума сайын кыргыз жана орус тилдеринде жарыяланат.

Басылмалар Улуттук банктын Төрагасынын буйругу менен бекитилген тизмеге ылайык таркатылат жана Улуттук банктын Web-баракчасында http:\\www.nbkr.kg дареги боюнча жайгаштырылып келүүдө.

Урматтуу окурмандар,

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2004-2008-жылдар аралыгында жеке тышкы карыз боюнча маалыматтар кайра каралып чыккандыгына, ал эми чет өлкө инвестициялары боюнча 2008-жыл үчүн алынган маалыматтар алдын ала алынган маалымат болуп санала тургандыгына Сиздердин көңүлүңүздөрдү буруп кетмекчи. Мындан тышкары, соода жүргүзүү, кызмат көрсөтүүлөр жана трансферттер боюнча маалыматтар да кайрадан каралган.

Кыскартылган сөздөрдүн тизмеси

АӨБ	- Азия өнүгүү банкы
АКЖО	- Акча кредиттик жөнгө салуу органдары
АКУ	- Атайы карыз алышуу укугу
АЧӨ	- Алыскы чет өлкө
АЧӨЭФ	- Айыл чарбасын өнүктүрүүнүн Эл аралык фонду
ДБ	- Дүйнөлүк банк
ДТК	- Дүң тышкы карыз
ЕШК	- Европа Шериктештиги Комиссиясы
ЖМК	- Жалпыга маалымдоо каражаттары
ЖТК	- Жалпы тышкы карыз
ИДП	- Ички дүң продукт
КБ	- Коммерциялык банктар
КБИ	- Керектөө бааларынын индекси
КМШ	- Көзкарандысыз Мамлекеттердин шериктештигине кирген өлкөлөр
КР	- Кыргыз Республикасы
МБИ	- Мамлекеттик бажы инспекциясы
МИП	- Мамлекеттик инвестиция программасы
МКВ	- Мамлекеттик казына векселдери
МТК	- Мамлекеттик тышкы карыз
НЭАК	- Номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу
ӨТФ	- Өнүгүүнүн Түндүк Фонду
ӨЭУ	- Өкмөттүк эмес уюмдар
РӨЕБ	- Реконструкциялоо жана өнүгүүнүн Европа банкы
РЭАК	- Реалдуу эффективдүү алмашуу курсу
СИФ	- Импортер-өлкөнүн чегарасындагы баа
ТЖ	- Техникалык жардам
ТИМ	- Тышкы иштер министрлиги
ТКМ	- Транспорт жана коммуникация министрлиги
ТЭИТН	- Тышкы экономикалык ишкердиктин товардык номенклатурасы
УСК	- Улуттук Статистика комитети
ФМ	- Финансы министрлиги
ФОБ	- Экспортер-өлкөнүн чегарасындагы баа
ЭВФ	- Эл аралык Валюта Фондусу
ЭСТК	- Эл аралык стандарттык товардык классификация

МАЗМУНУ

1. Төлөм теңдеминдеги тенденциялар 7
2. Күндөлүк операциялардын эсеби 10
Соода балансы 10
Тышкы сооданын товардык түзүмү 11
Товарлардын экспортунун түзүмү 11
Товарлардын импортунун түзүмү 12
Негизги өнөктөш өлкөлөр менен тышкы соода 13
Реалдуу эффективдүү алмашуу курсу 16
Эл аралык кызмат көрсөтүүлөр балансы 17
Кирешелер 19
Трансферттер 19
3. Капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби 21
Финансылык эсеп 21
Эл аралык камдар 22
4. Кыргыз Республикасынын тышкы карызы 23
5. Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестициялык позициясы 28
I тиркеме: Таблицалар жана графиктер 31
I.1-таблица. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми (нейтралдуу берүүдө).......... 32
I.2-таблица. Экспортту ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча бөлүштүрүү 40
I.3-таблица. Экспортту ЭСТКнын бөлүктөрү боюнча бөлүштүрүү 40
I.4-таблица. Импортту ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча бөлүштүрүү 41
I.5-таблица. Импортту ЭСТКнын бөлүктөрү боюнча бөлүштүрүү 41
I.6-таблица. Экспортту функционалдык бөлүштүрүү 42
I.7-таблица. Экспортту географиялык бөлүштүрүү 42
I.8-таблица. Товарлардын жеке адамдар тарабынан жүзөгө ашырылуучу экспорту 42
I.9-таблица. Импортту функционалдык бөлүштүрүү 43
I.10-таблица. Импортту географиялык бөлүштүрүү 43
I.11-таблица. Товарлардын жеке адамдар тарабынан жүзөгө ашырылуучу импорту 43
I.12-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн экспорту 44
I.13-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн импорту 46
I.14-таблица. Баалардын индекси жана экспорттун физикалык көлөмү 48
I.15-таблица. Баалардын индекси жана импорттун физикалык көлөмү 49
Өлкөлөр боюнча экспорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү 50
I.16-таблица. Россияга товарлардын экспорту 50
I.17-таблица. Казакстанга товарлардын экспорту 51
I.18-таблица. Өзбекстанга товарлардын экспорту 52
I.19-таблица. Беларусияга товарлардын экспорту 53
I.20-таблица. Швейцарияга товарлардын экспорту 54
I.21-таблица. Кытайга товарлардын экспорту 55
I.22-таблица. Түркияга товарлардын экспорту 56
I.23-таблица. БАЭ товарлардын экспорту 57
I.24-таблица. Афганистанга товарлардын экспорту 58
Өлкөлөр боюнча импорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү 59
I.25-таблица. Россиядан товарлардын импорту 59
I.26-таблица. Казакстандан товарлардын импорту 60
I.27-таблица. Өзбекстандан товарлардын импорту 61
I.28-таблица. Беларусиядан товарлардын импорту 62
I.29-таблица. Украинадан товарлардын импорту 63
I.30-таблица. Кытайдан товарлардын импорту 64
I.31-таблица. АКШдан товарлардын импорту 65
I.32-таблица. Германиядан товарлардын импорту 66
I.33-таблица. Түркиядан товарлардын импорту 67
I.34-таблица. Япониядан товарлардын импорту 68
I.35-таблица. Корея Республикасынан товарлардын импорту 69
I.36-таблица. Нидерланддан товарлардын импорту 70
I.1-график. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекстери 71
I.37-таблица. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекстери 72
I.38-таблица. Кыргыз Республикасына тике чет өлкө инвестицияларынын таза агылып келүүсүнүн географиялык түзүмү 74
I.39-таблица. Кыргыз Республикасына экономикалык ишкердиктин түрлөрү боюнча тике чет өлкө инвестициялары 75
I.40-таблица. Эл аралык камдар 75
II тиркеме: Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү ыкмасы 76
III тиркеме: Төлөм теңдеминин «Кыдыруулар» статьясына баа берүүнүн ыкмасы 85
IV тиркеме: Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсун эсептөө ыкмасы 86
V тиркеме: Коммерциялык банктарда төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасы 90
VI тиркеме: Кыргыз Республикасынын тышкы карызын мүнөздөөчү коэффициенттерди эсептөө ыкмасы 93
VII тиркеме: Эл аралык инвестициялык позицияларды түзүү ыкмасы 95
VIII тиркеме: Экономиканын ачыктыгын жана тышкы сооданын концентрациялануусун эсептөө ыкмасы 97

1. ТӨЛӨМ ТЕҢДЕМИНДЕГИ ТЕНДЕНЦИЯЛАР

2008-жылы Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми, тышкы экономикалык коньюнктуранын дүйнөлүк финансы кризистин таасири астында өзгөрүп туруусу шартында калыптанган.

Күндөлүк операциялар эсебинин тартыштыгы ИДПга карата 12,5 пайызда түптөлгөн. Соода балансынын терс сальдосу 630,8 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү күндөлүк операциялар эсебинин тартыштыгын алдын ала аныктаган.

2008-жылдын жыйынтыгы боюнча республиканын **тышкы соода жүгүртүүсү**[1] товарлардын импорту сыяктуу эле, экспортунун өсүшүнүн эсебинен 5 600,5 млн. АКШ доллары деңгээлине жеткен (2007-жылдагы ушул эле көрсөткүчкө салыштырганда 41,7 пайызга көбөйгөн).

Соода балансы 2008-жылы 1906,6 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү тартыштыгы менен түптөлгөн. 2007-жылы соода балансынын тартыштыгы 1 275,8 млн. АКШ долларын түзгөн учурда, терс сальдо 1,5 эсеге көбөйгөн. КМШ өлкөлөрү менен терс соода балансы 2007-жылдагы тиешелүү көрсөткүчтөн 1,6 эсеге артуу менен 2008-жылдын жыйынтыгы боюнча 1 058,4 млн. АКШ доллары маанисине жеткен. Алыскы чет өлкөлөр менен терс соода балансы 2007-жылдагы көрсөткүчтөн 39,3 пайызга артуу менен 848,2 млн. АКШ доллары деңгээлинде түптөлгөн.

Товарлардын **ФОБ баасындагы** экспорту 2007-жылга салыштырганда 39,3 пайызга көбөйүү менен 2008-жылы 1 846,9 млн. АКШ долларында калыптанган. Мында товарлардын негизги тобунун экспортунун көбөйүшү, баалардын 29,0 пайызга жана товарлардын физикалык көлөмүнүн 21,6 пайызга өсүшүнүн эсебинен 29,0 пайызда түптөлгөн. Энергопродукцияларынын экспортунун көбөйүүсү, атап айтканда КМШ өлкөлөрүнө мунайзаттардын реэкспорттоонун 3,9 эсеге өсүшүн, отчеттук мезгилдин айырмалоочу өзгөчөлүгү катары кароого болот.

Товарлардын **ФОБ баасындагы** импорту 3 753,5 млн. АКШ доллары өлчөмүндө бааланган, бул анын 2007-жылга салыштырганда 43,6 пайызга көбөйүшүнө дал келет. КМШ өлкөлөрүнүн жана алыскы чет өлкөлөрдүн үлүшү импорттун жалпы көлөмүндө, тиешелүүлүгүнө жараша 54,0 жана 46,0 пайызды түзгөн.

Эл аралык кызмат көрсөтүүлөр балансы 2007-жылдагы 79,9 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү оң сальдого салыштырганда, 2008-жылы 97,7 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү терс сальдодо түптөлгөн. Мында кызмат көрсөтүүлөр экспорту 30,9 пайызга, ал эми импорту 1,6 эсеге көбөйгөн.

«Күндөлүк трансферттер» статьясынын оң сальдосу 2007-жылдагы көрсөткүчтөн 44,7 пайызга артуу менен 1 476,7 млн. АКШ долларын түзгөн. Таза агылып кирүүлөрү отчеттук мезгил ичинде 1,5 эсеге көбөйгөн жумушчулардын акчалай которуулары, күндөлүк трансферттердин жалпы көлөмүндө негизги үлүштү ээлеген.

Капитал менен операциялардын жана финансылык операциялардын эсебинин балансы, отчеттук мезгилде 6,7 млн. АКШ доллары өлчөмүндө терс сальдодо түптөлгөн, ушул эле көрсөткүч 2007-жылы 266,4 млн. АКШ доллары өлчөмүндө оң чыккан.

2008-жылдын жыйынтыгы боюнча **финансылык операциялар эсебинин** сальдосу 38,2 млн. АКШ доллары өлчөмүндө оң болгон жана 2007-жылга салыштырганда 88,8 пайызга кыскарган. **Тике инвестициялар** статьясынын сальдосу отчеттук мезгилде 232,4 млн. АКШ доллары өлчөмүндө терс чыккан, бул 2007-жылга салыштырганда 11,7 пайызга көп.

Эл аралык дүң камдардын көлөмү отчеттук мезгилдин акырында 1224,6 млн. АКШ долларын түзгөн. Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн импортун алтын валюталык резервдер менен жабуу коэфициенти 3,5 айды түзгөн.

[1] Мында жана мындан ары тышкы соода боюнча маалыматтар, УСКнын жана Улуттук банктын берген маалыматтарын эске алуу менен берилген.

1-таблица: Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми (аналитикалык түрдө берүү)

(млн. АКШ долларында)

	2004	2005	2006	2007	2008
Күндөлүк операциялардын эсеби	**28,4**	**-38,4**	**-287,2**	**-227,7**	**-630,8**
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр	-184,3	-450,5	-968,5	-1195,9	-2004,3
Соода балансы*	-170,6	-418,7	-886,5	-1275,8	-1906,6
Экспорт (ФОБ)	733,2	686,8	906,0	1337,8	1846,9
КМШ	277,6	305,3	476,1	753,9	967,1
Алыскы чет өлкөлөр	455,5	381,5	429,9	583,9	879,9
Импорт (ФОБ)	903,8	1105,5	1792,4	2613,6	3753,5
КМШ	554,4	641,0	925,8	1420,7	2025,4
Алыскы чет өлкөлөр	349,4	464,5	866,6	1192,9	1728,1
Кызмат көрсөтүүлөр балансы	-13,7	-31,8	-82,0	79,9	-97,7
Көрсөтүлгөн кызматтар	209,8	259,4	378,7	684,8	896,1
Алынган кызматтар	-223,5	-291,3	-460,8	-604,8	-993,8
Кирешелер	-102,2	-88,2	-48,2	-52,4	-103,2
Тике инвестициялар боюнча кирешелер	-57,6	-36,0	-39,8	-39,5	-73,9
Портфелдик инвестициялар боюнча кирешелер	0,1	—	0,1	0,2	0,5
Башка инвестициялар боюнча кирешелер	-30,5	-31,8	15,8	7,7	-7,5
Кредиттер боюнча пайыздар (график)	-36,3	-36,2	-19,9	-25,7	-30,9
Башка инвест. ж.б. кирешелер	5,7	4,4	35,6	33,4	23,4
Эмгекке төлөөлөр	-14,2	-20,4	-24,2	-20,8	-22,3
Күндөлүк трансферттер	314,9	500,3	729,5	1020,5	1476,7
Капитал менен операциялардын жана финансы операцияларынын эсеби	**114,5**	**0,9**	**285,9**	**266,4**	**-6,7**
Капитал менен операциялардын эсеби	-19,9	-20,5	-43,9	-74,9	-44,9
Капиталдык трансферттер	-19,9	-20,5	-43,9	-74,9	-44,9
Финансылык эсеп	134,4	21,5	329,7	341,2	38,2
Тике инвестициялар**	131,5	42,6	182,0	208,1	232,4
Портфелдик инвестициялар	-9,5	2,3	-3,0	-17,7	-25,6
Финансылык деривативдер	-20,5	—	—	—	—
Башка инвестициялар	32,8	-23,4	150,7	150,9	-168,6
Активдер ("-" көбөйүү)	-35,8	-47,5	-24,0	19,5	-369,3
Коммерциялык банктар	-63,2	-15,1	-17,0	37,7	-115,9
Жана башка активдер	27,4	-32,4	-7,0	-18,2	-253,4
Милдеттенмелер ("+" көбөйүү)	68,6	24,1	174,7	131,4	200,7
Коммерциялык банктар	42,2	-11,9	-26,6	66,6	48,4
Кредиттер	49,3	18,4	68,6	51,4	33,3
Мамлекеттик секторго кредиттер	56,3	17,2	56,5	35,1	5,5
Алынганы	99,2	67,0	80,7	62,0	41,5
Амортизация (график)	-42,9	-49,7	-24,2	-26,9	-36,0
Жеке секторго кредиттер	-7,0	1,2	12,1	16,4	27,8
Алынганы	15,8	10,0	25,2	40,4	52,3
Амортизация (график)	-22,8	-8,8	-13,1	-24,0	-24,4
Жана башка милдеттенмелер	-23,0	17,7	132,7	13,3	119,0
Каталар жана калтырып кетүүлөр	**-24,2**	**66,6**	**185,1**	**268,7**	**721,4**
Жалпы баланс	**118,7**	**29,1**	**183,7**	**307,3**	**83,8**
Каржылоо	**-118,7**	**-29,1**	**-183,7**	**-307,3**	**-83,8**
Улуттук банктын резервдери ("-" көбөйүү)	-160,6	-80,5	-169,9	-306,8	-121,3
ЭВФтин кредиттери	-3,8	-12,5	-23,5	-20,7	18,7
Өзгөчө каржылоо	45,7	63,9	9,7	20,1	18,7
Жана башка каржылоо	—	—	—	—	—

[1] Алып сатарлардын соодасын жана Улуттук банктын, УСКнын баа берүүлөрүн эске алуу менен.

** Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен

2007				2008				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
-131,4	**-65,7**	**63,5**	**-94,1**	**-281,5**	**-181,6**	**-47,9**	**-119,9**	**Күндөлүк операциялардын эсеби**
-250,6	-306,4	-256,2	-382,6	-475,4	-574,4	-460,0	-494,4	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр
-210,0	-306,1	-315,7	-444,0	-421,4	-517,1	-455,1	-513,0	Соода балансы*
287,3	298,9	357,9	393,7	306,1	418,6	551,6	570,6	Экспорт (ФОБ)
129,5	173,7	213,8	237,0	160,9	232,0	327,1	247,1	КМШ
157,9	125,2	144,1	156,7	145,2	186,6	224,5	323,6	Алыскы чет өлкөлөр
497,3	605,0	673,6	837,7	727,5	935,7	1006,8	1083,7	Импорт (ФОБ)
302,0	320,2	355,1	443,4	417,5	512,9	584,6	510,4	КМШ
195,3	284,8	318,5	394,3	310,0	422,7	422,2	573,2	Алыскы чет өлкөлөр
-40,6	-0,3	59,5	61,4	-54,1	-57,4	-4,9	18,6	Кызмат көрсөтүүлөр балансы
95,8	146,6	219,7	222,5	141,9	193,9	249,2	311,0	Көрсөтүлгөн кызматтар
-136,5	-147,0	-160,2	-161,2	-195,9	-251,3	-254,1	-292,5	Алынган кызматтар
-30,4	-8,0	-11,1	-2,8	-51,9	-15,2	-33,1	-3,0	Кирешелер
-28,8	-2,5	-11,8	3,5	-44,6	-7,3	-29,7	7,7	Тике инвестициялар боюнча кирешелер
0,1	—	—	0,2	0,3	—	—	0,2	Портфелдик инвестициялар боюнча кирешелер
3,6	-0,2	5,5	-1,1	-2,3	-2,0	1,9	-5,1	Башка инвестициялар боюнча кирешелер
-4,1	-7,3	-4,8	-9,5	-7,4	-9,2	-5,7	-8,5	Кредиттер боюнча пайыздар (график)
7,7	7,1	10,3	8,3	5,1	7,2	7,6	3,4	Башка инвест. ж.б. кирешелер
-5,2	-5,3	-4,8	-5,4	-5,3	-5,8	-5,3	-5,9	Эмгекке төлөөлөр
149,6	248,7	330,8	291,3	245,9	408,0	445,2	377,6	Күндөлүк трансферттер
69,8	**105,9**	**10,9**	**79,7**	**44,3**	**68,8**	**-161,4**	**41,6**	**Капитал менен операциялардын жана финансы операцияларынын эсеби**
-29,3	-21,2	-9,2	-15,3	-5,7	1,8	-22,0	-19,0	Капитал менен операциялардын эсеби
-29,3	-21,2	-9,2	-15,3	-5,7	1,8	-22,0	-19,0	Капиталдык трансферттер
99,1	127,1	20,1	95,0	50,0	67,0	-139,4	60,6	Финансылык эсеп
55,5	56,6	78,4	17,5	74,5	65,0	53,8	39,1	Тике инвестициялар**
-6,1	-7,2	-0,8	-3,6	-16,1	-4,2	19,6	-25,0	Портфелдик инвестициялар
—	—	—	—	—	—	—	—	Финансылык деривативдер
49,6	77,6	-57,5	81,1	-8,4	6,2	-212,8	46,4	Башка инвестициялар
20,0	-28,6	-16,2	44,3	-10,7	-94,7	-178,4	-85,6	Активдер ("-" көбөйүү)
27,5	4,7	-19,4	24,9	7,1	-60,3	-8,3	-54,3	Коммерциялык банктар
-7,5	-33,3	3,2	19,4	-17,7	-34,4	-170,1	-31,2	Жана башка активдер
29,7	106,2	-41,2	36,8	2,2	100,9	-34,4	132,0	Милдеттенмелер ("+" көбөйүү)
38,9	21,0	16,3	-9,6	-9,5	7,8	-39,4	89,5	Коммерциялык банктар
20,2	13,9	12,7	4,6	11,4	21,7	13,9	-13,6	Кредиттер
7,1	10,8	11,2	5,9	2,7	7,5	3,8	-8,6	Мамлекеттик секторго кредиттер
10,0	20,6	16,9	14,4	8,1	19,0	10,3	4,1	Алынганы
-2,8	-9,8	-5,7	-8,6	-5,3	-11,5	-6,5	-12,7	Амортизация (график)
13,1	3,1	1,5	-1,2	8,7	14,2	10,1	-5,1	Жеке секторго кредиттер
16,8	13,0	6,2	4,4	13,0	17,1	18,8	3,3	Алынганы
-3,7	-10,0	-4,7	-5,6	-4,4	-3,0	-8,7	-8,4	Амортизация (график)
-29,5	71,3	-70,2	41,8	0,4	71,4	-8,9	56,1	Жана башка милдеттенмелер
66,9	**60,0**	**33,2**	**108,6**	**152,8**	**179,5**	**330,8**	**58,3**	**Каталар жана калтырып кетүүлөр**
5,3	**100,2**	**107,7**	**94,1**	**-84,5**	**66,8**	**121,5**	**-19,9**	**Жалпы баланс**
-5,3	**-100,2**	**-107,7**	**-94,1**	**84,5**	**-66,8**	**-121,5**	**19,9**	**Каржылоо**
-1,8	-100,2	-106,1	-98,6	89,8	-86,1	-112,1	-12,8	Улуттук банктын резервдери ("-" көбөйүү)
-6,7	-4,7	-6,9	-2,4	-9,0	14,6	-10,8	23,9	ЭВФтин кредиттери
3,2	4,7	5,3	6,8	3,7	4,8	1,4	8,8	Өзгөчө каржылоо
—	—	—	—	—	—	—	—	Жана башка каржылоо

[1] Алып сатарлардын соодасын жана Улуттук банктын, УСКнын баа берүүлөрүн эске алуу менен.

** Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен

2. КҮНДӨЛҮК ОПЕРАЦИЯЛАРДЫН ЭСЕБИ

Күндөлүк операциялардын эсеби терс түптөлүү менен 630,8 млн. АКШ долларын же ИДПга карата 12,5 пайызды түзгөн.

2.1-график. Күндөлүк операциялардын эсеби
ИДПга карата пайыздарда

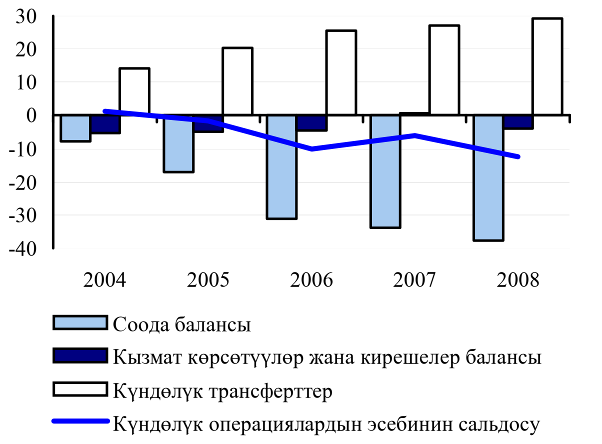

СООДА БАЛАНСЫ

2008-жылдын жыйынтыгы боюнча республиканын **тышкы соода жүгүртүүсү**[1] 2007-жылдагы көрсөткүчкө салыштырганда 41,7 пайызга көбөйүү менен 5 600,5 млн. АКШ доллары деңгээлине жеткен.

Соода балансы 2008-жылы 1906,6 млн. АКШ долларында тартыштык менен түптөлгөн. Бул терс сальдонун (1,5 эсеге) олуттуу өсүшү жөнүндө билдирет, ал эми өткөн жылы соода балансынын тартыштыгы 1 275,8 млн. АКШ долларын түзгөн. КМШ өлкөлөрү боюнча терс соода балансы 2007-жылдагы ушул көрсөткүчтөн 1,6 эсеге артып, 2008-жылдын жыйынтыгы боюнча 1 058,4 млн. АКШ долларына жетүү менен олуттуу күчөгөндүгүн белгилей кетүү зарыл. Алыскы чет өлкөлөр менен терс соода балансы 2007-жылдагы көрсөткүчтөн 39,3 пайызга артуу менен 848,2 млн. АКШ доллары деңгээлинде түптөлгөн.

2.2-график. Кыргыз Республикасынын соода балансы
ИДПга карата пайыздарда

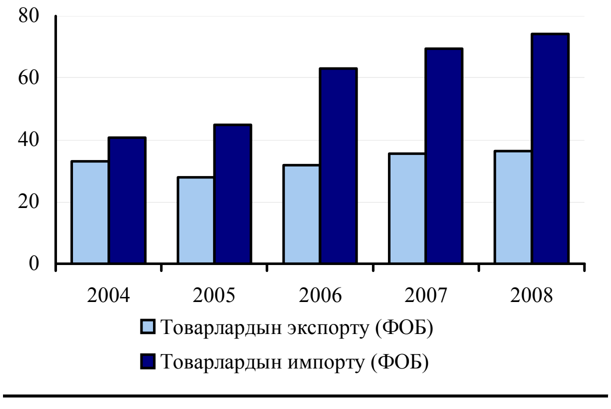

ФОБ баасындагы товарлардын экспорту 2007-жылдагы товарлардын экспортуна салыштырганда 38,1 пайызга көбөйүү менен 2008-жылы 1 846,9 млн. АКШ доллары көлөмүндө түптөлгөн. Мында, товарлардын негизги топторунун экспорту баалардын 29,0 пайызга жана алардын физикалык көлөмүнүн 21,6 пайызга өсүшү эсебинен келип чыккан. Энергопродукциялардын экспортунун көбөйүшү, айрыкча КМШ өлкөлөрүндө мунайзаттарынын реэкспортунун өсүшү, отчеттук мезгилдин айырмалоочу өзгөчөлүгүнөн болгон. Алтындын экспортун алсак, бул статья боюнча 2007-жылга салыштырганда эки эседен ашыгыраак өсүш байкалган. КМШ жана алыскы чет өлкөлөрдө салыштырмалуу салмак экспорттун жалпы көлөмүндө, тиешелүүлүгүнө жараша 52,4 жана 47,6 пайыз деңгээлинде түптөлгөн.

Товарлардын ФОБ баасындагы импорту 3 753,5 млн. АКШ доллары өлчөмүндө бааланган, бул анын 2007-жылга салыштырганда 43,6 пайызга көбөйүшүнө дал келет. КМШ жана алыскы чет өлкөлөрдүн үлүшү импорттун жалпы көлөмүндө, тиешелүүлүгүнө жараша 54,0 жана 46,0 пайыздарды түзгөн. Импорттун өсүшүнө мунайзаттары, жаратылыш газы, чоюн жана алардан жасалган буюмдар таасирин тийгизген. Бул товарларды берүүлөрдүн нарктык көлөмүнүн көбөйүшү, көбүнчө энергия алып жүрүүчүлөргө дүйнөлүк баанын өсүшү менен түшүндүрүлөт. Ошондой болсо да, товарлардын негизги топторунун импортунун бааларынын индекси 5,2 пайызга гана өскөн, ошол эле учурда, физикалык көлөмдүн индекси боюнча өсүш 50,2 пайызды түзгөн.

[1] Мында жана мындан ары тышкы соода боюнча маалыматтар УСКнын жана Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен келтирилген.

Бул факт негизги товарлардын импортунун түзүмүндө баалардын өзгөрүшүнүн ар багыттагы динамикасы менен атап айтканда, баалардын олуттуу кыскарышы жана энергияпродукцияларына баалардын өсүшү алкагында электр линиялык телефондук же телеграфтык аппараттар, жүк ташуучу автомобилдер жана атайы багыттар үчүн каралган автомобилдер сыяктуу товарлардын импортунун физикалык көлөмүнүн кескин өсүшү менен түшүндүрүлөт.

ТЫШКЫ СООДАНЫН ТОВАРДЫК ТҮЗҮМҮ

Товар жүгүртүүнүн ИДПга карата катышын аныктаган экономиканын ачыктыгы көрсөткүчү, 2008-жылы 110,7 пайыздык деңгээлге жеткен. Бул көрсөткүчтүн өсүшү өлкөнүн тышкы экономикалык байланышынын бекемделүүсү жөнүндө жана Кыргызстандын дүйнөлүк экономикага интеграцияланышынын артышын чагылдырат.

2.1-таблица. Экономиканын ачыктыгы

	2004	2005	2006	2007	2008
Товарлардын экспорту, *млн. АКШ долларында*	733,2	686,8	906,0	1337,8	1846,9
Товарлардын импорту (ФОБ), *млн. АКШ долларында*	903,8	1105,5	1792,4	2613,6	3753,5
Ачыктыгы, *пайыздар*	73,8	72,8	94,7	104,8	110,7

Экспорт боюнча товардык концентрация[2] 2008-жылы 32,7 пайыздык деңгээлге чейин көбөйгөн, ал эми 2007-жылы бул көрсөткүч 24,6 пайызды түзгөн. Импорттун товардык концентрациясы дагы 15,9 пайыздан 18,6 пайызга чейин көбөйгөн. Бул көрсөткүчтүн маанисинин көбөйүүсү экспорттук-импорттук операциялардын товардык диверсификациясынын азайгандыгы жөнүндө билдирет.

2.2-таблица. Сооданын товардык концентрациялануусу*
(пайыздарда)

	2004	2005	2006	2007	2008
Товарлардын экспорту	41,7	36,4	29,2	24,6	32,7
Товарлардын импорту	14,5	15,7	17,3	15,9	18,6

* Улуттук банктын жана УСКнын баа берүүлөрүн эске алуусуз 2008-жылдан тартып маалыматтар «алып сатарлардын» соодасын эске алуу менен.

[2] Эсептешүүлөрдүн формуласын VIII тиркемеден карагыла.

ТОВАРЛАРДЫН ЭКСПОРТУНУН ТҮЗҮМҮ[3]

Иликтенүүчү жылда Кыргыз Республикасынын экспортунун товардык түзүмүндө алтынды берүүлөр 463,5 млн АКШ долларын түзүү менен 2,1 эсеге өскөн, мында накталай көрсөткүч 2007-жыл менен салыштырганда 78,3 пайызга көбөйгөн. Алтындын экспортунун физикалык көлөмү боюнча берүүлөрдүн көлөмү 8,1 тоннага өскөн 2008-жылдын 4-чейрегинде кескин өсүш байкалган, ал эми 1-чейректе экспортко бул баалуу металлдын 2,6 тоннасы гана багытталган. Алтынга карата дүйнөлүк баа боюнча карама-каршы тенденция байкалган: 2008-жыл ичинде баа биринчи чейректе трой унциясы үчүн 927,0 АКШ долларынан төртүнчү чейректе 791,3 АКШ долларына чейин төмөндөгөн. Бүтүндөй алганда, 2008-жыл ичинде алтынга карата орточо дүйнөлүк баа 2007-жылдагы ушул көрсөткүчтөн 24,9 пайызга арткан. Ошентип, 2008-жылы алтынды алыскы чет өлкөлөргө экспорттоонун нарктык көлөмү баа факторунун, ошондой эле берүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн өсүшү фактору таасир астында түптөлгөн, бул өлкөнүн алтын кенин казып алуусунун артышына байланыштуу. Алтынды эске албаганда, экспорт 29,6 пайызга өскөн. Анын нарктык өсүшү инвестициялык товарларды эске албаганда, функционалдык бөлүштүрүүнүн бардык статьялары боюнча жүргөн. Отчеттук мезгилде экспорттун олуттуу өсүшү чийки заттар (берүүлөрү 2007-жылга салыштырганда 2,1 эсеге өскөн), энергопродукциялар боюнча (50,2 пайызга) жана аралык товарлар боюнча (48,9 пайызга) байкалган. Ар кандай органикалык эмес химиялык заттар чийки заттардын экспортунун өсүшүнө таасирин тийгизген негизги товарлардан болушкан. КМШ өлкөлөрүндө мунайзаттарынын реэкспортунун өсүшүнөн улам отчеттук жылда энергопродукцияларды берүүлөр көбөйгөн. Аралык товарлардын тобу боюнча алтындын, күмүштүн жана жасалма чийки текстиль заттарынан токулган кездемелерди берүүлөр өскөн.

[3] Мында жана мындан ары тышкы соода боюнча маалыматтар УСКнын жана Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен келтирилген. 2008-жылдан тартып маалыматтар «алып сатарлардын» соодасын эске алуу менен көрсөтүлгөн. Импорт боюнча маалымат СИФ баасында көрсөтүлгөн.

2.3-график. Алтындын физикалык берүүлөрүнүн жана анын дүйнөлүк баасынын динамикасы

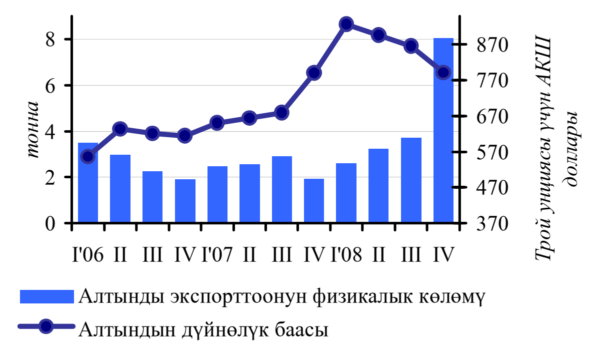

ЭСТК бөлүгү боюнча товарлардын экспортунун түзүмүндө отчеттук мезгилде тамак-аш азыктарынын, суусундуктардын жана тамекинин, чийки заттардын, өнөр-жай товарларынын, машиналар жана транспорттун, ошондой эле ар кандай даяр буюмдардын үлүшүнүн кыскаруусу байкалган. Химиялык заттардын экспорту кыйла тез арымда өскөн, бул ушул товардык топтун салыштырмалуу салмагынын экспортунун жалпы көлөмүндө 2,2ден 8,0 пайызга чейин көбөйүшүнө таасирин тийгизген. Минерал отуну категориясы боюнча салыштырмалуу салмактын (0,9 пайыздык пунктка) анчалык олуттуу эмес көбөйүшү катталган.

2.3-таблица. ЭСТКнын бөлүктөрү боюнча товарлардын экспортун бөлүштүрүү
(жыйынтыгына карата пайыздарда)

	2004	2005	2006	2007	2008
Жыйынтыгында	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар	8,7	8,4	11,4	12,3	9,6
Суусундуктар жана тамеки	2,3	2,8	1,6	1,4	1,2
Отундан тышкары сырьелор	10,8	11,3	9,4	7,1	4,6
Минерал отуну	11,3	11,7	18,7	24,7	25,6
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары	—	—	—	—	—
Химиялык заттар	3,1	2,2	1,6	2,2	8,0
Өнөр-жай товарлары	10,9	12,8	12,1	13,1	8,7
Машиналар жана транспорттор	7,2	7,6	9,4	9,9	5,7
Ар кандай даяр буюмдар	5,9	8,9	9,7	9,5	8,3
Жана башка товарлар	40,0	34,3	25,9	19,8	28,2

ТОВАРЛАРДЫН ИМПОРТУНУН ТҮЗҮМҮ

ЭСТК бөлүгү боюнча импорттун түзүмүнө анализдөөлөр көрсөткөндөй, 2008-жылы негизги товардык категориялар боюнча импорттун жалпы көлөмүндө алардын үлүшүнүн азаюусу байкалган. Салыштырмалуу салмактын көбөйүшү машиналар жана транспорттук жабдуулар, ошондой эле ар кандай даяр буюмдар боюнча белгиленген. Минералдык отун мурдагыдай эле эң ири товардык топ боюнча калган – 2008-жылы анын үлүшүнө товарлардын импортунун жалпы көлөмүнөн 29,4 пайыз туура келген.

2.4-таблица. ЭСТКнын бөлүктөрү боюнча товарлардын импортун бөлүштүрүү
(жыйынтыгына карата пайыздарда)

	2004	2005	2006	2007	2008
Жыйынтыгында	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар	8,6	10,4	11,0	11,6	9,8
Суусундуктар жана тамеки	3,7	3,8	2,7	2,9	2,3
Отундан тышкары сырьелор	3,2	3,3	2,7	3,1	2,2
Минерал отуну	27,2	28,5	29,2	30,6	29,4
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары	1,2	0,8	0,7	0,9	0,9
Химиялык заттар	14,6	14,3	10,4	10,9	8,1
Өнөр-жай товарлары	16,0	14,7	13,8	14,7	12,6
Машиналар жана транспорттор	19,1	18,1	23,7	20,3	26,6
Ар кандай даяр буюмдар	6,3	6,0	5,7	5,0	7,8
Жана башка товарлар	—	0,1	0,1	0,1	0,2

Минералдык отундун импортунун жалпы мааниси өткөн жылдагы анын көлөмүнө салыштырганда 61,8 пайызга көбөйүү менен 2008-жылы 1 197,7 млн. АКШ долларын түзгөн, көмүрдүн (2007-жылга салыштырганда 85,6 пайызга) жана мунайзаттарынын (64,3 пайызга) импорту боюнча олуттуу өсүш байкалган. Керосинди берүүлөр нарктык маанисинде 470,1 млн. АКШ долларын түзүү менен байкалаарлык көбөйгөн (эки эседен көбүрөөк) жана ошону менен бирге 2008-жылдагы бардыгы болуп минералдык отундун импортунун 39,3 пайызын камсыз кылган.

2.5-таблица. ЭСТК боюнча минералдык отундун импорту

(млн. АКШ долларында)

	2004	2005	2006	2007	2008
Бардыгы болуп	**256,3**	**313,7**	**502,1**	**740,4**	**1 197,7**
Мунай жана мунай заттары	203,2	262,6	439,8	644,5	1 059,2
Бензин	85,3	104,9	142,2	218,2	334,8
Керосин	73,5	104,9	218,2	227,5	470,1
Дизель отуну	33,6	42,3	61,0	140,5	141,4
Жаратылыш газы	32,8	30,4	41,0	75,2	105,7
Электр энергиясы	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Көмүр	16,3	15,1	15,6	13,8	25,6
Жана башка отундар	3,7	5,6	5,7	6,9	7,3

2008-жылы импорттун товардык түзүмүн милдеттери боюнча анализдөө бардык статьялар боюнча өсүштү көрсөтөт. Керектөө товарлары (импорттун жалпы көлөмүнөн 33,6 пайыз), энергопродукциялар (29,4 пайыз) жана аралык товарлар (19,3 пайыз) эң ири статьялардан болушкан.

Медикаменттер, дан азыктары, буудай уну, кофе, бут кийим, эт жана эт азыктары керектөө товарлар тобу боюнча берүүлөрдүн өсүшүнө олуттуу салым кошкон негизги товарлардан болгон. Мурда белгиленип кеткендей эле, энергопродукцияларынын курамында мунай заттары жана көмүр казып алуу боюнча олуттуу өсүш байкалган. Жасалма текстиль сырьесунан токулган кездемелерди, баалуулукка жатпаган металлдардан буюмдарды, боео жана ийлөөдө керектелинген заттарды, портландцементти жана металл сыныктарын берүүлөрдүн өсүшү аралык товарларынын импортунун өсүшүн аныктаган.

НЕГИЗГИ ӨНӨКТӨШ ӨЛКӨЛӨР МЕНЕН ТЫШКЫ СООДА

Тышкы соодалык операцияларынын өлкөлүк диверсификациясын мүнөздөгөн товарлардын экспортунун жана импортунун географиялык концентрациялануу көрсөткүчтөрүнүн динамикасы 2008-жылы экспорттун 2007-жылдагы көрсөткүчкө салыштырганда 1,7 пайыздык пункка концентрациялануусун жана импорттун концентрациялануусунун 2,5 пайыздык пункка кыскаргандыгын көрсөткөн. Өлкөлөрдү топторго бөлүштүрүп кароодо КМШ өлкөлөрүнө экспорттун концентрациялануусунун 1,5 пайыздык пункка кыскаргандыгы, ал эми алыскы чет өлкөлөргө 6,8 пайыздык пункка өскөндүгү байкалган. Товарлардын импорту жагында КМШ өлкөлрүнүн арасында импорттун жогорку концентрациялануусу сакталып калган, ал 2007-жылдагы 68,1 пайызга караганда 70,9 пайызды түзгөн. Алыскы чет өлкөлөр арасында импорттун концентрациялануу деңгээли 2008-жылы 44,3 пайыз деңгээлинде калыптанган, бул 2007-жылдагыга салыштырганда 1,3 пайыздык пунктка жогору.

2.6-таблица. Сооданын географиялык концентрациялануусу

(пайыздарда)

	2004	2005	2006	2007	2008
Экспорт	38,7	39,0	40,4	37,1	38,8
КМШ	60,0	59,4	59,9	57,2	55,7
Алыскы чет өлкө	50,5	51,5	54,5	47,3	54,1
Импорт	40,4	40,5	43,2	45,8	43,2
КМШ	62,1	62,3	69,3	68,1	70,9
Алыскы чет өлкө	32,8	33,2	38,6	43,0	44,3

Товарлардын экспортун өлкөлөр тобу боюнча бөлүп, аны иликтөөгө алып көрүүдө КМШ өлкөлөрү боюнча сыяктуу эле (37,7 пайызга), алыскы чет өлкөлөр боюнча (51,8 пайыз) өсүш катталган. Алыскы чет өлкөлөрдүн жана КМШ өлкөлөрүнүн салыштырмалуу салмагы, тиешелүүлүгүнө жараша 52,4 жана 47,6 пайыз чегинде калыптанган.

2.4-график. КМШ өлкөлөрүнө жана алыскы чет өлкөлөргө товарлардын экспорту

млн. АКШ долларында

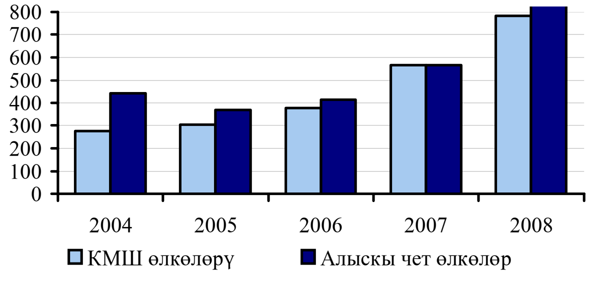

Товарларды импорттук берүүлөрдө алыскы чет өлкөлөрдөн олуттуу өсүш байкалган. Өлкөлөрдүн бул тобу боюнча импорттун нарктык көлөмү 2,1 эсеге өскөн, бул биринчи кезекте, тышкы соодалык ишкердик статистикасынын сапатынын жакшыруусу менен түшүндүрүлөт. Отчеттук мезгил ичинде КМШ

өлкөлөрүнөн импорттун 43,5 пайызга өсүшү байкалган.

2.5-график. КМШ өлкөлөрүнө жана алыскы чет өлкөлөргө товарлардын импорту
млн. АКШ долларында

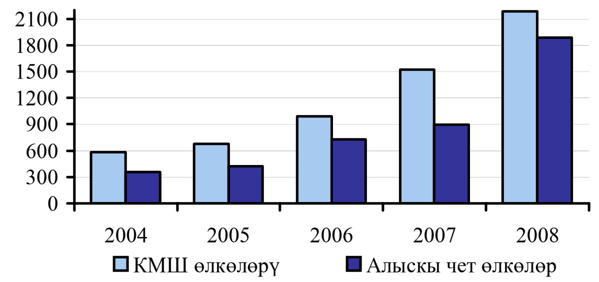

2008-жылдын жыйынтыгы боюнча соода балансынын сальдосун региондор боюнча бөлүп кароодо ал Өзбекстан, Афганистан, БАЭ жана Швейцарияны кошпогондо, бардык өлкөлөр менен терс чыккан.

Кыргыз Республикасынын тышкы соода операциялары боюнча негизги өнөктөштөрдөн болуп Россия, Казакстан, Өзбекстан, Кытай, Швейцария, Германия жана АКШ мамлекеттери калган.

2.7-таблица. 2008-жылы Кыргыз Республикасынын тышкы соодасын географиялык бөлүштүрүү

	Экспорт (ФОБ)	Импорт (СИФ)	Соода балансы	Соода жүгүртүүсү	
	млн. АКШ долларында				*жылдын-тыгына карата пайыз-дар*
Бардыгы болуп	**1642,1**	**4072,4**	**-2430,3**	**5714,6**	***100,0***
КМШ	**781,1**	**2186,9**	**-1405,8**	**2967,9**	***51,9***
Россия	316,5	1492,2	-1 175,6	1 808,7	*31,7*
Казакстан	184,1	376,6	-192,5	560,7	*9,8*
Өзбекстан	232,5	160,1	72,4	392,5	*6,9*
Азия	**209,5**	**1095,4**	**-885,9**	**1304,9**	***22,8***
Кытай	44,4	728,2	-683,8	772,6	*13,5*
Афганистан	48,0	0,6	47,5	48,6	*0,9*
Түркия	44,9	91,1	-46,3	136,0	*2,4*
Корея	1,0	83,2	-82,2	84,2	*1,5*
БАЭ	50,7	12,0	38,7	62,7	*1,1*
Европа	**645,9**	**603,3**	**42,6**	**1249,2**	***21,9***
Швейцария	440,5	8,8	431,7	449,2	*7,9*
Германия	17,7	335,9	-318,2	353,5	*6,2*
Нидерланд	0,9	41,8	-40,9	42,7	*0,7*
Америка	**5,3**	**168,4**	**-163,2**	**173,7**	***3,0***
АКШ	4,3	119,8	-115,5	124,1	*2,2*
Канада	0,9	30,8	-29,9	31,7	*0,6*

Кыргыз Республикасынын эң маанилүү жана ири өнөктөшүнөн болгон **Россия** менен товар жүгүртүү көлөмү 2008-жылы 49,1 пайызга көбөйгөн. Мында ал товарлардын импортунун алардын экспортунан олуттуу артып турушу менен мүнөздөлгөн.

2.6-график. Россия менен соода балансы
млн. АКШ долларында

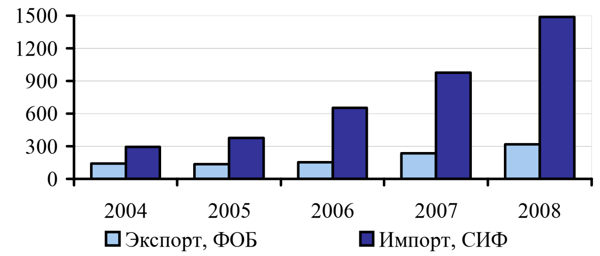

Отчеттук жылы Россияга товарлардын экспорту 34,9 пайызга өсүү менен 316,5 млн. АКШ долларын түзгөн, ал эми импорттун өсүшү 52,5 пайыз деңгээлинде калыптанып нарктык маанисинде алганда, 1492,2 млн. АКШ долларын түзгөн.

Россиядан импорттук товардын түзүмү 2008-жылы үлүшү 67,1 пайызды түзгөн энергопродукциялар тобунун басымдуу болушу менен мүнөздөлгөн. Кийим-кечелер, жашылча жемиштер, авиа керосининин реэкспорту жана айнектин экспорту Россияга берилген товарлардан болуп калган.

Казакстан менен товар жүгүртүүнүн көлөмү 2008-жылы 8,5 пайызга өсүү менен нарктык көлөмүндө 560,7 АКШ долларын түзгөн. Ушул өлкө менен соода балансынын сальдосу терс калуу менен 192,5 млн. АКШ долларында катталган.

2.7-график. Казакстан менен соода балансы
млн. АКШ долларында

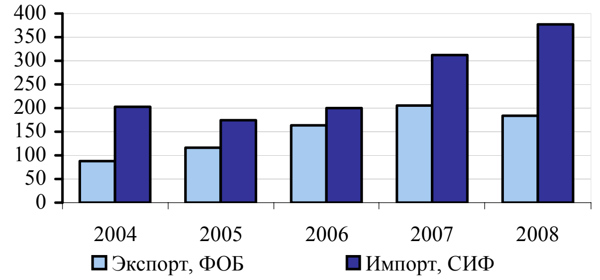

Казакстанга экспорттун функционалдык түзүмүндө чийки заттарды берүүлөрдүн (79,4 пайызга) жана керектөө товарлары (16,8 пайызга) олуттуу кыскаргандыгы байкалган. Отчеттук жылда чийки заттардын экспортунун көлөмүнүн кыскаруусу химиялык заттарды берүүлөрдүн кыскарышынын эсебинен, ал эми керектөө товарлары суусундуктарды жана тамекини, өсүмдүк майларын, кантты жана балды берүүлөрдүн кыскарышынын эсебинен жүргөн.

Казакстандан импорттун функционалдык түзүмүндө 2008-жылдын жыйынтыгы боюнча 33,6 пайызды түзгөн чийки заттарга эң чоң салыштырмалуу салмак туура келген, нарктык маанисинде бул көрсөткүч 126,4 млн. АКШ долларына жеткен. Бул көрсөткүчтүн өсүшүнө металл сыныктарына, асбестке, таш, кумга жана шагылга кыргыз резиденттеринин керектөөлөрүнө өсүшү таасирин тийгизген. Отчеттук мезгилде импорту 42,4 пайызга жогорулаган Казакстандан керектөө товарлары да жогорку суроо-талапка ээ болгон. Товарлардын мына ушул функционалдык тобунда унду, алкоголсуз суусундуктарды жана сигареттерди берүү өскөн.

Кыргызстандын **Өзбекстан** менен товар жүгүртүүсү, отчеттук жылда андан мурдагы жылга салыштырганда 90,1 пайызга өсүү менен нарктык 392,5 млн. АКШ долларында катталган. 2008-жылы Өзбекстанга экспорттун көлөмүнүн олуттуу өскөндүгү байкалган, ал базалык жылдагы ушул эле көрсөткүчтөн 2,7 эсеге артуу менен 232,5 млн. АКШ долларын түзгөн. Өсүш Өзбек авиа компанияларынын авиа керосининин реэкспортунун эсебинен жүргөн. Отчеттук мезгилде ошондой эле, ар кандай өнөр жай товарларын, тамак-аш азыктарын жана электро лампаларын берүүлөрдүн өсүшү катталган.

2.8-график. Өзбекстан менен соода балансы
млн. АКШ долларында

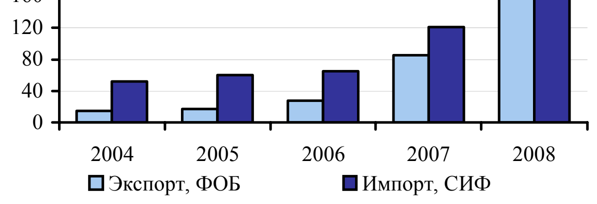

Өзбекстандан импорттук берүүлөрдүн көлөмүнүн өскөндүгү да байкалган. 2008-жылы импорттун нарктык көлөмү 32,5 пайызга өсүү менен 160,1 млн. АКШ долларын түзгөн. Бул өлкөдөн импорттук операциялардын курамында негизги үлүштү энергопродукциялар, атап айтканда импорттук көлөмү 2007-жылдагы тиешелүү көрсөткүчтөн 1,4 эсеге ашуу менен 105,6 млн. АКШ долларын түзгөн жаратылыш газына туура келген.

Кытай менен тышкы соода операцияларынын көлөмү 2008-жылы 772,6 млн. АКШ долларын түзүү менен 2007-жылдагы ушул эле көрсөткүчтөн 85,1 пайызга жогору болгон. Соода балансынын тартыштыгы 2,3 эсеге көбөйүү менен 683,8 млн. АКШ доллары деңгээлинде калыптанган. Бул өсүш Кытай мамлекети менен импорттук операциялардын арымдуу өсүшү менен шартталган, алардын өлчөмү 728,2 млн. АКШ долларын түзгөн.

2.9-график. Кытай менен соода балансы
млн. АКШ долларында

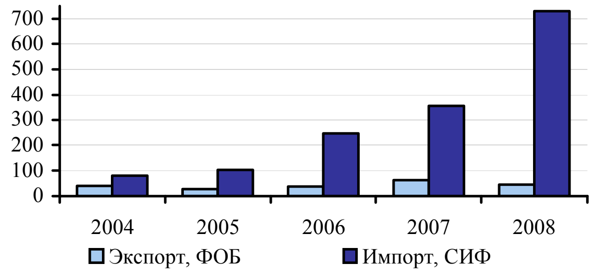

Импорттук операциялардын товардык түзүмү кийим-кечелер, бут кийим, текстиль материалдарынан токулган кездемелер, кол аспаптар жана машинкалар, курулуш машиналары жана жабдуулары, электр байланыш аппараттары жана жабдуулары, эмерек сыяктуу негизги товарлар менен берилген.

Кытайга экспорттун өлчөмү 2008-жылы 44,4 млн. АКШ долларын түзүү менен 2007-жылдагы тиешелүү көрсөткүчкө салыштырганда 28,3 пайызга төмөндөгөн. Бул көрсөткүчтүн төмөндөшүнүн негизги себебинен болуп ушул өлкөгө инвестициялык товарларды, ошондой эле аралык товарларын берүүлөрдүн кескин кыскарышы саналат. Отчеттук жылда андан мурдагы жылдагыга салыштырганда инвестициялык товарлардын түзүмүндө өлкөгө мурда алынып келинген атайы багыттарда колдону-

луучу машиналардын, жүктөп-түшүрүүчү жабдуулардын экспорту катталган эмес, бул товарлардын ушул категориясы боюнча өсүш арымынын кескин кыскарышына түрткү берген. Мындан тышкары, 2008-жылы аралык товарларынын түзүмүндө калайдын жана металл сыныктарынын экспортунун кыскаргандыгы белгиленген.

Импорттун экспорттон артышына байланыштуу **Түркия** мамлекети менен тышкы соданын терс сальдосу 2008-жылдын жыйынтыгы боюнча 5,8 эсеге көбөйүү менен 46,3 млн. АКШ долларын түзгөн ушул мамлекетке экспорттун көлөмү 4,4 пайызга өсүп, 44,9 млн. АКШ долларын түзгөн. Энергопродукцияларын (94,1 пайызга) жана керектөө товарларын (70,4 пайызга) берүүлөрдүн өсүшү менен экспорттун көбөйүүсү камсыз кылынган. Түркиядан импорт 2008-жылы, негизинен, керектөө жана аралык товарлары менен мүнөздөлгөн.

2.10-график. Түркия менен соода балансы
млн. АКШ долларында

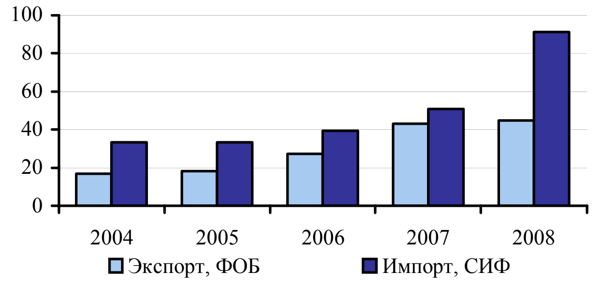

Швейцария экспорттук операциялары боюнча Кыргызстандын эң эле ири өнөктөшүнөн болуп саналат. Бул өлкө менен соодада экспорттун 94,8 пайызга өсүш тенденциясы байкалып, 2008-жылдын жыйынтыгы боюнча алардын көлөмү 440,5 млн. АКШ долларын түзгөн ушул өлкөгө негизги экспорттук статьядан болуп, отчеттук жылы берүүсү 94,3 пайыздык өсүшкө ээ болгон алтын саналат.

Отчеттук мезгилде 2007-жылдагыга салыштырганда **Германия** менен товар жүгүртүүнүн – 2007-жылдагы 60,6 млн. АКШ долларынан 2008-жылдагы 353,5 млн. АКШ долларына чейинки олуттуу өскөндүгү байкалган. Товар жүгүртүүнүн көбөйүүсү жеңил автомобилдеринин импортунун кыйла өскөндүгү менен камсыз кылынган, муну берүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн өсүшү менен гана эмес, эң башкысы тышкы соодалык ишкердик статистикасынын сапатынын жакшыруусу менен да түшүндүрүүгө болот.

АКШ менен соода балансы 115,5 млн. АКШ доллары өлчөмүндө терс чыккан. Мында товар жүгүртүү 24,3 пайызга көбөйгөн, экспорт 6,1 пайызга көбөйүү менен 4,3 млн. АКШ долларын түзгөн. АКШга экспорттун функционалдык түзүмүндө «аралык товарлары» негизги статьядан болгон. Ал эми бул өлкөдөн импорт 25,1 пайызга көбөйүү менен нарктык көрсөткүчүндө 119,8 млн. АКШ долларында катталган. АКШдан импорттук берүүлөрдү негизинен эт жана эт азыктары, медикаменттер машина жана транспорттук жабдуулар сыяктуу товардык топтор түзгөн.

РЕАЛДУУ ЭФФЕКТИВДҮҮ АЛМАШУУ КУРСУ

Реалдуу эффективдүү алмашуу сомдун курсунун соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдүн көпчүлүк валюталарына карата курсунун индекси (РЭОК) 2008-жылдын акырына карата 110,3 түзүү менен 2007-жылдагы тиешелүү көрсөткүчкө салыштырганда 7,5 пайызга көбөйгөн. Мында КМШ өлкөлөрүнүн ичинен соода жагынан негизги өнөктөштөр боюнча эсептелинген сомдун РЕОКу 6,0 пайызга, алыскы чет өлкөлөр боюнча 5,0 пайызга көбөйгөн.

Сомдун курсунун соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдүн көпчүлүк валюталарына карата төмөндөшүнө карабастан, өнөктөш өлкөлөрдө инфляция деңгээлинин кыйла төмөндүгү РЕОКту түптөөдө аныктоочу фактордон болгон.

Алсак, Кыргыз Республикасында 2008-жылдын декабрь айында андан мурдагы жылдын ушул эле айындагыга салыштырганда инфляция 20,0 пайызды түзгөн. Ал эми КМШ өлкөлөрүнүн ичинен өнөктөштөрдөн болгон өлкөлөрдө инфляция 2008-жылдын декабрь айында 2007-жылдын ушул эле мезгилиндегиге салыштырганда, 14,7 пайызды, ал эми алыскы чет өлкөлөр тобунан өнөктөштөрдөн болгон өлкөлөрдө 2,0 пайыз деңгээлинде дефляция байкалган.

Отчеттук мезгил ичинде сомдун номиналдык эки тараптуу алмашуу курсунун соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдүн көпчүлүк валю-

таларына, атап айтканда, казак теңгесине карата 11,2 пайызга, Кытай юанине карата 17,3 пайызга, еврого карата 3,4 пайызга жана АКШ долларына карата 11,1 пайызга төмөндөгөндүгү катталган. Ушуну менен бирге эле, негизги өнөктөш өлкөлөрдүн айрым валюталарына карата сомдун чыңдалуусу белгиленген, атап айтканда, сомдун орус рублине карата 1,6 пайызга чыңдалуусу катталган.

Сомдун негизги өнөктөш өлкөлөрдүн көпчүлүк валюталарына карата номиналдык эки тараптуу алмашуу курсунун төмөндөөсүнүн таасиринин натыйжасында, номиналдык эффективдүү алмашуу курсунун жалпы индекси (НЭОК) 2008-жылдын акырында 127.9 түзүү менен 2007-жылдагы тиешлүү көрсөткүчкө салыштырганда 3,7 пайызга төмөндөгөн

Отчеттук жылда РЕОК индексинин алгылыксыз динамикада калыптанышына карабастан Кыргыз Республикасынын экспортунун көлөмү[4] 7,9 пайызга көбөйгөн.

Экспорттун түзүмүндө органикалык эмес химиялык заттарды берүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн 3,4 эсеге, жашылча-жемиштердин 22,1 пайызга, кийим-кечелердин 25,5 пайызга өсүшү байкалган. Мына ушундай өсүштүн жүрүшү менен катар эле, цементти экспорттук берүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн 9,3 пайызга, тапталган айнектики 30,2 пайызга, пахтаныкы 28,0 пайызга, сүт азыктарыныкы 16,8 пайызга, ысытуу лампаларыныкы 17,1 пайызга төмөндөгөндүгү катталган.

2.11-график. РЭАК, НЭАК динамикасы жана керектөө товарларынын импортунун жана экспортунун көлөмү

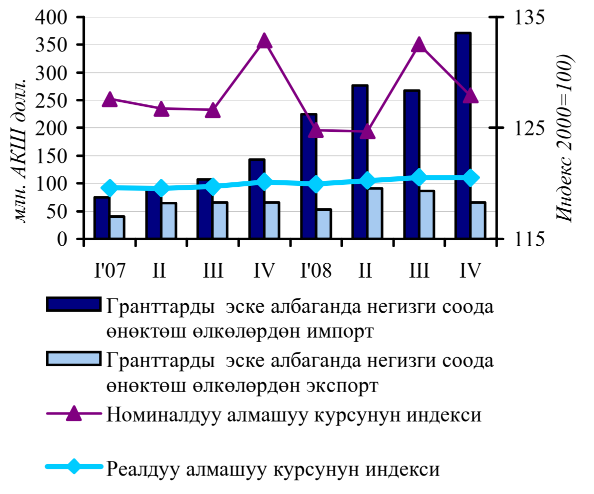

Экспорттун көлөмүнүн көбөйүүсү менен бир эле учурда импорттук берүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн өсүшү да байкалган. Кыргыз Республикасына импорттун көлөмү[5] 2008-жылы 52,6 пайызга арткан.

Импорттун түзүмүндө мунай заттарынын түшүүлөрүнүн физикалык көлөмүнүн 10,6 пайызга, чоюн жана болоттун 32,8 пайызга, кездемелердики үч эсеге, байланыш аппараттарыныкы 18,8 эсеге, органикалык эмес химиялык заттарыныкы 11,6 пайызга ж.б. өсүшү байкалган. Мында, медикаменттердин импортунун физикалык көлөмүнүн 4,9 пайыздыкы дан азыктарыныкы 15,3 пайызга, канттыкы 12,8 төмөндөгөндүгү белгиленген.

ЭЛ АРАЛЫК КЫЗМАТ КӨРСӨТҮҮЛӨР БАЛАНСЫ

Эл аралык кызмат көрсөтүүлөр балансы 2008-жылы андан мурдагы жылдагы 79,9 млн. АКШ доллары өлчөмүндөгү анын оң сальдосуна караганда, 97,7 млн. АКШ доллары өлчөмүндө терс сальдодо калыптанган. Мында кызмат көрсөтүүлөр экспорту 30,9 пайызга көбөйгөн болсо, анын импорту 1,6 эсеге өскөн.

Резидент эместерге сунушталган кызмат көрсөтүүлөрдүн жалпы көлөмү отчеттук жылдын жыйынтыгы боюнча 896,1 млн. АКШ долларын түзгөн (ИДПга карата 17,7 пайыз). Жакынкы чет өлкөлөргө кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту 44,5 пайызга көбөйгөн жана 636,4 млн. АКШ долларын түзгөн, ал эми алыскы чет өлкөлөргө 6,2 пайызга өскөн жана 2007-жылга салыштырганда 259,7 млн. АКШ долларын түзгөн. Республика тарабынан экспорттолгон кызмат көрсөтүүлөрдүн олуттуу көлөмү 2007-жылдагы сыяктуу эле, 2008-жылы да (экспорттун жалпы көлөмүнөн 84,2 пайыз) суммардык наркы 754,6 млн. АКШ долларын түзгөн «кыдыруулар» «транспорттук кызмат көрсөтүүлөр» жана «кызматтык кызмат көрсөтүүлөр» сыяктуу статьяларга туура келген.

2008-жылы «кыдыруулар» статьясы өлкөнүн экспортунун жалпы көлөмүнөн 57,4

[4] Салыштырмалуу салмагы экспорттун бүтүндөй көлөмүндө 61,8 пайызды түзгөн айрым товардык позициялар боюнча экспортту алып көрүү менен эсептелинген.

[5] Салыштырмалуу салмагы импорттун бүтүндөй көлөмүндө 64,6 пайызды түзгөн айрым товардык позициялар боюнча импортту алып көрүү менен эсептелинген.

2.12-график. Эл аралык кызмат көрсөтүүлөр балансы
ИДПга карата пайыздарда

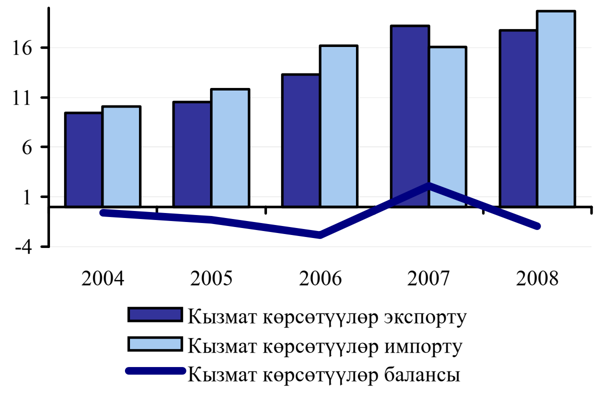

2.13-график. Кызмат көрсөтүүлөр экспортунун түзүмү
экспортко карата пайыздарда

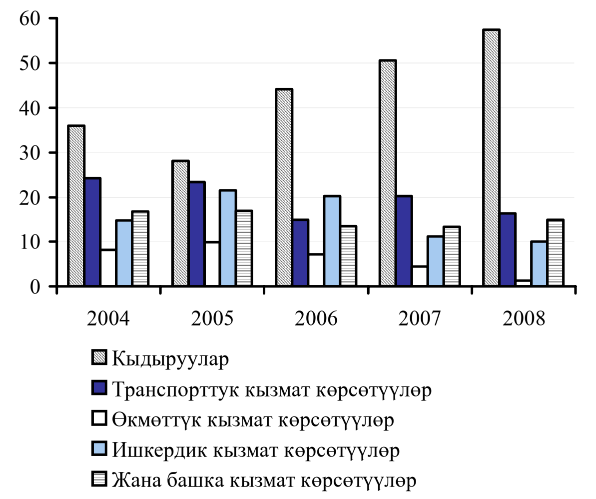

пайызды ээлеген. Отчеттук мезгилде бул статья 2007-жылга салыштырганда 48,7 пайызга көбөйүү менен 514,5 млн. АКШ долларын түзгөн.

«Транспорттук кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту» 2008-жылы 146,4 млн. АКШ долларын түзгөн, бул экспорттун жалпы көлөмүндө 16,3 пайызга дал келет. Бул статья боюнча көбөйүү базистик мезгилге салыштырганда 7,1 млн. АКШ долларында жүргөн.

«Кызматтык кызмат көрсөтүүлөр» экспортунун наркы 2007-жылдагыга салыштырганда 2008-жылы 10,4 пайызга көбөйүү менен 93,7 млн. АКШ долларын түзгөн. «Кызматтык кызмат көрсөтүүлөргө» резидент эместерге сунушталган кызмат көрсөтүүлөрдүн жалпы көлөмүнөн 10,5 пайыз туура келген.

Отчеттук мезгилде финансылык кызмат көрсөтүүлөр (3,7 эсеге) статьясы боюнча экспорттук пайданын, базистик мезгилге салыштырганда, бул сатьянын кызмат көрсөтүүлөрдүн жалпы экспортуна салымы (1,5 пайыз) анчалык олуттуу болбосо дагы экспорттук пайданын олуттуу көбөйүүсү байкалган.

2008-жылы «Өкмөттүк кызмат көрсөтүүлөр» статьясы боюнча экспорттун 30,7 млн. АКШ долларынан 11,6 млн. АКШ долларына чейин кыскаруусу жүргөн, бул биздин өлкөнүн расмий өкүлдөрүн башка өлкөлөрдө каржылоонун кыскаруусу менен түшүндүрүлөт.

Отчеттук мезгил ичинде кызмат көрсөтүүлөрдүн импортунун көлөмү 2007-жылга салыштырганда 64,3 пайызга көбөйүү менен 993,8 млн. АКШ долларын түзгөн. Транспорттук кызмат көрсөтүүлөр кыргыз жарандарынын чет өлкөлөрдү кыдыруулары менен байланышкан кызмат көрсөтүүлөр, ишкердик кызмат көрсөтүүлөр мурдагыдай эле, кызмат көрсөтүүлөрдүн импортунун түзүмүндө маанилүү түзүүчүлөрдөн болуп калышкан.

Отчеттук мезгилдеги импорттун көбөйүүсү 337,1 млн. АКШ долларынан 488,7 млн. АКШ долларына чейин өскөн транспорттук кызмат көрсөтүүлөр статьясы боюнча өсүшкө байланыштуу болгон. Транспорттук кызмат көрсөтүүлөрдүн курамында өсүш арымы тиешелүүлүгүнө жараша 55,3 пайызды, 9,3 пайызды жана 51,1 пайызды түзгөн темир жол, аба жана автомобилдик транспорт боюнча өсүш байкалган.

Резиденттердин кыдыруулар статьясы боюнча чет өлкөлөргө кеткен чыгашалары 2008-жылы 304,4 млн. АКШ долларын түзгөн жана 2007-жылга салыштырганда 2,7 эсеге көбөйгөн, бул чет өлкөлөргө кетип жаткандардын санынын өсүшүнө байланыштуу болгон.

Отчеттук мезгилде 99,5 млн. АКШ доллар суммасындагы «ишкердик кызмат көрсөтүүлөр» алынган, бул базистик мезгилге караганда 1,2 эсеге көп.

«Байланыш кызмат көрсөтүүлөрү» биздин өлкөнүн резиденттерине 12,6 млн. АКШ доллары суммасында сунушталган. Бул көрсөткүч отчеттук мезгилде 5,2 млн. АКШ долларына көбөйгөн.

Кызмат көрсөтүүлөрдүн импортунун

түзүмүндө «Курулуш жагынан кызмат көрсөтүүлөр» сатьясы боюнча 11,3 пайызга төмөндөө байкалган, бул 2008-жылдын жыйынтыгы боюнча 10,5 млн. АКШ доллар суммасында бааланган.

2.14-график. Кызмат көрсөтүүлөр импортунун түзүмү
импортко карата пайыздарда

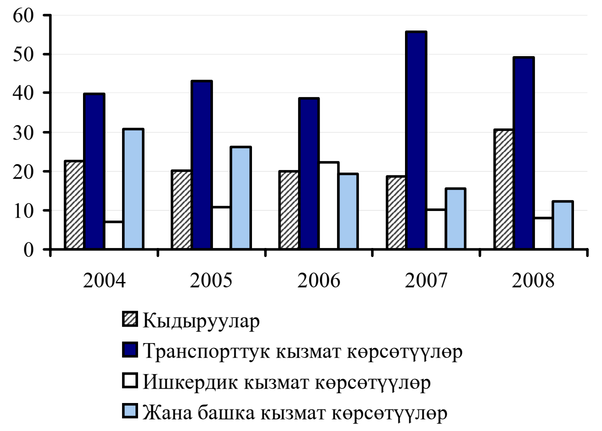

КИРЕШЕЛЕР

2008-жылдын жыйынтыгы боюнча кирешелер балансынын сальдосу 103,2 млн. АКШ доллары өлчөмүндө терс калыптанган, бул 2007-жылдын тиешелүү көрсөткүчүнөн эки эсеге жогору. Олуттуу көбөйүү көлөмү 73,9 млн. АКШ долларын түзгөн тике инвестициялар боюнча кирешелердин терс балансынын өсүшү менен шартталган. Резидент эместердин кирешелеринин көбөйүшү тике чет өлкө инвесторлору тарабынан алынган реинвестицияланган пайданын өсүшү эсебинен жана тике инвесторлордон мурда алынган милдеттенмелер боюнча пайыздык төлөмдөрдүн көбөйүшүнөн жүргөн. Мында тике чет өлкө инвесторлору тарабынан алынган реинвестициялык пайда тике чет өлкө инвестициясы түрүндө ата мекендик экономикага кайрадан салынгандыгын белгилей кетүү зарыл.

“Башка инвестициялар боюнча кирешелер” статьясы 7,5 млн. АКШ доллары өлчөмүндө терс сальдодо калыптанган, 2007-жылдагы тиешелүү көрсөткүч 7,7 млн. АКШ доллары өлчөмүндө оң болгон. Бул сатьянын терс динамикасы мамлекеттик сектор сыяктуу эле жеке секторлор тарабынан мурда алынган кредиттер боюнча пайыздарды төлөөнүн тиешелүүлүгүнө жараша 9,3 жана 48,4 пайызга өсүшү менен байланыштуу болгон. Отчеттук жыл ичинде «башка инвестициялар боюнча кирешелер» сатьясы боюнча алынган кирешелер да 30,1 пайызга төмөндөгөн.

2.15-график. Кирешелер балансы
млн. АКШ доллары

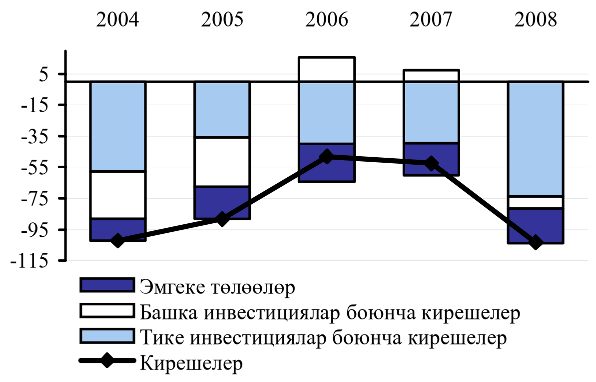

2008-жыл үчүн «Эмгекке төлөөлөр» статьясы мурдагыдай эле 22,3 млн. АКШ доллары өлчөмүндө терс калыптанган, бул 2007-жылдагы тиешелүү көрсөткүчтөн 7,5 пайызга көбүрөөк.

ТРАНСФЕРТТЕР

Күндөлүк трансферттердин балансы 2007-жылдагы көрсөткүчтөн 44,7 пайызга артуу менен 2008-жылы 1 476,7 млн. АКШ долларында оң сальдодо түптөлгөн. Күндөлүк трансферттердин эсебинде таза агылып кирүүсү отчеттук жыл ичинде 1,5 эсеге көбөйгөн иштеп жаткандардын акчалай которуулары мурдагыдай эле негизги үлүштү ээлешет.

Иштеп жаткандардын акчалай которууларынын дүң агылып кирүүсүндө которуу системасы боюнча[6] акчалай (82,0 пайыз) которуулар олуттуу үлүштү ээлешкен. Отчеттук мезгил ичинде которуулар системасы боюнча акчалай которуулардын таза агылып кирүүсү 2007-жылга салыштырганда 1,8 эсеге өскөн. Мында, акчалай которуулардын географиялык түзүмү туруктуу бойдон калган. Алсак, 2008-жылдын жыйынтыгы боюнча которуулардын негизги үлүшү Россия Федерациясына (92,4

[6] Anelik, Blizko, Contact, Migom, Money Gram, Western Union, Unistream, Золотая Корона, Лидер, Сибконтакт, Быстрая почта, Аллюр жана башка которуу системалары жана «Кыргызпочтасы» МИ аркылуу которуулар; Улуттук банктын берген баасын эске алуусуз.

пайыз), АКШдан (5,1 пайыз) жана Казакстандан (2,3 пайыз) түшкөн. Кыргыз Республикасынан которуулар негизинен Россия Федерациясына (92,9 пайыз), Казакстанга (3,8 пайыз) жана АКШга (2,5 пайыз) жөнөтүлгөн.

2008-жылдын жыйынтыгы боюнча акчалай которуулардын сальдосу, мурдагыдай эле өз кезегинде 1 057,1 млн. АКШ долларында тартыштык менен түптөлгөн керектөө товарларынын таза экспортун жапкан.

Расмий трансферттердин таза агылып кирүүсү 2008-жылы 45,9 млн. долларды түзгөн, бул өткөн жылдын көрсөткүчүнөн 48,4 пайыз көп. Бул өсүш көбүнчө мамлекеттик сектор тарабынан алынган акчалай гранттардын 62,7 пайызга көбөйүшү эсебинен жүргөн.

2.16-график. Акчалай которуулардын жана керектөө товарларынын таза экспортунун сальдосу

ИДП пайыздары

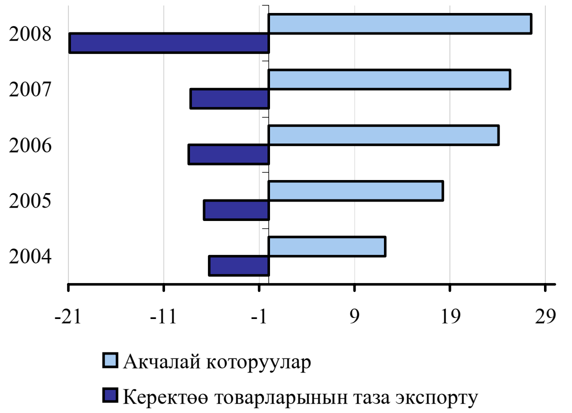

3. КАПИТАЛ МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК ОПЕРАЦИЯЛАР ЭСЕБИ

Капитал менен операциялар эсебинин тартыштыгы 2007-жылдагы тиешелүү көрсөткүчкө салыштырганда 40,0 пайызга кыскаруу менен 2008-жылы 44,9 млн. АКШ доллары өлчөмүндө түптөлгөн, бул «Мигранттардын трансферттери» сатьясынын терс балансынын кыскаруусу менен алдын ала аныкталган.

3.1-график. Капитал менен операциялардын жана финансылык операциялардын эсеби

ИДПга карата пайыздарда

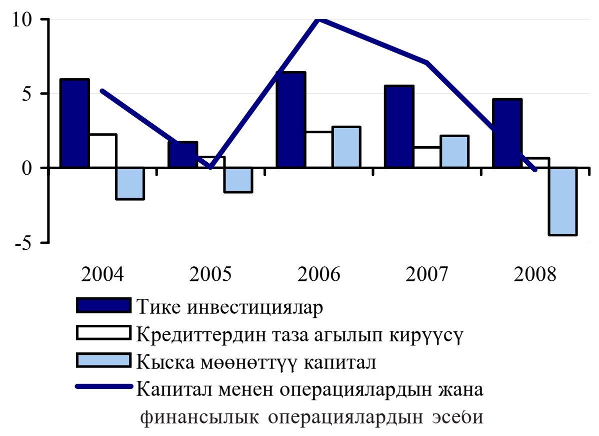

ФИНАНСЫЛЫК ЭСЕП

2008-жылдын жыйынтыгы боюнча **финансылык операциялар эсеби** 2007-жылдагыга салыштырганда 88,8 пайызга кыскаруу менен 38,2 млн. АКШ доллары өлчөмүндө оң сальдодо калыптанган. Тике инвестициялардын түшүүлөрүнүн өсүшүнө карабастан «башка инвестициялар» статьясы боюнча калыптанган терс баланс финансылык эсептин оң сальдосунун олуттуу кыскаруусуна негизги роль ойногон.

Тике инвестициялардын оң сальдосу отчеттук мезгилде 232,4 млн. АКШ долларын түзгөн, бул 2007-жылдагыга салыштарганда 11,7 пайызга көп. Мындай өсүш реинвестициялык пайданын 61,3 пайызга көбөйүүсүнүн жана башка капиталга инвестициялардын 2,7 пайызга өсүшүнөн камсыз болгон.

Экономикалык иштин түрлөрү боюнча отчеттук мезгилде 2007-жылдагыга салыштырганда тике чет өлкө инвестициялардын кайра иштетүүчү өнөр-жайга атаза агылып кирүүсүнүн 3,6 эсеге өсүшү жүргөн, алардын тике чет өлкө инвестициялардын таза кирүүсүнүн жалпы көлөмүндөгү үлүшү 17,3 пайызга жеткен. Мындан тышкары, 2008-жылдын жыйынтыгы боюнча тике чет өлкө инвестициялардын таза агылып кирүүсү курулуш чөйрөсүнө (5,2 эсеге), финансылык иштерге (24,7 пайызга) карата көбөйгөн.

Ушуну менен катар эле тоо кендерин казып алуучу өнөр-жайлардан, айыл чарбадан жана кызмат көрсөтүү чөйрөсүнөн тике инвестициялардын таза агылып чыгып кетүүлөрү катталган.

Отчеттук жылда алыскы чет өлкөлөрдүн тике чет өлкө инвестициялардын таза агылып кирүүлөрү 121,9 млн. АКШ долларын түзгөн жана 2007-жылга салыштырганда 9,2 пайызга көбөйгөн. Улуубритания, Корея, Австралия сыяктуу өлкөлөрдөн олуттуу агылып кирүүлөр байкалган. КМШ өлкөлөрүнүн тике инвестициялардын таза агылып кирүүсүнүн көлөмү 15,1 пайызга көбөйгөн жана 110,8 млн. АКШ долларын түзгөн. Мындай көбөйүү көбүнчө Россиядан тике инвестициялардын таза агылып кирүүлөрүнүн 3,1 эсеге көбөйүшү эсебинен болгон. Ушуну менен катар эле Казакстандан тике инвестициялардын таза агылып кирүүлөрү 2,0 пайызга төмөндөгөнү байкалган.

Кыргыз коммерциялык банктары тарабынан чет өлкө баалуу кагаздары менен жүргүзүлгөн операциялардын натыйжасында **«портфелдик инвестициялар»** статьясынын сальдосу 2007-жылга салыштырганда 44,4 пайызга көбөйүү менен отчеттук жыл ичинде 25,6 млн. АКШ доллары өлчөмүндө терс калыптанган.

Жана башка инвестициялардын терс сальдосу отчеттук жылдын жыйынтыгы боюнча 168,6 млн. АКШ доллар өлчөмүндө калыптанган, ал эми 2007-жылы бул көрсөткүч 150,9 млн. АКШ доллары өлчөмүндө оң болгон. Отчеттук жылы резиденттердин тышкы активдеринин өсүшүнүн алардын тышкы милдеттенмелеринен ашкандыгы байкалган.

Отчеттук жылда резидент эместердин дебитордук карызы 8,4 эсеге өскөндүгү байкал-

ган, ал 2008-жылдын жыйынтыгы боюнча 230,8 млн. АКШ долларын түзгөн.

Экономикалык иштин түрлөрү боюнча отчеттук жылда өсүш 162,2 млн. АКШ долларын түзгөн кыймылсыз мүлк менен операциялар чөйрөсүндө, 33,0 млн. АКШ долларында соода чөйрөсүндө жана иштеп чыгаруучу өнөр-жайда 30,9 млн. АКШ долларында дебитордук карыздын олуттуу көбөйүүсү байкалган.

Коммерциялык банктардын милдеттенмелери отчеттук мезгилде 27,4 пайызга төмөндөгөн жана 48,4 млн. АКШ доллары өлчөмүндө оң сальдодо түптөлгөн.

Отчеттук жылда баарынан мурда мамлекеттик сектор тарабынан сырттан карыз алуулардын төмөндөшү эсебинен «Алынган кредиттер» статьясынын 35,2 пайызга азаюусу байкалган.

Резиденттердин кредитордук карыздары 119,0 млн. АКШ долларына өскөн, ал эми 2007-жылы өсүш 13,3 млн. АКШ доллары деңгээлинде болгон.

Экономикалык иштин түрлөрү боюнча отчеттук жылда иштеп чыгаруучу өнөр-жайда кредитордук карыздын 31,5 млн. АКШ долларына, электр энергиясын өндүрүүдө жана бөлүштүрүүдө 35,0 млн. АКШ долларына, транспорт жана байланыш чөйрөсүндө 56,5 млн. АКШ долларына көбөйүүсү байкалган.

Ушуну менен катар эле кыймылсыз мүлк менен операциялар чөйрөсүндө карыздардын 7,8 млн. АКШ долларына төмөндөөсү белгиленген.

2008-жыл үчүн **«Каталар жана калтырып кетүүлөр»** статьясы 2007-жылдагы 268,7 млн. АКШ долларына салыштырганда 721,4 млн. АКШ доллар өлчөмүндө оң сальдодо калыптанган. Бул сатьянын оң сальдосу ресспубликага капиталдын агылып кирүүсүнө байланыштуу операциялардын толук эсепке алынбай жатышы же товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспортунун толук эсепке алынбай жаткандыгы жөнүндө маалымдайт. Ошентип 2008-жылдын жыйынтыгы боюнча **төлөм теңдеми** 83,8 млн. АКШ доллар өлчөмүндө оң сальдодо калыптанган.

ЭЛ АРАЛЫК КАМДАР

2008-жылы дүң эл аралык резервдердин көлөмү отчеттук мезгилдин акырына карата 1224,6 млн. АКШ долларын түзгөн. Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн импортун алтын валюта резервдери менен жабуу коэффициенти 3,5 айды түзгөн.

3.2-график. Эл аралык камдар

4. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ТЫШКЫ КАРЫЗЫ

2008-ЖЫЛДЫН АКЫРЫНА КАРАТА ТЫШКЫ КАРЫЗДЫН ТҮЗҮМҮ

Номиналдык тышкы карыздын (алынган жана төлөнбөгөн) жалпы көлөмү 2008-жылдын акырына карата 2338,6 млн. АКШ долларын түзгөн, алардын ичинен:

– мамлекеттик тышкы карыз – 2082,5 млн. АКШ доллары, анын ичинде ЭВФ кредиттери боюнча карыз – 164,5 млн. АКШ доллары;
– жеке сектордун карызы – 256,1 млн. АКШ доллары.

Кыргыз Республикасынын тышкы карызынын түзүмү үлүшүнө жалпы суммадан тиешелүүлүгүнө жараша 62,5 пайыз жана 26,5 пайыз туура келген расмий кредиторлордун – көп тараптуу жана эки тараптуу донорлордун алдындагы милдеттенмелери менен берилген. Мамлекет тарабынан гарантияланбаган жана мамлекеттик тышкы карызга киргизилбеген жеке сектордун кредиттери 11,0 пайызды түзөт. Карыз алуу булагы боюнча карыздын түзүмү 4.1-графикте көрсөтүлгөн.

4.1-график. Кыргыз Республикасынын 2009-жылдын 1-январына карата каржылоо булактары боюнча тышкы карызы

жалпы тышкы карыздардан пайыздарда

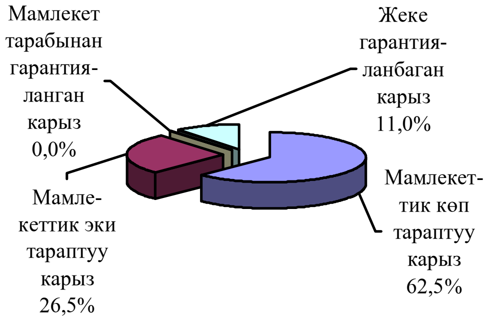

Үлүшү 2008-жылы тышкы карыздын жалпы суммасынан 27,8 пайызды түзгөн Дүйнөлүк банк, АӨБ (24,9 пайыз), ЭВФ (7,0 пайыз), ИӨБ (1,6 пайыз) сыяктуу, үлүшүнө 1,2 пайыз туура келген башка эл аралык финансы институттары Кыргыз Республикасынын көп тараптуу кредиторлору болуп саналат. Көп тараптуу кредиторлордун кредиттери экономиканын структуралык кайра өзгөртүп түзүүчү программаларын каржылоого, айыл чарбаны, социалдык коргоону, транспорту жана коммуникацияларды өнүктүрүүгө, инфраструктураны реабилитациялоого, финансы системасына жардам берүүгө жана өнүктүрүүгө чакан жана орто бизнести өнүктүрүүгө багытталган.

4.2-график. Кыргыз Республикасынын 2009-жылдын 1-январына карата көп тараптуу карызы

жалпы тышкы карыздардан пайыздарда

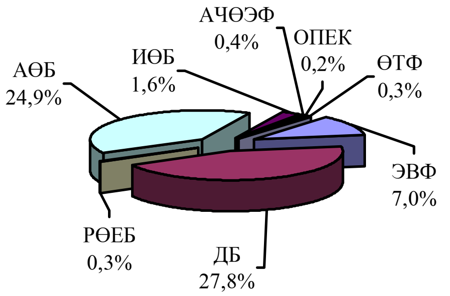

Кыргыз Республикасынын негизги эки тараптуу кредиторлору болуп Япония (милдеттенмелердин бардык суммасынан 10,7 пайыз) жана Россия (8,3 пайыз) эсептелинет. Республиканын эки тараптуу карызы көбүнчө Германия, Түркия жана башка ушул сыяктуу өлкөлөр менен экономиканын ар кандай секторлорун каржылоонун натыйжасында, ошондой эле КМШ өлкөлөрүнүн техникалык кредиттерин

4.3-график. Кыргыз Республикасынын 2009-жылдын 1-январына карата эки тараптуу карызы

жалпы тышкы карыздардан пайыздарда

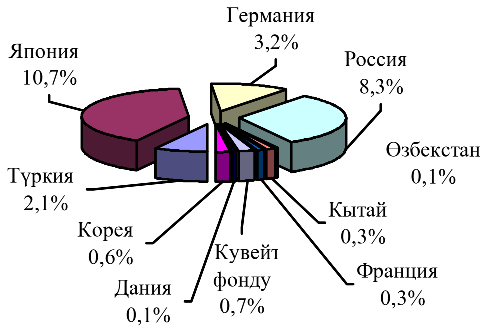

мамлекеттик кредиттерге кайра тариздөөнүн эсебинен калыптанган.

Эки тараптуу кредиттин алдындагы карыздын номиналдык көлөмү 619,4 млн. АКШ долларын түзөт, алардын ичинен:

– Париж Клубунун мүчөлөрү - 528,5 млн. АКШ доллары;
– Париж Клубунун мүчөлөрү эместер – 90,9 млн. АКШ доллары.

2008-жылдын акырына карата абал боюнча Кыргыз Республикасын төмөнкү негизги карыздык көрсөткүчтөр мүнөздөйт:

– Номиналдык тышкы карыз/ИДП – 46,2 пайыз.
– номиналдык ички карыз/товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту – 85,3 пайыз.
– номиналдык мамлекеттик тышкы карыз/ИДП – 41,1 пайыз.
– номиналдык мамлекеттик тышкы карыз/товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту – 75,9 пайыз.

4.4-график. Кыргыз Республикасынын тышкы карызынын коэффициенти
пайыздар

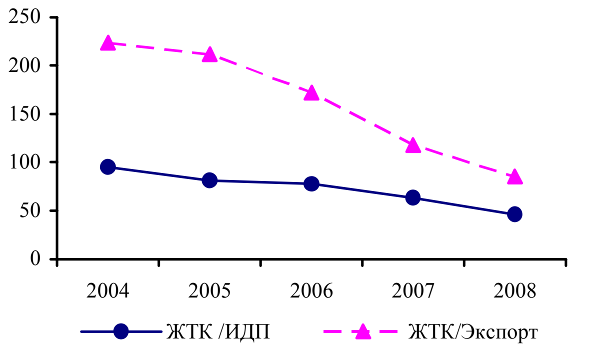

2002-2005-жылдарда кредиторлордун Париж клубундагы келишилген келишимдери ликвиддүүлүк көйгөйүн орто мөөнөттүү мезгилде чечүүгө Кыргызстанга мүмкүндүк берди.

2002-жылдын март айында Кыргыз Республикасы кредиторлорду Париж клубу менен алгачкы сүйлөшүүлөрдүн натыйжасында тышкы карызды тейлөө боюнча төлөөнүн мөөнөтүн 2001-жылдын 6-декабрынан тартып 2004-жылдын 5-декабрына чейин (консолидация учуру) узартуу жана эки тараптуу карызды жакшыртылган Хьюстон шарттарына реструктуризациялоо мүмкүнчүлүгүн алган.

Кредиторлордун Париж клубу менен 2005-жылдын март айындагы экинчи сүйлөшүүлөрүнүн натыйжасында, Кыргыз Республикасы эки тараптуу тышкы карызды тейлөө боюнча төлөөнүн мөөнөтүн узартуу жана аны Эвиан ыкмасын колдонуунун негизинде реструктуризациялоо мүмкүнчүлүгүн алган.

2007-жылы Париж клубунун алкагында Германия, Дания, Россия Федерациясы, Өзбекстан, Франция, Япония, Турция, Пакистан, Индия, Кытай менен карызды консолидациялоо жана реструктуризациялоо жөнүндө келишимге кол коюлган.

Отчеттук жылда Кувейт менен кредиттерди тейлөөгө төлөөлөрдүн мөөнөтүн пролонгациялоо жөнүндө эки тараптуу келишимге кол коюлган.

Корея менен келишим процесси азырынча макулдашуу стадиясында турат.

4.5-график. Кыргыз Республикасынын карыз алуу шарттары боюнча 2009-жылдын 1-январына карата тышкы карызынын түзүмү
жалпы тышкы карыздардан пайыздарда

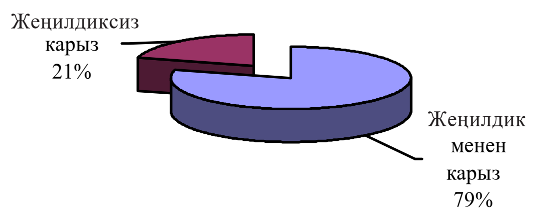

ЖЕКЕ ТЫШКЫ КАРЫЗ[1]

Мамлекеттик эмес тышкы карыз 2008-жылдын акырына карата 256,1 млн. АКШ долларын түзгөн, бул өткөн жылдагы көрсөткүчтөн 17,9 пайызга төмөн. Жеке карыздык милдеттен-

[1] Жеке тышкы карыз боюнча статистиканын камтуусу бул областтагы төмөнкү көйгөйлөрдөн улам толук эмес болуп саналат: Бардык ишканаларды толугу менен камтууга мүмкүндүк бербеген Улуттук банктын чектелген инфраструктурасы, ошондой эле мурда отчет берген ишканалар тарабынан маалыматтардын үзгүлтүктүү берилиши. Бул процесске катышкан бардык уюмдардын мүмкүнчүлүктөрүн жана ресурстарын эске алуу менен жеке тышкы карыз боюнча статистиканы жакшыртуу максатында, Улуттук банк «Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жана мамлекеттик карызы жөнүндө» деген мыйзамына оңдоолорду киргизүүнү демилгелеген, ал Улуттук банк менен Улуттук Статистика комитетинин ортосунда жеке тышкы карыздын мониторинги боюнча функционалдык милдеттерди кайра бөлүштүрүүнү карайт.

мелер боюнча карыздардын төмөндөөсү негизинен карыздарды тейлөө боюнча төлөөлөрдүн көлөмүнүн көбөйүшүнө байланыштуу жүргөн.

Өкмөттөн гарантиясыз тартылган инвестициялык түшүүлөр 2008-жылы 70,0 млн. АКШ долларын түзгөн, алардын ичинен 57,4 пайызы тике инвестициялар түрүндө 42,6 пайызы жана башка инвестициялар түрүндө.

Жеке сектордун тышкы карызын тейлөө боюнча төлөмдөр отчеттук мезгил ичинде 154,6 млн. АКШ долларын түзгөн, алардын ичинен тике инвестициялар боюнча – 145,1 млн. АКШ доллары жана башкалар боюнча – 9,5 млн. АКШ доллары.

Учурда жеке сектор дүйнөдөгү 20 өлкөдөн карыз алат. Алардын ичинен эң ири кредитор өлкөлөр болуп Улуубритания, Канада, АКШ, Россия саналат.

4.1-таблица. Кыргыз Республикасынын тышкы карызы

	2004	2005	2006	2007	2008
Бир мезгилдин акырына карата ДТК *(млн. АКШ доллары)*	2 480,3	2 443,0	2 747,3	3 170,0	3 500,4
Бир мезгилдин акырына карата ЖТК *(млн. АКШ доллары)*	2 107,3	2 002,9	2 212,4	2 387,9	2 338,6
Бир мезгилдин акырына карата ЖТК ИДПга карата *(пайыздар)*	95,0	81,4	77,6	63,4	46,2 [1]
Бир мезгилдин акырына карата ЖТК товарлар жана кызмат көрсөтүү экспортуна карата *(пайыздар)*	223,5	211,7	172,2	118,1	85,3 [2]
ЖТК боюнча төлөм графиги *(млн. АКШ доллары)* [3]	213,4	161,0	100,1	187,8	252,8
ЖТКны иш жүзүндө тейлөө *(млн. АКШ доллары)*	167,7	109,0	90,4	167,7	249,6
ЖТКны тейлөө коэффициенти товарлар жана кызмат көрсөтүү экспортуна карата (пайыздар)					
- график боюнча	22,6	17,0	7,8	9,3	9,2
- иш жүзүндө	17,8	11,5	7,0	8,3	9,1
Бир мезгилдин акырына карата МТК *(млн. АКШ долл.)*	1 959,3	1 859,7	1 976,9	2 076,0	2 082,5
Бир мезгилдин акырына карата МТК ИДПга карата *(пайыздар)*	88,3	75,6	69,4	55,1	41,1 [1]
Бир мезгилдин акырына карата МТК товарлар жана кызмат көрсөтүү экспортуна карата *(пайыздар)*	207,8	196,5	153,9	102,6	75,9 [2]
МТК боюнча төлөөлөрдүн графиги[3] *(млн. АКШ долл.)*	106,3	112,5	69,3	69,9	79,5
МТКнын анык тейлениши *(млн. АКШ долл.)*	61,1	60,6	62,7	66,3	76,7
МТКнын тейлөө коэффициенти товарлар жана кызмат көрсөтүү экспортуна карата *(пайыздар)*					
- график боюнча	11,3	11,9	5,4	3,5	2,9
- иш жүзүндө тейленгени	6,5	6,4	4,9	3,3	2,8

[1] жылдык ИДПга карата

[2] кызмат көрсөтүүлөрдүн жана товарлардын жылдык экспортуна карата

[3] пайыздарды жана негизги суммаларды төлөөнү камтыйт

4.2-таблица. Кыргыз Республикасынын тышкы карызынын кредиторлордун түрү боюнча түзүмү
(бир мезгилдин акырына карата абал боюнча)

	2004		2005		2006		2007		2008	
	млн. АКШ долл.	*жый. карата пайыз-да*	*млн. АКШ долл.*	*жый. карата пайыз-да*	*млн. АКШ долл.*	*жый. карата пайыз-да*	*млн. АКШ долл.*	*жый. карата пайыз-да*	*млн. АКШ долл.*	*жый. карата пайыз-да*
Жалпы тышкы карыз (I+II)	**2 107,3**	**100,0**	**2 002,9**	**100,0**	**2 212,4**	**100,0**	**2 387,9**	**100,0**	**2 338,6**	**100,0**
I. Мамлекеттик ж-а мамлекет тарабынан гарантияланган карыз	**1 959,3**	**93,0**	**1 859,7**	**92,9**	**1 976,9**	**89,4**	**2 076,0**	**86,9**	**2 082,5**	**89,0**
I.1 Көп тараптуу карыз[1]	1 350,4	64,1	1 281,4	64,0	1 378,5	62,3	1 458,6	61,1	1 462,1	62,5
ЭВФ	206,9	9,8	177,9	8,9	163,1	7,4	149,8	6,3	164,5	7,0
Дүйнөлүк банк	579,0	27,5	562,8	28,1	612,8	27,7	656,5	27,5	650,2	27,8
Реконструкциялоо жана өнүгүүнүн Европа банкы	32,7	1,6	24,7	1,2	16,6	0,7	10,4	0,4	6,0	0,3
Азия Өнүктүрүү Банкы	477,8	22,7	466,8	23,3	532,2	24,1	583,0	24,4	582,4	24,9
Реконструкциялоо жана өнүгүүнүн Ислам банкы	30,7	1,5	28,0	1,4	31,5	1,4	36,3	1,5	37,5	1,6
Айыл чарбасын өнүктүрүүнүн Эл аралык фонду	9,2	0,4	9,0	0,4	10,0	0,5	10,3	0,4	10,3	0,4
ОПЕК	7,0	0,3	6,3	0,3	5,6	0,3	4,9	0,2	4,2	0,2
Өнүгүүнүн Түндүк Фонду	6,9	0,3	6,0	0,3	6,7	0,3	7,4	0,3	6,8	0,3
I.2 Эки тараптуу карыз	599,8	28,5	575,2	28,7	596,0	26,9	615,7	25,8	619,4	26,5
I.2.1 КМШ өлкөлөрү	192,9	9,2	197,1	9,8	200,0	9,0	200,1	8,4	196,4	8,4
Россия[2]	181,8	8,6	186,0	9,3	188,9	8,5	191,5	8,0	193,6	8,3
Өзбекстан	11,1	0,5	11,1	0,6	11,1	0,5	8,6	0,4	2,9	0,1
Казахстан	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Түркменистан	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
I.2.2 Башка өлкөлөр	406,9	19,3	378,1	18,9	396,1	17,9	415,6	17,4	423,0	18,1
Түркия	46,3	2,2	46,3	2,3	48,4	2,2	49,3	2,1	50,1	2,1
Япония[2]	247,4	11,7	225,2	11,2	230,5	10,4	242,8	10,2	251,2	10,7
Германия[2]	45,0	2,1	40,8	2,0	58,8	2,7	69,6	2,9	74,3	3,2
Пакистан	10,0	0,5	10,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Кытай	13,6	0,6	13,9	0,7	14,4	0,7	8,2	0,3	7,8	0,3
Франция[2]	5,7	0,3	5,5	0,3	5,7	0,3	6,5	0,3	6,2	0,3
Кувейт фонду	15,6	0,7	15,7	0,8	15,8	0,7	16,8	0,7	16,6	0,7
Индия	1,0	0,0	1,0	0,1	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0
Корея	16,5	0,8	16,7	0,8	18,4	0,8	18,2	0,8	13,6	0,6
Дания[2]	5,9	0,3	3,0	0,1	3,0	0,1	3,2	0,1	3,3	0,1
I.3 Мамлекет тарабынан гарантияланган карыз	9,1	0,4	3,1	0,2	2,4	0,1	1,7	0,1	1,0	0,0
II. Гарантияланбаган карыз	**148,0**	**7,0**	**143,2**	**7,1**	**235,5**	**10,6**	**311,9**	**13,1**	**256,1**	**11,0**

[1] эл аралык финансы институттарын кошо алганда, көп тараптуу негизде иш алып баруучу кредиторлор

[2] Париж Клубуна катышуучу өлкөлөр

5. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЭЛ АРАЛЫК ИНВЕСТИЦИЯЛЫК ПОЗИЦИЯСЫ

Тышкы дүйнө алдындагы милдеттенмелердин өлкөнүн чет өлкө активдеринен артып турушу 2008-жылдын акырына карата Кыргыз Республикасынын 1777,3 млн. АКШ долларын түзгөн терс таза эл аралык инвестициялык позициясын калыптандырган, бул 2007-жылдын тиешелүү көрсөткүчүнөн 2,0 пайызга аз.

Кыргыз Республикасынын тышкы финансылык активдеринин көлөмү 2009-жылдын 1-январына карата 2093,9 млн. АКШ долларын түзгөн, бул 2008-жылдын 1-январына карата алардын деңгээлинен 23,5 пайызга ашык. Негизинен мындай өзгөрүү 2008-жылдын 1-январына карата запасына салыштырганда, накталай акчалардын жана депозиттердин 60,1 пайызга жана соода кредиттеринин запасынын 91,7 пайызга көбөйүүсү менен түшүндүрүлөт. Жыйынтыгында, 2009-жылдын 1-январына карата резиденттердин накталай акчаларынын жана депозиттеринин запасы 334,2 млн. АКШ долларын түзгөн, дебитордук карыздын эсебинен түптөлгөн соода кредиттеринин запасы 424,7 млн. АКШ долларына чейин көбөйгөн.

Мындан тышкары, запастарда тике инвестициялар боюнча 1,4 пайызга, портфелдик инвестициялар боюнча – 55,9 пайызга көбөйүү жүргөн.

Тышкы финансылык милдеттенмелердин көлөмү 2009-жылдын 1-январына карата 3871,2 млн. АКШ долларын түзгөн. Отчеттук мезгил ичинде өзгөрүү көбөйүү жагына 10,3 пайызды түзгөн. Тышкы финансылык милдеттенмелердин калдыгы көбүнчө резидент эместердин тике жана башка инвестициялардын өзгөрүүлөрү менен аныкталган, алсак 2008-жылдын акырына карата тике инвестициялардын запастары 1015,3 млн. АКШ долларын түзгөн, бул 2007-жылдын акырына карата алардын деңгээлинен 24,0 пайызга жогору.

Резидент эместердин башка инвестицияларынын запастары 2009-жылдын 1-январына карата 2834,7 млн. АКШ долларын түзгөн, бул 2008-жылдын 1-январындагы алардын деңгээлинен 6,0 пайызга жогору.

Мурдагыдай эле, башка инвестициялар боюнча милдеттенмелердин түзүмүндө мамлекеттик башкаруу сектору тарабынан алынган кредиттер боюнча милдеттенмелер олуттуу үлүштү ээлешкен. Ошондой болсо да, бул статья боюнча отчеттук мезгил ичинде олуттуу өзгөрүүлөр байкалган эмес. Отчеттук мезгил ичинде алардын запасы 0,4 пайызга кыскарган.

Жана башка инвестициялардын запасынын өзгөрүүсү, негизинен накталай акчалар, депозиттер жана соода кредиттер статьялары боюнча өзгөрүүсүнө байланыштуу болгон. Алсак, резидент эместердин накталай акчаларынын жана депозиттеринин запасы 2009-жылдын 1-январына карата 249,7 млн. АКШ долларын түзгөн, бул 2008-жылдын 1-январына карата алардын деңгээлинен 22,1 пайызга көп. Кредиттик карыздардын эсебинен калыптанган соода кредиттери 24,2 пайызга көбөйгөн жана 2009-жылдын 1-январына карата 405,5 млн. АКШ долларын түзгөн.

5.1-график. ЭИСнын динамикасы

млн. АКШ доллары, жыл соңуна карата

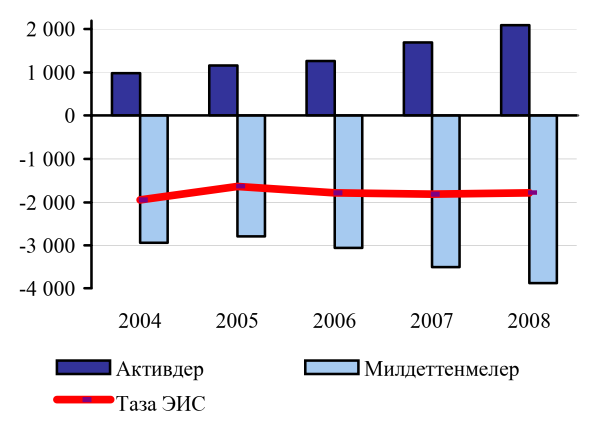

5.1-таблица. 2008-жылдын 1-январынан жана 2009-жылдын 1-январына карата абал боюнча Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестицияларынын балансы

(млн. АКШ долларында)

	01.01.08. карата калдык	*Операция - лардын жыйын-тыгы б-ча өзгөрүшү*	*Баалар - дын өзгөрүшү*	*Курстун өзгөрүшү*	*Башка өзгөрүүлөр*	*01.01.09 карата калдык*
А	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
А. Активдер	1695,8	522,7	-0,6	-124,0	—	2093,9
Чет өлкөгө тике инвестициялар	17,9	0,3	—	-0,1	—	18,2
Портфелдик инвестициялар	50,5	31,8	-3,6	—	—	78,7
Финансы деривативдери	—	—	—	—	—	—
Башка инвестициялар	433,7	369,3	—	-28,5	—	774,6
Нак акчалар жана депозиттер	208,8	126,0	—	-0,6	—	334,2
Кредиттер	20,6	-6,8	—	-0,3	—	13,5
АКЖО (ОДКР)	—	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—	—
Банктар	20,6	-6,8	—	-0,3	—	13,5
Башка секторлор	—	—	—	—	—	—
Соодалык кредиттер	221,5	230,8	—	-27,6	—	424,7
Башка активдер	-17,1	19,3	—	—	—	2,2
Камдык активдер	1193,7	121,3	3,0	-95,5	—	1222,4
Монетардык алтын	69,5	—	2,4	—	—	71,9
АКУ (СПЗ)	13,7	43,4	—	-1,9	—	55,2
ЭВФтеги камдык позиция	—	—	—	—	—	—
Чет өлкө валютасы	1110,5	77,9	0,6	-93,6	—	1095,4
Нак акчалар жана депозиттер	745,4	-146,2	—	-67,9	—	531,3
АКЖОдо	306,2	-46,6	—	-27,8	—	231,8
банктарда	439,2	-99,6	—	-40,0	—	299,6
Чет өлкө баалуу кагаздары	365,1	224,1	0,6	-25,7	—	564,0
Облигациялар жана башка карыздык баалуу кагаздар	—	—	—	—	—	—
Акча рыногунун инструменттери жана деривативдер	365,1	224,1	0,6	-25,7	—	564,0
Б. Милдеттенмелер	3509,8	458,4	0,1	-47,4	-49,7	3871,2
Кыргыз Республикасына тике инвестициялар	818,5	232,7	0,1	-6,3	-29,8	1015,3
Портфелдик инвестициялар	16,9	6,2	—	-2,0	—	21,2
Финансы деривативдери	—	—	—	—	—	—
Башка инвестициялар	2674,4	219,5	—	-39,1	-20,0	2834,7
Накталай акчалар ж-а депозиттер	204,5	46,8	—	-1,6	—	249,7
Кредиттер	2143,5	53,7	—	-17,6	—	2179,6
АКЖО	149,8	18,7	—	-4,0	—	164,5
Мамлекеттик башкаруу сектору	1926,2	5,5	—	-13,7	—	1918,0
Банктар	22,1	1,6	—	9,9	—	33,6
Башка секторлор	45,4	27,8	—	-9,8	—	63,5
Соодалык кредиттер	326,4	119,0	—	-20,0	-20,0	405,5
Башка милдеттенмелер	—	—	—	—	—	—
В. Эл аралык таза инвестициялык позиция (А-Б)	-1814,0	64,4	-0,8	-76,7	49,8	-1777,3

5.2-таблица. Кыргыз Республикасынын 2004-жылдан тартып 2008-жылга чейинки мезгил аралыгында чет өлкө активдеринин жана милдеттенмелеринин динамикасы

(млн. АКШ долларында)

	01.01.05 карата калдык	01.01.06 карата калдык	01.01.07 карата калдык	01.01.08 карата калдык	01.01.09 карата калдык
А. Активдер	991,3	1165,2	1270,3	1695,8	2093,9
Чет өлкөгө тике инвестициялар	83,2	147,5	3,4	17,9	18,2
Портфелдик инвестициялар	17,4	14,9	19,3	50,5	78,7
Акционердик капиталга	—	—	—	27,7	27,7
Карыздык баалуу кагаздар	17,4	14,9	19,3	22,8	51,0
Финансы деривативдери	—	—	—	—	—
Башка инвестициялар	347,0	394,3	433,3	433,7	774,6
Нак акчалар жана депозиттер	200,4	216,7	236,0	208,8	334,2
Кредиттер	15,0	17,9	17,4	20,6	13,5
АКЖО (ОДКР)	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	0,8	0,6	0,3	—	—
Банктар	14,2	17,3	17,1	20,6	13,5
Башка секторлор	—	—	—	—	—
Соодалык кредиттер	110,1	155,9	177,0	221,5	424,7
Жана башка активдер	21,4	3,9	2,9	-17,1	2,2
Камдык активдер	543,8	608,5	814,3	1193,7	1222,4
Монетардык алтын	18,9	42,6	52,8	69,5	71,9
АКУ (СПЗ)	19,7	5,3	33,3	13,7	55,2
ЭВФтеги камдык позиция	—	—	—	—	—
Чет өлкө валютасы	505,1	560,6	728,2	1110,5	1095,4
Нак акчалар жана депозиттер	350,1	434,1	518,4	745,4	531,3
Чет өлкө баалуу кагаздары	155,0	126,5	209,7	365,1	564,0
Б. Милдеттенмелер	2945,5	2798,3	3061,0	3509,8	3871,2
Кыргыз Республикасына тике инвестициялар	712,4	517,7	619,8	818,5	1015,3
Портфелдик инвестициялар	6,0	6,1	6,6	16,9	21,2
Акционердик капиталга	6,0	6,1	6,6	16,9	21,2
Карыздык баалуу кагаздар	—	—	—	—	—
Финансы деривативдери	—	—	—	—	—
Жана башка инвестициялар	2227,1	2274,5	2434,5	2674,4	2834,7
Нак акчалар жана депозиттер	112,4	152,7	119,6	204,5	249,7
Кредиттер	2003,9	1902,9	2031,7	2143,5	2179,6
АКЖО (ОДКР)	206,9	177,9	163,1	149,8	164,5
Мамлекеттик башкаруу сектору	1752,3	1681,8	1813,9	1926,2	1918,0
Банктар	7,2	8,3	18,0	22,1	33,6
Башка секторлор	37,5	34,9	36,8	45,4	63,5
Соодалык кредиттер	110,7	218,9	283,2	326,4	405,5
Башка милдеттенмелер	—	—	—	—	—
С. Таза эл аралык инвестициялык позиция (А-Б)	-1954,2	-1633,1	-1790,7	-1814,0	-1777,3

I тиркеме: Таблицалар жана графиктер

I.1-таблица: Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми (нейтралдуу түрдө берүүдө)

(млн. АКШ долларында)

	2004	2005	2006	2007	2008
Күндөлүк операциялардын эсеби	**28,4**	**-38,4**	**-287,2**	**-227,7**	**-630,8**
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр	-184,3	-450,5	-968,5	-1195,9	-2004,3
Товарлар*	-170,6	-418,7	-886,5	-1275,8	-1906,6
Товарлардын экспорту (ФОБ)	733,2	686,8	906,0	1337,8	1846,9
экспорт	442,2	454,1	602,9	926,2	1197,5
порттордон алынган товарлар	—	—	—	—	—
монетардык эмес алтын	287,4	230,7	206,0	224,7	463,5
камтуу чөйрөсүнө түзөтүүлөр	3,5	2,0	97,1	186,9	186,0
кайра иштетүү үчүн товарлар	—	—	—	—	—
Товарлардын импорту (ФОБ)	-903,8	-1105,5	-1792,4	-2613,6	-3753,5
импорт (СИФ)	-939,0	-1099,5	-1715,8	-2408,6	-4056,2
нарк боюнча оңдоолор	69,9	86,3	138,7	179,9	318,9
порттордон алынган товарлар	-3,4	-2,8	-2,4	-8,4	-16,3
камтуу чөйрөсүнө түзөтүүлөр	-32,7	-90,5	-212,9	-376,5	—
кайра иштетүү үчүн товарлар	1,4	1,0	—	—	—
Кызмат көрсөтүүлөр	-13,7	-31,8	-82,0	79,9	-97,7
экспорт	209,8	259,4	378,7	684,8	896,1
импорт	-223,5	-291,3	-460,8	-604,8	-993,8
Транспортук кызмат көрсөтүүлөр	-37,9	-64,9	-121,4	-197,8	-342,3
экспорт	50,8	60,6	56,6	139,3	146,4
импорт	-88,7	-125,5	-178,0	-337,1	-488,7
Темир жол транспорту	-37,6	-57,0	-89,1	-177,7	-283,5
экспорт	11,4	17,2	20,1	34,4	46,0
импорт	-49,0	-74,2	-109,2	-212,2	-329,5
Аба транспорту	16,0	8,6	-0,9	12,6	5,6
экспорт	32,7	36,5	32,2	92,5	92,8
импорт	-16,7	-27,9	-33,0	-79,9	-87,3
Автомобиль транспорту	-9,1	-15,1	-26,3	-20,5	-33,2
экспорт	4,6	2,3	1,7	2,9	2,2
импорт	-13,6	-17,4	-28,0	-23,5	-35,5
Транспортун башка түрлөрү	-7,2	-1,4	-5,2	-12,1	-31,2
экспорт	2,1	4,4	2,6	9,5	5,3
импорт	-9,3	-5,9	-7,8	-21,6	-36,5
Кыдыруулар	25,3	14,6	75,3	233,6	210,1
экспорт	75,6	73,0	167,0	346,0	514,5
импорт	-50,3	-58,4	-91,6	-112,4	-304,4
Ишкер кыдыруулар	5,9	0,5	23,2	89,2	59,9
экспорт	32,5	31,4	71,8	148,8	221,2
импорт	-26,6	-30,9	-48,6	-59,6	-161,3
Жеке кыдыруулар	19,5	14,2	52,1	144,4	150,2
экспорт	43,1	41,6	95,2	197,2	293,3
импорт	-23,6	-27,4	-43,1	-52,8	-143,1
Байланыштын кызмат көрсөтүүлөр	1,9	0,4	4,2	4,6	3,9
экспорт	8,0	6,4	10,1	12,0	16,4
импорт	-6,1	-6,0	-5,9	-7,4	-12,6
Курулуш жагынан кызмат көрсөтүүлөр	6,8	16,8	16,4	5,0	10,4
экспорт	8,3	19,0	19,7	16,8	20,8
импорт	-1,6	-2,1	-3,3	-11,8	-10,5
Камсыздандыруу жагынан кызмат көрсөтүүлөр	-13,0	-14,7	-16,9	-4,4	-2,5
экспорт	0,2	0,2	1,4	5,0	8,3
импорт	-13,2	-14,9	-18,3	-9,4	-10,8

* Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен

2007				2008				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
-131,4	**-65,7**	**63,5**	**-94,1**	**-281,5**	**-181,6**	**-47,9**	**-119,9**	**Күндөлүк операциялардын эсеби**
-250,6	-306,4	-256,2	-382,6	-475,4	-574,4	-460,0	-494,4	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр
-210,0	-306,1	-315,7	-444,0	-421,4	-517,1	-455,1	-513,0	Товарлар*
287,3	298,9	357,9	393,7	306,1	418,6	551,6	570,6	Товарлардын экспорту (ФОБ)
202,0	205,2	245,2	273,9	198,1	287,7	397,7	314,0	экспорт
—	—	—	—	—	—	—	—	порттордон алынган товарлар
51,2	55,9	62,4	55,3	73,9	93,2	103,9	192,5	монетардык эмес алтын
34,2	37,8	50,4	64,5	34,1	37,7	50,1	64,2	камтуу чөйрөсүнө түзөтүүлөр
—	—	—	—	—	—	—	—	кайра иштетүү үчүн товарлар
-497,3	-605,0	-673,6	-837,7	-727,5	-935,7	-1006,8	-1083,7	Товарлардын импорту (ФОБ)
-488,3	-554,5	-627,7	-738,0	-785,7	-1013,2	-1086,0	-1171,3	импорт (СИФ)
37,5	41,4	46,7	54,3	61,0	81,9	85,0	91,0	нарк боюнча оңдоолор
-0,1	-0,1	-0,1	-8,1	-2,7	-4,4	-5,8	-3,3	порттордон алынган товарлар
-46,4	-91,7	-92,3	-146,0	—	—	—	—	камтуу чөйрөсүнө түзөтүүлөр
—	—	—	—	—	—	—	—	кайра иштетүү үчүн товарлар
-40,6	-0,3	59,5	61,4	-54,1	-57,4	-4,9	18,6	Кызмат көрсөтүүлөр
95,8	146,6	219,7	222,5	141,9	193,9	249,2	311,0	экспорт
-136,5	-147,0	-160,2	-161,2	-195,9	-251,3	-254,1	-292,5	импорт
-48,1	-45,4	-54,5	-49,9	-70,2	-90,8	-86,5	-94,9	Транспортук кызмат көрсөтүүлөр
21,3	37,6	34,8	45,6	31,5	31,9	42,4	40,6	экспорт
-69,5	-82,9	-89,3	-95,4	-101,6	-122,7	-128,8	-135,6	импорт
-35,7	-40,6	-47,5	-53,9	-55,5	-68,5	-77,3	-82,2	Темир жол транспорту
9,0	8,7	8,7	8,0	9,8	12,5	12,1	11,6	экспорт
-44,7	-49,3	-56,2	-61,9	-65,2	-81,0	-89,4	-93,8	импорт
-4,5	3,2	2,2	11,8	-2,9	-5,5	7,8	6,2	Аба транспорту
10,2	25,6	23,3	33,4	19,9	18,0	27,5	27,5	экспорт
-14,7	-22,5	-21,1	-21,6	-22,8	-23,5	-19,7	-21,3	импорт
-5,4	-5,3	-4,9	-4,8	-6,0	-8,7	-9,1	-9,4	Автомобиль транспорту
0,5	0,4	0,6	1,5	0,5	0,6	0,5	0,7	экспорт
-5,9	-5,7	-5,6	-6,3	-6,5	-9,3	-9,6	-10,1	импорт
-2,5	-2,6	-4,2	-2,9	-5,7	-8,0	-7,9	-9,6	Транспортун башка түрлөрү
1,7	2,9	2,2	2,7	1,3	0,9	2,3	0,8	экспорт
-4,1	-5,5	-6,4	-5,6	-7,0	-8,9	-10,2	-10,4	импорт
15,9	32,7	92,0	93,0	12,4	29,2	72,8	95,6	Кыдыруулар
40,7	64,5	121,4	119,4	64,9	106,3	146,7	196,6	экспорт
-24,8	-31,8	-29,4	-26,4	-52,5	-77,1	-73,9	-101,0	импорт
4,4	10,9	36,6	37,3	0,1	4,9	23,9	31,0	Ишкер кыдыруулар
17,5	27,7	52,2	51,3	27,9	45,7	63,1	84,5	экспорт
-13,1	-16,9	-15,6	-14,0	-27,8	-40,9	-39,1	-53,5	импорт
11,5	21,8	55,4	55,6	12,3	24,4	48,9	64,6	Жеке кыдыруулар
23,2	36,8	69,2	68,1	37,0	60,6	83,6	112,1	экспорт
-11,6	-14,9	-13,8	-12,4	-24,7	-36,2	-34,7	-47,5	импорт
1,4	1,3	1,4	0,4	1,2	1,4	0,7	0,6	Байланыштын кызмат көрсөтүүлөр
2,9	2,9	3,5	2,7	3,7	4,3	4,3	4,1	экспорт
-1,4	-1,6	-2,1	-2,3	-2,5	-2,9	-3,7	-3,4	импорт
0,3	3,5	0,7	0,6	2,3	3,7	3,0	1,4	Курулуш жагынан кызмат көрсөтүүлөр
1,8	5,4	5,8	3,8	4,8	6,0	5,2	4,8	экспорт
-1,5	-1,9	-5,1	-3,3	-2,5	-2,3	-2,2	-3,4	импорт
-1,6	-1,4	-2,2	0,8	0,3	1,5	-2,4	-1,9	Камсыздандыруу жагынан кызмат көрсөтүүлөр
0,8	0,9	0,2	3,2	2,6	4,3	0,5	0,9	экспорт
-2,4	-2,3	-2,3	-2,4	-2,2	-2,9	-2,9	-2,8	импорт

* Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен

I.1-таблица: (уландысы)

	2004	2005	2006	2007	2008
Финансылык кызмат көрсөтүүлөр	-10,8	-0,7	-1,6	-5,4	4,4
экспорт	1,9	3,8	2,0	3,7	13,5
импорт	-12,7	-4,4	-3,6	-9,0	-9,1
Компьютердик жана маалымат кызмат көрсөтүүлөр	-2,5	-1,0	-0,4	-3,2	-13,2
экспорт	0,7	1,2	1,3	1,1	1,4
импорт	-3,3	-2,2	-1,7	-4,4	-14,6
Мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр	12,5	21,6	22,5	25,5	6,1
экспорт	17,3	25,9	27,3	30,7	11,6
импорт	-4,8	-4,2	-4,8	-5,2	-5,5
Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр	1,7	10,2	-40,5	2,9	-5,8
экспорт	38,4	62,7	83,1	84,8	93,7
импорт	-36,7	-52,5	-123,7	-82,0	-99,5
анын ичинен техникалык жардам	-20,8	-21,0	-21,1	-20,4	-20,9
Жана башка кызмат көрсөтүүлөр	2,4	-14,3	-19,8	19,1	31,3
экспорт	8,6	6,7	10,2	45,3	69,4
импорт	-6,3	-21,0	-29,9	-26,2	-38,1
Кирешелер	-102,2	-88,2	-48,2	-52,4	-103,2
Эмгекке төлөөлөр	-14,2	-20,4	-24,2	-20,8	-22,3
Инвестициялардан түшкөн кирешелер	-88,0	-67,8	-24,0	-31,6	-80,9
Тике инвестициялары	-57,6	-36,0	-39,8	-39,5	-73,9
Бөлүштүрүлгөн пайда	—	-2,3	-14,0	-0,2	-1,6
Реинвестицияланган кирешелер	-48,0	-30,7	-21,0	-33,6	-54,1
Карыздан алынган кирешелер (пайыздар)	-9,5	-3,0	-4,8	-5,8	-18,2
Портфелдик инвестициялары	0,1	—	0,1	0,2	0,5
Башка инвестициялары	-30,5	-31,8	15,8	7,7	-7,5
Кредиттер боюнча пайыздар (график)	-36,3	-36,2	-19,9	-25,7	-30,9
АКЖО (ОДКР)	-1,0	-1,0	-0,9	-0,8	-0,7
Мамлекеттик башкаруу сектору	-30,2	-30,9	-16,9	-17,7	-19,3
Банктар	0,4	0,1	-1,6	-5,6	-8,1
Башка секторлор	-5,5	-4,4	-0,5	-1,6	-2,8
Башка инвест. ж.б. кирешелер	5,7	4,4	35,6	33,4	23,4
Күндөлүк трансферттер	314,9	500,3	729,5	1020,5	1476,7
Мамлекеттик башкаруу сектору	23,7	23,0	12,4	30,9	45,9
Гуманитардык жардам	13,6	14,7	10,4	11,5	12,3
Техникалык жардам	—	—	—	—	—
Эл аралык уюмдарга төлөмдөр	-1,9	-1,6	-4,7	-3,4	-3,6
Жана башка гранттар	12,0	10,0	6,7	22,8	37,1
Башка секторлор	291,2	477,3	717,1	989,6	1430,8
Иштеп аткандардын акчалай которуулары	270,0	448,7	686,7	953,4	1393,1
Түшүүлөр	285,4	481,5	730,6	1023,2	1469,6
Агылып чыгуу	-15,4	-32,8	-43,9	-69,8	-76,5
Башка трансферттер	21,2	28,6	30,4	36,2	37,7
Капитал менен операциялардын жана финансы операцияларынын эсеби	**-4,2**	**-28,1**	**102,1**	**-41,0**	**-90,6**
Капитал менен операциялар эсеби	-19,9	-20,5	-43,9	-74,9	-44,9
Капиталдык трансферттер	-19,9	-20,5	-43,9	-74,9	-44,9
Мамлекеттик башкаруу сектору	22,7	23,1	29,4	36,3	36,6
Товарлар түрүндөгү гранттар	2,7	3,1	9,4	16,3	16,6
Техникалык жардам	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Башка секторлор	-42,6	-43,7	-73,3	-111,2	-81,5
Элдин көчүп кетүүлөрүнө б-туу трансферттер*	-43,8	-63,5	-73,6	-119,8	-89,4
Түшүүлөр	9,6	8,7	8,1	9,4	8,3
Агылып чыгуу	-53,4	-72,2	-81,7	-129,1	-97,6
Карыздарды кечирүү	—	19,0	—	—	—
Башка трансферттер	1,2	0,8	0,3	8,6	7,9

* 2005-жылдын III чейрегинен тартып Улуттук банктын берген баасы боюнча маалыматтар

2007				2008				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
-0,4	—	-4,3	-0,8	-0,6	0,2	1,0	3,8	Финансылык кызмат көрсөтүүлөр
0,9	0,9	0,7	1,1	1,0	2,8	4,6	5,1	экспорт
-1,3	-0,8	-5,0	-1,9	-1,6	-2,6	-3,7	-1,3	импорт
-0,4	-0,4	-1,2	-1,2	-3,4	-2,7	-2,9	-4,3	Компьютердик жана маалымат кызмат көрсөтүүлөр
0,1	0,3	0,2	0,5	0,3	0,2	0,4	0,5	экспорт
-0,5	-0,7	-1,4	-1,7	-3,7	-2,9	-3,2	-4,8	импорт
4,9	5,5	13,2	2,0	1,2	1,7	1,9	1,4	Мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр
6,1	6,9	14,5	3,2	2,7	3,5	3,1	2,3	экспорт
-1,2	-1,5	-1,3	-1,2	-1,5	-1,9	-1,2	-0,8	импорт
-11,4	3,5	4,4	6,4	-0,7	-4,6	-1,3	0,9	Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр
16,0	19,2	22,4	27,2	18,1	19,6	24,9	31,1	экспорт
-27,4	-15,7	-18,0	-20,8	-18,8	-24,3	-26,2	-30,2	импорт
-5,0	-5,0	-5,1	-5,2	-5,1	-5,1	-5,3	-5,5	анын ичинен техникалык жардам
-1,3	0,5	9,9	10,0	3,3	3,2	8,9	16,0	Жана башка кызмат көрсөтүүлөр
5,2	8,1	16,2	15,7	12,2	14,9	17,2	25,1	экспорт
-6,5	-7,6	-6,3	-5,7	-8,9	-11,7	-8,3	-9,1	импорт
-30,4	-8,0	-11,1	-2,8	-51,9	-15,2	-33,1	-3,0	Кирешелер
-5,2	-5,3	-4,8	-5,4	-5,3	-5,8	-5,3	-5,9	Эмгекке төлөөлөр
-25,2	-2,7	-6,3	2,6	-46,6	-9,3	-27,8	2,9	Инвестициялардан түшкөн кирешелер
-28,8	-2,5	-11,8	3,5	-44,6	-7,3	-29,7	7,7	Тике инвестициялары
-7,2	5,9	1,3	-0,1	-0,8	-2,3	1,5	—	Бөлүштүрүлгөн пайда
-19,7	-5,7	-12,6	4,5	-43,0	-2,9	-20,3	12,0	Реинвестицияланган кирешелер
-1,9	-2,6	-0,5	-0,8	-0,9	-2,1	-10,9	-4,2	Карыздан алынган кирешелер (пайыздар)
0,1	—	—	0,2	0,3	—	—	0,2	Портфелдик инвестициялары
3,6	-0,2	5,5	-1,1	-2,3	-2,0	1,9	-5,1	Башка инвестициялары
-4,1	-7,3	-4,8	-9,5	-7,4	-9,2	-5,7	-8,5	Кредиттер боюнча пайыздар (график)
—	-0,4	—	-0,4	—	-0,4	—	-0,4	АКЖО (ОДКР)
-2,8	-5,2	-2,9	-6,8	-5,0	-6,1	-3,0	-5,2	Мамлекеттик башкаруу сектору
-1,0	-1,3	-1,7	-1,7	-1,9	-2,0	-1,8	-2,3	Банктар
-0,3	-0,5	-0,2	-0,6	-0,5	-0,7	-0,9	-0,7	Башка секторлор
7,7	7,1	10,3	8,3	5,1	7,2	7,6	3,4	Башка инвест. ж.б. кирешелер
149,6	248,7	330,8	291,3	245,9	408,0	445,2	377,6	Күндөлүк трансферттер
1,8	10,6	10,8	7,8	3,5	18,5	2,6	21,3	Мамлекеттик башкаруу сектору
2,3	1,4	6,5	1,3	4,3	4,5	1,5	2,1	Гуманитардык жардам
—	—	—	—	—	—	—	—	Техникалык жардам
-0,5	-0,8	-1,0	-1,1	-0,8	-1,0	-0,8	-1,0	Эл аралык уюмдарга төлөмдөр
—	10,0	5,2	7,6	—	15,1	1,9	20,2	Жана башка гранттар
147,8	238,1	320,0	283,6	242,3	389,5	442,6	356,3	Башка секторлор
145,1	222,6	317,8	267,9	229,1	380,9	439,7	343,3	Иштеп аткандардын акчалай которуулары
159,1	240,1	335,1	288,9	246,0	397,7	461,1	364,9	Түшүүлөр
-14,0	-17,6	-17,3	-21,0	-16,9	-16,8	-21,4	-21,5	Агылып чыгуу
2,7	15,6	2,2	15,6	13,2	8,6	2,9	13,0	Башка трансферттер
64,5	**5,7**	**-96,7**	**-14,5**	**128,7**	**2,1**	**-282,9**	**61,5**	**Капитал менен операциялардын жана финансы операцияларынын эсеби**
-29,3	-21,2	-9,2	-15,3	-5,7	1,8	-22,0	-19,0	Капитал менен операциялар эсеби
-29,3	-21,2	-9,2	-15,3	-5,7	1,8	-22,0	-19,0	Капиталдык трансферттер
8,5	6,7	15,3	5,7	7,7	15,1	5,9	7,9	Мамлекеттик башкаруу сектору
3,5	1,7	10,3	0,7	2,7	10,1	0,9	2,9	Товарлар түрүндөгү гранттар
5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	Техникалык жардам
-37,8	-27,9	-24,5	-21,0	-13,4	-13,3	-28,0	-26,8	Башка секторлор
-38,1	-31,0	-28,8	-21,9	-14,1	-19,4	-28,7	-27,2	Элдин көчүп кетүүлөрүнө б-туу трансферттер*
2,4	2,1	2,3	2,5	2,1	1,8	2,1	2,3	Түшүүлөр
-40,4	-33,2	-31,1	-24,4	-16,2	-21,2	-30,8	-29,5	Агылып чыгуу
—	—	—	—	—	—	—	—	Карыздарды кечирүү
0,3	3,1	4,3	0,8	0,7	6,1	0,7	0,3	Башка трансферттер

* 2005-жылдын III чейрегинен тартып Улуттук банктын берген баасы боюнча маалыматтар

I.1-таблица: (уландысы)

	2004	2005	2006	2007	2008
Финансылык эсеп	15,7	-7,6	146,0	33,9	-45,6
Тике инвестициялар*	131,5	42,6	182,0	208,1	232,4
Чет мамлекеттерге	-43,9	—	—	0,2	-0,3
Кыргыз Республикасына	175,5	42,6	182,0	207,9	232,7
Түшүүлөр	306,2	210,3	410,6	436,8	653,2
Агылып чыгуу	-130,8	-167,7	-228,6	-228,9	-420,5
Акционердик капиталга	149,5	16,2	31,5	16,4	16,3
Түшүүлөр	163,9	33,0	73,5	64,5	40,7
Агылып чыгуу	-14,3	-16,8	-42,0	-48,1	-24,4
Реинвестицияланган кирешелер	48,0	30,7	21,0	33,6	54,1
Жана башка капитал	-22,1	-4,3	129,5	157,9	162,2
Түшүүлөр	94,3	146,6	316,0	338,7	558,4
Агылып чыгуу	-116,4	-150,9	-186,5	-180,8	-396,2
Портфелдик инвестициялар	-9,5	2,3	-3,0	-17,7	-25,6
Активдер	-9,5	2,3	-3,0	-19,2	-31,8
Карыздык баалуу кагаздар	-9,5	2,3	-3,0	-19,0	-31,8
Милдеттенмелер	—	—	—	1,5	6,2
Акционердик капиталга	—	—	—	1,5	6,2
Карыздык баалуу кагаздар	—	—	—	—	—
Финансы деривативдери	-20,5	—	—	—	—
Активдер	-20,5	—	—	—	—
Башка секторлор	-20,5	—	—	—	—
Башка инвестициялар	74,7	28,1	136,9	150,3	-131,1
Активдер	-35,8	-47,5	-24,0	19,5	-369,3
Накталай акчалар жана депозиттер	-53,7	-21,4	-11,7	26,8	-119,2
Банктар	-63,2	-15,1	-17,0	37,7	-115,9
Башка секторлор	9,5	-6,3	5,2	-10,8	-3,3
Соодалык кредиттер	8,4	-45,1	-13,5	-27,6	-230,8
Башка секторлор	8,4	-45,1	-13,5	-27,6	-230,8
Узак мөөнөттүү	5,6	-30,2	-9,1	-18,5	-154,6
Кыска мөөнөттүү	2,8	-14,9	-4,5	-9,1	-76,2
Жана башка активдери	9,6	19,0	1,3	20,3	-19,3
АКЖО (ОДКР)	9,3	18,7	1,0	20,0	-19,3
Мамлекеттик башкаруу сектору	0,3	0,3	0,3	0,3	—
Милдеттенмелер	110,4	75,6	160,8	130,8	238,2
Накталай акчалар жана депозиттер	40,7	-18,2	-36,3	81,1	46,8
Банктар	40,7	-18,2	-36,3	81,1	46,8
Соодалык кредиттер	-21,2	19,8	132,7	13,3	119,0
Башка секторлор	-21,2	19,8	132,7	13,3	119,0
Узак мөөнөттүү	-11,7	10,9	73,0	7,3	65,5
Кыска мөөнөттүү	-9,5	8,9	59,7	6,0	53,6
Кредиттер	47,0	12,2	54,7	16,2	53,7
Алынганы	240,7	183,2	147,8	111,5	137,6
АКЖО (ОДКР)	28,4	18,4	3,8	4,0	42,2
Узак мөөнөттүү	28,4	18,4	3,8	4,0	42,2
Мамлекеттик башкаруу сектору	99,2	67,0	80,7	62,0	41,5
Узак мөөнөттүү	99,2	67,0	80,7	62,0	41,5
Кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—

* Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен

2007				2008				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
93,7	26,9	-87,6	0,8	134,4	0,2	-260,8	80,5	Финансылык эсеп
55,5	56,6	78,4	17,5	74,5	65,0	53,8	39,1	Тике инвестициялар*
0,5	0,5	-1,0	0,2	-0,9	0,8	—	-0,1	Чет мамлекеттерге
55,0	56,1	79,4	17,3	75,3	64,3	53,8	39,3	Кыргыз Республикасына
87,3	119,3	117,9	112,4	117,2	185,8	178,0	172,2	Түшүүлөр
-32,3	-63,1	-38,4	-95,1	-41,9	-121,6	-124,2	-133,0	Агылып чыгуу
19,8	-15,2	3,7	8,2	0,5	4,2	6,2	5,5	Акционердик капиталга
20,7	12,6	4,4	26,8	4,4	13,7	10,5	12,1	Түшүүлөр
-1,0	-27,9	-0,7	-18,6	-3,9	-9,5	-4,3	-6,6	Агылып чыгуу
19,7	5,7	12,6	-4,5	43,0	2,9	20,3	-12,0	Реинвестицияланган кирешелер
15,6	65,6	63,1	13,6	31,9	57,2	27,4	45,7	Жана башка капитал
46,9	100,9	100,9	90,1	69,8	169,2	147,2	172,1	Түшүүлөр
-31,3	-35,3	-37,7	-76,5	-37,9	-112,0	-119,9	-126,3	Агылып чыгуу
-6,1	-7,2	-0,8	-3,6	-16,1	-4,2	19,6	-25,0	Портфелдик инвестициялар
-6,3	-7,2	-2,0	-3,8	-16,1	-4,2	13,4	-25,0	Активдер
-6,1	-7,2	-2,0	-3,8	-16,1	-4,2	13,4	-25,0	Карыздык баалуу кагаздар
0,2	—	1,1	0,2	—	—	6,2	—	Милдеттенмелер
0,2	—	1,1	0,2	—	—	6,2	—	Акционердик капиталга
—	—	—	—	—	—	—	—	Карыздык баалуу кагаздар
—	—	—	—	—	—	—	—	Финансы деривативдери
—	—	—	—	—	—	—	—	Активдер
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка секторлор
46,1	77,6	-59,0	85,5	-13,8	25,5	-222,1	79,2	Башка инвестициялар
20,0	-28,6	-16,2	44,3	-10,7	-94,7	-178,4	-85,6	Активдер
22,8	5,5	-20,0	18,6	25,6	-83,9	13,2	-74,1	Накталай акчалар жана депозиттер
27,5	4,7	-19,4	24,9	7,1	-60,3	-8,3	-54,3	Банктар
-4,7	0,8	-0,5	-6,3	18,5	-23,6	21,5	-19,8	Башка секторлор
-4,1	-33,4	-0,3	10,2	-28,6	-8,8	-184,7	-8,7	Соодалык кредиттер
-4,1	-33,4	-0,3	10,2	-28,6	-8,8	-184,7	-8,7	Башка секторлор
-2,8	-22,4	-0,2	6,9	-19,2	-5,9	-123,7	-5,8	Узак мөөнөттүү
-1,4	-11,0	-0,1	3,4	-9,4	-2,9	-60,9	-2,9	Кыска мөөнөттүү
1,4	-0,7	4,1	15,5	-7,6	-2,0	-6,9	-2,8	Жана башка активдери
1,3	-0,8	4,0	15,5	-7,6	-2,0	-6,9	-2,8	АКЖО (ОДКР)
0,1	0,1	0,1	0,1	—	—	—	—	Мамлекеттик башкаруу сектору
26,2	106,2	-42,8	41,2	-3,1	120,2	-43,7	164,8	Милдеттенмелер
50,2	24,0	15,6	-8,7	-11,1	7,8	-39,4	89,5	Накталай акчалар жана депозиттер
50,2	24,0	15,6	-8,7	-11,1	7,8	-39,4	89,5	Банктар
-29,5	71,3	-70,2	41,8	0,4	71,4	-8,9	56,1	Соодалык кредиттер
-29,5	71,3	-70,2	41,8	0,4	71,4	-8,9	56,1	Башка секторлор
-16,2	39,2	-38,6	23,0	0,2	39,3	-4,9	30,9	Узак мөөнөттүү
-13,3	32,1	-31,6	18,8	0,2	32,1	-4,0	25,3	Кыска мөөнөттүү
2,3	6,2	6,5	1,3	4,0	36,2	3,2	10,3	Кредиттер
28,3	37,4	24,5	21,4	22,7	52,6	29,1	33,1	Алынганы
—	1,9	—	2,0	—	16,5	—	25,7	АКЖО (ОДКР)
—	1,9	—	2,0	—	16,5	—	25,7	Узак мөөнөттүү
10,0	20,6	16,9	14,4	8,1	19,0	10,3	4,1	Мамлекеттик башкаруу сектору
10,0	20,6	16,9	14,4	8,1	19,0	10,3	4,1	Узак мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү

* Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен

I.1-таблица: (уландысы)

	2004	2005	2006	2007	2008
Банктар	97,4	87,9	38,1	12,2	24,1
Узак мөөнөттүү	—	—	—	7,0	22,5
Кыска мөөнөттүү	97,4	87,9	38,1	5,2	1,6
Башка секторлор	15,8	10,0	25,2	33,4	29,8
Узак мөөнөттүү	15,8	10,0	25,2	33,4	29,8
Кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Амортизация (график)	-193,7	-171,1	-93,1	-95,3	-83,9
АКЖО (ОДКР)	-32,2	-30,9	-27,3	-24,6	-23,4
Узак мөөнөттүү	-32,2	-30,9	-27,3	-24,6	-23,4
Мамлекеттик башкаруу сектору	-42,9	-49,7	-24,2	-26,9	-36,0
Узак мөөнөттүү	-42,9	-49,7	-24,2	-26,9	-36,0
Кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Банктар	-95,8	-81,7	-28,5	-20,1	-12,6
Узак мөөнөттүү	—	—	—	-0,4	-12,6
Кыска мөөнөттүү	-95,8	-81,7	-28,5	-19,8	—
Башка секторлор	-22,8	-8,8	-13,1	-23,6	-11,9
Узак мөөнөттүү	-22,8	-8,8	-13,1	-23,6	-11,9
Кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Мөөнөтүндө төлөнбөгөн карыздар	45,7	63,9	9,7	20,1	18,7
Мамлекеттик башкаруу сектору	45,2	63,8	6,6	3,6	2,8
Башка секторлор	0,5	0,1	3,1	16,5	15,9
Башка милдеттенмелер	-1,7	-2,1	—	—	—
АКЖО (ОДКР)	—	—	—	—	—
Башка секторлор	-1,7	-2,1	—	—	—
Камдык активдер	-160,6	-80,5	-169,9	-306,8	-121,3
Монетардык алтын	—	-18,7	—	—	—
Атайы карыз алышуу укугу	-3,0	12,9	-26,8	20,4	-43,4
Чет өлкө валютасы	-157,6	-74,8	-143,1	-327,1	-77,9
Таза каталар жана калтырып кетүүлөр	**-24,2**	**66,6**	**185,1**	**268,7**	**721,4**
Жалпы теңдем	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**

Эскертүү:

Узак мөөнөттүү инвестициялар – төлөө мөөнөтү контрактыга ылайык бир жылдан ашкан мөөнөттү түзгөн же деги эле макулдашылбаган финансылык активдерге салымдар.

Кыска мөөнөттүү инвестициялар – алгач түзүлгөн контрактыга ылайык төлөө мөөнөтү бир жыл жана ага жетпеген мөөнөттү түзгөн же биринчи талап боюнча төлөнүп берилген финансылык активдерге салымдар.

2007				2008				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
6,5	1,8	1,5	2,5	5,6	5,5	12,2	0,8	Банктар
5,0	—	—	2,0	4,0	5,5	12,2	0,8	Узак мөөнөттүү
1,5	1,8	1,5	0,5	1,6	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
11,8	13,0	6,2	2,4	9,0	11,6	6,5	2,6	Башка секторлор
11,8	13,0	6,2	2,4	9,0	11,6	6,5	2,6	Узак мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
-26,0	-31,2	-18,0	-20,1	-18,7	-16,4	-26,0	-22,8	Амортизация (график)
-6,7	-6,6	-6,9	-4,4	-9,0	-1,9	-10,8	-1,8	АКЖО (ОДКР)
-6,7	-6,6	-6,9	-4,4	-9,0	-1,9	-10,8	-1,8	Узак мөөнөттүү
-2,8	-9,8	-5,7	-8,6	-5,3	-11,5	-6,5	-12,7	Мамлекеттик башкаруу сектору
-2,8	-9,8	-5,7	-8,6	-5,3	-11,5	-6,5	-12,7	Узак мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
-12,7	-4,8	-0,8	-1,9	-2,1	-0,5	-6,3	-3,6	Банктар
—	—	—	-0,4	-2,1	-0,5	-6,3	-3,6	Узак мөөнөттүү
-12,7	-4,8	-0,8	-1,5	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
-3,7	-10,0	-4,7	-5,3	-2,3	-2,5	-2,4	-4,8	Башка секторлор
-3,7	-10,0	-4,7	-5,3	-2,3	-2,5	-2,4	-4,8	Узак мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
3,2	4,7	5,3	6,8	3,7	4,8	1,4	8,8	Мөөнөтүндө төлөнбөгөн карыздар
0,6	0,8	1,0	1,2	2,1	—	0,5	0,2	Мамлекеттик башкаруу сектору
2,6	3,9	4,3	5,6	1,6	4,8	0,9	8,7	Башка секторлор
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка милдеттенмелер
—	—	—	—	—	—	—	—	ОДКР
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка секторлор
-1,8	-100,2	-106,1	-98,6	89,8	-86,1	-112,1	-12,8	Камдык активдер
—	—	—	—	—	—	—	—	Монетардык алтын
6,4	4,8	6,6	2,6	8,9	-38,9	10,5	-23,8	Атайы карыз алышуу укугу
-8,2	-105,0	-112,7	-101,2	80,9	-47,2	-122,6	11,0	Чет өлкө валютасы
66,9	**60,0**	**33,2**	**108,6**	**152,8**	**179,5**	**330,8**	**58,3**	**Таза каталар жана калтырып кетүүлөр**
0,0	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**Жалпы теңдем**

I.2-таблица: ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча экспортту бөлүштүрүү[1]

(млн. АКШ долларында)

Топтун аталышы	2004	2005	2006	2007	2008 [2]
Бардыгы болуп	**718,8**	**672,0**	**794,1**	**1134,2**	**1642,1**
Тирүү мал, малдан алынган азык-түлүктөр	12,0	18,1	23,6	31,0	37,0
Өсүмдүктөрдөн алынган продукциялар	26,2	19,9	36,6	80,3	95,6
Тоң май, малдан же өсүмдүктөрдөн алынган майлар	0,1	1,9	8,2	9,2	10,8
Тамак-аш азык-түлүк, алкоголь ж-а алкоголсуз ичимдиктер, уксус,тамеки	42,9	37,2	28,9	37,3	37,1
Минерал продукциясы[3]	94,1	96,8	177,8	330,0	476,5
Химия жана аны менен байланыштуу тармактардын продукциялары	21,7	13,5	14,4	24,4	131,3
Пластмасса, андан жасалган буюмдар, каучук жана резина буюмдары	12,6	17,1	19,8	18,7	12,1
Тери сырьелору, булгаарылар, накта мех, ат жабдыктары	9,3	12,2	14,3	16,0	18,4
Жыгач, андан жасалган буюмдар, көмүр, пробка (тыгындар)	0,4	0,4	0,8	0,7	0,8
Жыгачтан же башка материалдардан алынган кагаз массасы	2,6	2,4	4,7	4,9	7,1
Текстиль жана токулган буюмдар	79,5	77,4	96,7	122,3	132,9
Бут кийим, баш киймдер, кол чатырлар, бүктөлүүчү тросттор, камчылар	1,2	1,1	1,2	1,9	4,1
Таштан, гипстен, цементен, асбесттен, тунук минер-дан буюмдар	38,0	46,2	43,8	54,8	43,3
Баалуу металлдар, бермет таш, баалуу таштар	291,2	236,2	212,6	228,5	483,6
Баалуулукка жатпаган металлдар жана андан жасалган буюмдар	31,7	23,2	27,0	52,9	47,8
Машиналар, жабдуулар жана механизмдер	35,5	32,1	51,1	69,9	55,3
Жерде жүрүүчү, аба жана суу транспорттору, алардын бөлүктөрү	14,8	18,5	23,7	42,3	39,1
Оптика, сүрөт, кинематография приборлору жана аппараттары	1,5	1,1	0,8	3,7	1,5
Өнөр жайынын атайы багыттары жана башка продукциялары	1,4	13,7	4,6	0,3	2,7
Ар-түрдүү өнөр-жай буюмдары	2,3	2,8	3,5	5,0	5,2
Искусство чыгарма, коллекциялоо буюмдары жана антиквариат	—	—	—	—	—

[1] УСКнын маалыматтары боюнча, "алып сатарлардын" соодасын жана кошумча баалоолорду эске алуусуз, ФОБ баасында

[2] 2008-жылдан тартып “алып сатарлардын” соодасы боюнча маалыматтар кошулган

[3] энергопродуктыларын камтыйт

I.3-таблица: ЭСТКнын бөлүктөру боюнча экспортту бөлүштүрүү[1]

(млн. АКШ долларында)

Бөлүктүн аталышы	2004	2005	2006	2007	2008 [2]
Бардыгы болуп	**718,8**	**672,0**	**794,1**	**1134,2**	**1642,1**
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар	62,3	56,6	90,5	139,3	158,4
Суусундуктар жана тамеки	16,2	18,6	12,8	16,3	19,8
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор	77,6	75,8	75,0	80,2	75,8
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар	81,2	78,8	148,9	279,7	420,1
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом	0,1	0,1	—	0,2	0,2
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р	22,0	14,6	13,1	25,0	131,8
Материалдын түрү боюнча классиф. өнөр- жай товарлары	78,1	85,9	96,0	148,3	142,2
Машиналар жана транспорттук жабдуулар	51,4	51,2	74,5	112,2	94,4
Ар кандай даяр буюмдар	42,6	59,7	77,3	108,2	135,9
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана опер-лар	287,4	230,7	206,0	224,8	463,5

[1] УСКнын маалыматтары боюнча, "алып сатарлардын" соодасын жана кошумча баалоолорду эске алуусуз, ФОБ баасында

[2] 2008-жылдан тартып “алып сатарлардын” соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.4-таблица: ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча импортту бөлүштүрүү[1]

(млн. АКШ долларында)

Топтун аталышы	2004	2005	2006	2007	2008[2]
Бардыгы болуп	**941,0**	**1101,3**	**1718,2**	**2417,0**	**4072,4**
Тирүү мал, малдан алынган азык-түлүктөр	7,9	11,9	22,9	40,7	59,7
Өсүмдүктөрдөн алынган продукциялар	23,0	40,6	62,6	119,1	174,0
Тоң май, малдан же өсүмдүктөрдөн алынган майлар	13,8	13,3	21,3	30,6	50,7
Тамак-аш азык-түлүк, алкоголь ж-а алкоголсуз ичимдиктер, уксус,тамеки	83,0	101,3	141,6	185,6	251,3
Минерал продукциясы[3]	273,3	334,0	527,4	781,4	1242,1
Химия жана аны менен байланыштуу тармактардын продукциялары	112,9	130,8	145,5	222,7	289,5
Пластмасса, андан жасалган буюмдар, каучук жана резина буюмдары	55,7	60,1	85,2	104,8	108,0
Тери сырьелору, булгаарылар, накта мех, ат жабдыктары	1,9	3,0	2,0	2,8	6,5
Жыгач, андан жасалган буюмдар, көмүр, пробка (тыгындар)	17,2	21,6	28,6	54,4	70,7
Жыгачтан же башка материалдардан алынган кагаз массасы	22,6	24,0	33,0	41,8	48,8
Текстиль жана токулган буюмдар	42,6	36,6	51,0	47,9	260,8
Баш киймдер, кол чатырлар, бүктөлүүчү тросттор, камчылар	5,8	5,2	7,7	8,7	66,4
Таштан, гипстен, цементен, асбесттен, тунук минер-дан буюмдар	10,8	16,4	26,2	35,9	56,7
Баалуу металлдар, бермет таш, баалуу таштар	0,2	2,0	3,4	1,5	9,0
Баалуулукка жатпаган металлдар жана андан жасалган буюмдар	65,0	66,5	104,9	177,7	233,4
Машиналар, жабдуулар жана механизмдер	107,3	156,1	271,9	343,7	456,7
Жерде жүрүүчү, аба жана суу транспорттору, алардын бөлүктөрү	70,3	41,4	136,6	144,2	627,0
Оптика, сүрөт, кинематография приборлору жана аппараттары	14,9	22,3	25,7	34,0	24,4
Өнөр жайынын атайы багыттары жана башка продукциялары	2,5	0,8	0,6	1,7	0,8
Ар түрдүү өнөр-жай товарлары	10,4	13,3	20,1	37,6	36,0
Искусство чыгарм., коллекциялоо предметтери жана антиквариат	—	—	—	—	—

[1] УСКнын маалыматтары боюнча, "алып сатарлардын" соодасын жана кошумча баалоолорду эске алуусуз, СИФ баасында

[2] 2008-жылдан тартып “алып сатарлардын” соодасы боюнча маалыматтар кошулган

[3] энергопродуктыларын камтыйт

I.5-таблица: ЭСТКнын бөлүктөрү боюнча импортту бөлүштүрүү[1]

(млн. АКШ долларында)

Бөлүктүн аталышы	2004	2005	2006	2007	2008[2]
Бардыгы болуп	**941,0**	**1101,3**	**1718,2**	**2417,0**	**4072,4**
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар	81,2	114,9	188,3	279,2	400,9
Суусундуктар жана тамеки	34,4	42,0	46,4	70,9	94,4
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор	30,5	36,3	46,2	74,9	88,3
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар	256,3	313,7	502,1	740,4	1197,7
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом	11,3	9,2	12,6	21,0	37,7
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р	137,4	157,4	178,0	263,3	328,3
Өнөр-жайынын материалдын түрү б-ча классиф. товарлары	150,7	161,5	236,7	355,9	513,5
Машиналар жана транспорттук жабдуулар	180,1	199,5	407,9	490,0	1083,6
Ар кандай даяр буюмдар	59,1	65,5	97,3	120,0	319,6
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана операциялар	—	1,3	2,6	1,3	8,3

[1] УСКнын маалыматтары боюнча, "алып сатарлардын" соодасын жана кошумча баалоолорду эске алуусуз, СИФ баасында

[2] 2008-жылдан тартып “алып сатарлардын” соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.6-таблица: Экспортту функционалдык бөлүштүрүү[1]
(млн. АКШ долларында)

	2004	2005	2006	2007	2008[2]
Бардыгы болуп	**718,8**	**672,0**	**794,1**	**1134,2**	**1642,1**
Керектөө товарлары	124,1	121,0	168,1	249,6	311,9
Чийки заттар	60,0	52,0	59,3	88,9	187,3
Аралык товарлары	435,8	400,6	382,0	461,3	687,0
Инвестициялык товарлар	17,7	19,6	35,8	54,8	36,1
Энергопродукциялары	81,2	78,8	148,9	279,7	419,9

[1] УСКнын маалыматтары боюнча, "алып сатарлардын" соодасын жана кошумча баалоолорду эске алуусуз, ФОБ баасында

[2] 2008-жылдан тартып “алып сатарлардын” соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.7-таблица: Экспортту географиялык бөлүштүрүү[1]
(млн. АКШ долларында)

	2004	2005	2006	2007	2008[2]
Бардыгы болуп	**718,8**	**672,0**	**794,1**	**1134,2**	**1642,1**
КМШ өлкөлөрү	**275,6**	**303,3**	**378,9**	**567,1**	**781,1**
Россия	137,7	134,4	153,8	234,6	316,5
Казакстан	87,3	116,1	162,6	204,6	184,1
Өзбекстан	14,7	17,1	27,9	85,7	232,5
Тажикстан	22,1	22,9	23,9	28,1	27,3
Украина	4,2	6,0	4,1	6,1	6,1
Беларусь	2,0	1,4	0,9	1,8	5,3
КМШга кирген башка өлкөлөр	7,5	5,4	5,7	6,1	9,4
Алыскы чет өлкөлөр	**443,3**	**368,7**	**415,1**	**567,1**	**861,1**
Европа					
Швейцария	101,8	65,3	207,7	226,1	440,5
Латвия	9,0	4,2	2,0	16,5	44,2
Азия					
БАЭ	189,3	173,1	8,9	14,4	50,7
Кытай	39,3	26,6	38,1	61,9	44,4
Афганистан	8,0	12,4	74,8	118,4	48,0
Түркия	17,0	18,2	27,2	43,0	44,9
Америка					
Канада	42,7	22,5	0,2	0,8	0,9
Алыскы чет мамлекеттерге кирген башка өлкөлөр	36,0	46,5	56,2	86,1	187,6

[1] УСКнын маалыматтары боюнча, "алып сатарлардын" соодасын жана кошумча баалоолорду эске алуусуз, СИФ баасында

[2] 2008-жылдан тартып “алып сатарлардын” соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.8-таблица: Жеке адамдар тарабынан жүзөгө ашырылган товарлардын экспорту[1]
(млн. АКШ долларында)

	2004	2005	2006	2007	2008
Бардыгы болуп	**19,6**	**13,4**	**18,2**	**40,4**	**65,7**
расмий статистикага кошулган	16,0	11,4	16,3	39,5	65,7
КМШ	16,0	10,2	14,6	36,1	62,2
Алыскы чет өлкөлөр	—	1,2	1,7	3,4	3,5
жеткире баалоо	3,5	2,0	1,9	0,9	—
КМШ	2,1	2,0	1,9	0,9	—
Алыскы чет өлкөлөр	1,5	—	—	—	—

[1] УСКнын маалыматтары боюнча ФОБ баасында

I.9-таблица: Импортту функционалдык бөлүштүрүү[1]

(млн. АКШ долларында)

	2004	2005	2006	2007	2008[2]
Бардыгы болуп	**941,0**	**1101,3**	**1718,2**	**2417,0**	**4072,4**
Керектөө товарлары	262,1	287,7	408,1	557,5	1369,1
Чийки заттар	45,0	43,3	58,6	135,2	194,4
Аралык товарлары	272,3	308,1	406,9	587,2	784,4
Инвестициялык товарлар	105,3	148,6	342,5	396,7	526,8
Энергопродукциялары	256,3	313,7	502,1	740,4	1197,8

[1] "Алып сатарлардын" соода жүргүзүүсүн эске албаганда, УСКнын СИФ баасындагы импорт боюнча маалыматтарынын негизинде Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан иштелип чыккан классификация боюнча

[2] 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.10-таблица: Импортту географиялыык бөлүштүрүү[1]

(млн. АКШ долларында)

	2004	2005	2006	2007	2008[2]
Бардыгы болуп	**941,0**	**1101,3**	**1718,2**	**2417,0**	**4072,4**
КМШ өлкөлөрү	**582,1**	**679,6**	**991,0**	**1524,2**	**2186,9**
Россия	293,7	378,9	652,2	978,8	1492,2
Казакстан	202,9	174,4	199,8	312,4	376,6
Өзбекстан	51,9	60,1	65,0	120,9	160,1
Украина	23,3	40,1	41,9	79,5	94,1
Беларусь	4,2	7,1	18,7	23,8	42,5
КМШга кирген башка өлкөлөр	6,2	19,0	13,4	8,9	21,4
Алыскы чет өлкөлөр	**358,9**	**421,7**	**727,2**	**892,8**	**1885,6**
Европа					
Германия	52,6	37,6	39,9	54,2	335,9
Нидерланд	15,7	18,9	27,7	36,4	41,8
Азия					
Япония	11,6	11,7	13,3	17,9	130,4
Корея Республикасы	25,1	27,8	29,1	39,1	83,2
Кытай	80,1	102,9	246,7	355,6	728,2
Түркия	33,2	33,4	39,5	50,9	91,1
Америка					
АКШ	44,6	67,2	97,5	95,8	119,8
Канада	12,6	15,0	32,2	23,1	30,8
Алыскы чет мамлекеттерге кирген башка өлкөлөр	83,4	107,2	201,4	219,9	324,3

[1] УСК маалыматтарынын негизинде, "алып сатарлардын" соода жүргүзүүсүн эске албаганда, СИФ баасында

[2] 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.11-таблица: Жеке адамдар тарабынан жүзөгө ашырылган товарлардын импорту[1]

(млн. АКШ долларында)

	2004	2005	2006	2007	2008
Бардыгы болуп	**119,0**	**129,5**	**282,7**	**464,4**	**848,1**
расмий статистикага кошулган	86,4	39,0	69,7	87,9	848,1
КМШ	86,4	4,0	5,8	9,7	27,6
Алыскы чет өлкөлөр	—	34,9	63,9	78,2	820,4
жеткире баалоо	32,7	90,5	212,9	376,5	—
КМШ	3,6	3,5	2,8	2,0	—
Алыскы чет өлкөлөр	29,0	87,1	210,2	374,5	—

[1] УСКнын маалыматтары боюнча СИФ баасында

1.12-таблица: Продукциялардын негизги түрлөрүнүн экспорту[1]

Товарлардын аталышы	*өлч. бирдиги*	2005		2006	
		физи-калык көлөм	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**672,0**		**794,1**
Тирүү малдар	*миң даана*	254,0	2,9	206,6	2,5
Сүт жана сүт азыктары, май жана сырдан тышкары	*миң т*	21,8	10,3	38,4	16,8
Сыр жана быштак	*миң т*	2,5	5,2	2,6	5,6
Жаңы үзүлгөн, тоңдурулган же консервацияланган жашылчалар	*миң т*	50,2	13,3	94,0	24,2
Жемиштер жана жаңгактар (май алынуучу жаңгактан тышкары)	*миң т*	17,0	4,0	32,4	8,9
Кофе, чай, какао, таттуулар жана алар кошулган азыктар	*миң т*	2,0	2,1	3,9	2,0
Маргарин и жуурулган май	*миң т*	1,5	1,8	6,2	8,2
Иштетилбеген тамеки, тамекинин калдыктары	*миң т*	8,3	11,5	7,2	10,6
Ири мүйүздүү малдардын терилери	*миң т*	906,8	6,5	1 439,1	8,9
Пахта	*миң т*	52,4	41,4	46,5	36,4
Таш, кум жана шагылдар	*миң т*	1 384,9	2,6	1 318,0	3,6
Металл сыныктары жана кара металл калдыктары	*миң т*	248,2	11,3	169,6	9,0
кошулмалары	*миң т*	7,9	3,9	8,3	6,1
Кендер жана баалуулукка жатпаган металлдардын кошулмалары	*миң т*	1,8	0,8	4,6	2,6
Мунай майлары чийки мунайзаты	*миң т*	—	—	—	—
Автомобиль бензини	*миң т*	5,4	2,2	45,8	22,0
Башка жеңил дистиляттар	*миң т*	—	—	1,5	0,6
Авиакеросин	*миң т*	84,8	47,0	115,5	73,1
Дизель отуну	*миң т*	19,1	7,5	55,0	22,6
Мазут	*миң т*	10,2	1,2	18,4	2,2
Электр тогу	*млн.квт.с.*	2 685,2	20,4	2 508,7	25,1
Кремний	*т*	40,8	1,1	145,3	2,6
Кошулмалары бар химиялык элементтер	*т*	4,0	1,5	18,6	3,4
Резина дөңгөлөктөрү	*миң даана*	18,9	1,2	20,7	1,3
Картон жана кагаз коробкалары	*миң т*	2,0	1,8	2,5	2,4
Портландцемент	*миң т*	366,5	13,1	521,9	21,1
Асбест кошулбаган буюмдар	*миң т*	—	—	—	—
Тапталган айнек жана жылмакай айнек	*млн.кв.м*	7,2	19,1	7,6	24,9
Алюминий	*миң т*	0,9	1,1	3,2	4,5
Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер	*миң т*	0,4	1,3	0,5	1,8
Жүк ташуучу автомобилдер жана атайын дайындалган авт-дер	*даана*	46,0	0,2	2 470,0	1,9
Ысытуу лампалары	*млн. даана*	190,3	15,6	180,5	17,6
Жүк ташуучу автомобилдер жана атайын дайындалган авт-дер	*даана*	78,0	2,1	77,0	2,1
Башка категорияга кирбеген автомобилдер	*даана*	545,0	2,6	1 062,0	2,2
Автомобилдердин тетиктери жана ага тиешелүүлөр			9,5		10,0
Эркектер ж-а балдар ү-н шымдар, комб., бриджалар ж-а чолок шымдар	*млн. даана*	2,3	4,3	2,6	5,3
Аялдар жана кыздар үчүн костюмдар	*млн. даана*	1,8	4,9	3,2	9,7
Көйнөктөр	*млн. даана*	0,5	0,9	1,3	2,5
Юбкалар жана юбка-шымдар	*млн. даана*	1,2	1,7	4,5	7,1
Аялдар ж-а кыздар ү-н шымдар, комб., бриджалар ж-а чолок шымдар	*млн. даана*	1,0	1,6	1,7	3,5
Блузкалар, кофталар жана кофта-блузкалар	*млн. даана*	3,8	5,0	8,7	12,8
Башка категорияга кирбеген, пластмассадан жасалган буюмдар			14,3		16,4
Алтындан жана күмүштөн жасалган зер буюмдар	*т*	2,1	2,6	40,1	4,5
Алтын, монетардык эмес	*т*	16,3	230,7	10,6	206,0

[1] "Алып сатарлардын" соода жүргүзүүсүн жана жеткире баалоолорду эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында

* 2008-жылдан тартып “алып сатарлардын” соодасы боюнча маалыматтар кошулган

2007		2008*			
физикалык көлөм	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*өлч. бирдиги*	*Товарлардын аталышы*
	1 134,2		**1 642,1**		**Бардыгы болуп**
33,6	4,3	17,5	5,2	*миң даана*	Тирүү малдар
34,4	21,1	28,6	21,6	*миң т*	Сүт жана сүт азыктары, май жана сырдан тышкары
2,7	7,0	3,1	9,4	*миң т*	Сыр жана быштак
129,9	47,7	114,2	42,9	*миң т*	Жаңы үзүлгөн, тоңдурулган же консервацияланган жашылчалар
66,0	27,1	127,5	47,1	*миң т*	Жемиштер жана жаңгактар (май алынуучу жаңгактан тышкары)
3,6	3,3	4,1	4,2	*миң т*	Кофе, чай, какао, таттуулар жана алар кошулган азыктар
6,0	9,0	7,0	10,6	*миң т*	Маргарин и жуурулган май
6,4	12,2	6,4	14,9	*миң т*	Иштетилбеген тамеки, тамекинин калдыктары
1 174,5	7,4	1 323,8	9,7	*миң т*	Ири мүйүздүү малдардын терилери
33,0	29,3	23,7	23,8	*миң т*	Пахта
1 113,3	3,5	1 042,9	3,8	*миң т*	Таш, кум жана шагылдар
136,3	12,2	115,5	10,2	*миң т*	Металл сыныктары жана кара металл калдыктары
10,4	11,8	10,4	15,7	*миң т*	кошулмалары
7,8	4,7	4,7	3,5	*миң т*	Кендер жана баалуулукка жатпаган металлдардын кошулмалары
2,0	0,6	52,7	29,9	*миң т*	Мунай майлары чийки мунайзаты
55,8	29,4	54,2	37,9	*миң т*	Автомобиль бензини
24,5	10,6	25,6	19,0	*миң т*	Башка жеңил дистиляттар
170,0	106,6	215,7	213,1	*миң т*	Авиакеросин
160,1	75,5	90,2	65,9	*миң т*	Дизель отуну
58,8	13,7	50,1	20,2	*миң т*	Мазут
2 387,8	32,5	579,9	25,1	*млн.квт.с.*	Электр тогу
72,3	0,8	72,1	4,9	*т*	Кремний
17,5	4,0	22,2	6,8	*т*	Кошулмалары бар химиялык элементтер
35,9	2,7	37,5	4,7	*миң даана*	Резина дөңгөлөктөрү
3,2	3,8	3,4	5,1	*миң т*	Картон жана кагаз коробкалары
513,7	39,4	472,4	47,1	*миң т*	Портландцемент
—	—	31,7	4,9	*миң т*	Асбест кошулбаган буюмдар
10,7	38,2	7,5	32,1	*млн.кв.м*	Тапталган айнек жана жылмакай айнек
4,7	9,8	4,7	7,2	*миң т*	Алюминий
0,6	2,0	4,9	4,4	*миң т*	Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер
24 757,0	3,0	20,0	3,8	*даана*	Жүк ташуучу автомобилдер жана атайын дайындалган авт-дер
159,8	20,0	132,4	21,1	*млн. даана*	Ысытуу лампалары
100,0	16,5	88,0	5,3	*даана*	Жүк ташуучу автомобилдер жана атайын дайындалган авт-дер
1 194,0	3,7	1 274,0	6,7	*даана*	Башка категорияга кирбеген автомобилдер
	14,6		19,8		Автомобилдердин тетиктери жана ага тиешелүүлөр
3,0	7,5	3,6	8,2	*млн. даана*	Эркектер ж-а балдар ү-н шымдар, комб., бриджалар ж-а чолок шымдар
3,3	11,5	3,3	10,9	*млн. даана*	Аялдар жана кыздар үчүн костюмдар
3,7	7,0	4,8	11,8	*млн. даана*	Көйнөктөр
5,7	10,7	5,6	10,1	*млн. даана*	Юбкалар жана юбка-шымдар
3,4	8,3	5,0	11,9	*млн. даана*	Аялдар ж-а кыздар ү-н шымдар, комб., бриджалар ж-а чолок шымдар
13,9	22,1	16,3	30,4	*млн. даана*	Блузкалар, кофталар жана кофта-блузкалар
	14,4		5,7		Башка категорияга кирбеген, пластмассадан жасалган буюмдар
2,4	2,2	0,4	16,7	*т*	Алтындан жана күмүштөн жасалган зер буюмдар
9,9	224,7	17,6	463,5	*т*	Алтын, монетардык эмес

1.13-таблица: Продукциялардын негизги түрлөрүнүн импорту[1]

Товарлардын аталышы	*өлч. бирдиги*	2005		2006	
		физи-калык көлөм	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**1 101,3**		**1 718,2**
Эт жана эт азыктары	*миң т*	13,0	7,0	21,2	13,4
Сүт жана сүт азыктары, май жана сырдан тышкары	*миң т*	1,9	2,1	2,7	3,1
Сүттөн алынган май жана башка майлар	*миң т*	0,5	0,7	1,4	3,3
Балыктар, моллюскалар жана башка суу жандыктары	*миң т*	5,1	2,0	6,5	3,1
Дан эгиндеринен, ундан жана крахмалдан продуктулар	*миң т*	158,9	17,6	223,1	25,5
Күрүч	*миң т*	4,7	1,2	34,8	8,9
Буудай уну жана аралашма ун	*миң т*	51,9	9,0	48,1	7,5
Дан эгиндеринен, ундан жана крахмалдан продуктулар	*миң т*	7,9	6,9	8,8	8,9
Угуттан жасалган сыра	*миң т*	42,5	7,0	75,5	12,4
Кант, патока жана бал	*миң т*	73,7	23,4	102,0	46,2
Шекер кошулган кондитердик продуктулар	*миң т*	4,9	4,5	5,2	5,4
Кофе, чай, какао, таттуулар жана алар кошулган азыктар	*миң т*	12,7	15,1	15,0	22,1
Маргарин и жуурулган май	*миң т*	4,6	4,1	9,0	8,7
Минерал суулары жана алкоголь кошулбаган суусундуктар	*млн.л*	12,5	4,8	16,6	7,3
Тамеки кошулган сигареттер	*млн. даана*	2 928,1	18,3	2 705,7	20,2
Ийне жалбырактуу өсүмдүк жыгачтары	*миң.куб.м*	96,6	9,1	105,7	11,3
Автомобиль бензини	*миң т*	273,6	104,1	324,1	142,0
Авиакеросин	*миң т*	210,7	104,9	396,2	218,1
Дизель отуну	*миң т*	102,1	42,3	136,2	61,0
Мазут	*миң т*	1,7	0,2	1,7	0,3
Майлоочу мунай майлары	*миң т*	9,0	6,4	9,2	9,4
Жаратылыш газы	*млн.куб.м*	711,1	30,4	738,8	41,0
Өсүмдүк майлары жана майлар	*миң т*	9,4	6,8	11,9	9,5
Түс өзгөртүүчү заттар, боектор, лактар жана у.с. материалдар	*миң т*	13,3	8,4	24,8	12,5
Дары-дармектер (ветеринардыкты кошо алганда)	*миң т*	2,9	43,3	3,2	44,9
Эфир майлары жана парфюмердик, косметикалык заттар	*миң т*	23,5	21,2	24,3	28,4
Баштапкы эмес формадагы пластмасса	*миң т*	3,9	7,3	6,0	10,5
Резина дөнгөлөктөрү	*миң даана*	834,4	20,2	1 056,8	33,2
Тыгыздалган жана калыбына келтирилген жыгачтар	*миң.куб.м*	23,1	5,8	31,6	8,4
Картон жана кагаз	*миң т*	18,1	12,4	18,1	14,6
Башка категорияга кирбеген картондон жана кагаздан жасалган буюмдар	*миң т*	1,1	3,1	1,6	5,1
Жасалма текстиль материалдарынан кездемелер	*млн.кв.м*	83,0	13,7	76,7	19,9
Керамикадан жасалган буюмдар	*миң т*	8,3	1,5	9,2	3,8
Чоюн жана болот түтүктөр	*миң т*	47,6	31,9	62,8	43,5
Башка катег. камтылбаган, темирден ж-а болоттон жас-ган буюмдар	*миң т*	1,1	1,8	2,5	2,6
Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер	*миң т*	20,3	3,9	39,0	13,9
Орнотулган генераторлор	*даана*	520,0	1,3	256,0	2,8
Механикалык күрөктөр, экскаваторлор ж-а сузгуч жүктөгүчтөр	*даана*	46,0	2,3	36,0	7,2
Жарандык курулуш үчүн машиналардын ж-а жаабдулардык тетиктери			3,1		7,4
Таш, кумду, кеңдерди электен өткөрүү, майдалоо маш-нын тетиктери	*даана*	32,0	2,7	34,0	0,6
Таңылчактоочу же орон ташуучу жана башка машиналар			14,5		12,8
Электролиниялык телефон же телеграф аппараттары	*миң даана*	7,9	1,8	16,6	8,4
Жүк ташуучу автомобилдер жана атайын дайындалган авт-дер	*даана*	269,0	9,1	349,0	50,6
Башка категорияга кирбеген автомобилдер			7,4		15,9
Автомобилдердин тетиктери жана ага тиешелүүлөр			14,4		23,5
Жыгачтан жасалган эмеректер	*миң даана*	66,4	5,0	118,7	7,2
Токулган же түйүлгөн башка кийимдер			1,1		1,9
Бут кийим			4,9		7,4

[1] "Алып сатарлардын" соода жүргүзүүсүн жана жеткире баалоолорду эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде СИФ баасында

* 2008-жылдан тартып “алып сатарлардын” соодасы боюнча маалыматтар кошулган

2007		2008*			
физи-калык көлөм	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*өлч. бирдиги*	*Товарлардын аталышы*
	2 417,0		**4 072,4**		**Бардыгы болуп**
33,7	22,5	50,6	36,2	*миң т*	Эт жана эт азыктары
5,5	7,9	7,5	12,2	*миң т*	Сүт жана сүт азыктары, май жана сырдан тышкары
1,6	5,0	1,2	4,2	*миң т*	Сүттөн алынган май жана башка майлар
8,8	4,7	8,9	6,6	*миң т*	Балыктар, моллюскалар жана башка суу жандыктары
358,8	69,9	304,0	86,3	*миң т*	Дан эгиндеринен, ундан жана крахмалдан продуктулар
32,5	8,3	44,5	12,3	*миң т*	Күрүч
65,3	15,3	111,0	47,1	*миң т*	Буудай уну жана аралашма ун
11,1	14,1	15,1	22,2	*миң т*	Дан эгиндеринен, ундан жана крахмалдан продуктулар
70,3	12,1	61,5	14,8	*миң т*	Угуттан жасалган сыра
84,2	34,8	72,4	37,7	*миң т*	Кант, патока жана бал
9,3	7,3	9,7	11,4	*миң т*	Шекер кошулган кондитердик продуктулар
20,2	37,1	21,9	52,5	*миң т*	Кофе, чай, какао, таттуулар жана алар кошулган азыктар
9,5	9,5	11,5	13,2	*миң т*	Маргарин и жуурулган май
25,8	13,6	42,2	24,9	*млн.л*	Минерал суулары жана алкоголь кошулбаган суусундуктар
3 492,3	27,7	3 177,0	30,8	*млн. даана*	Тамеки кошулган сигареттер
168,0	22,6	187,4	29,2	*миң.куб.м*	Ийне жалбырактуу өсүмдүк жыгачтары
434,9	216,6	509,1	334,4	*миң т*	Автомобиль бензини
408,7	227,3	505,1	467,5	*миң т*	Авиакеросин
289,1	140,5	194,2	141,4	*миң т*	Дизель отуну
43,7	10,6	41,7	11,0	*миң т*	Мазут
10,6	13,1	15,4	19,9	*миң т*	Майлоочу мунай майлары
1 751,3	75,3	1 036,3	105,7	*млн.куб.м*	Жаратылыш газы
16,7	16,6	20,7	32,0	*миң т*	Өсүмдүк майлары жана майлар
34,3	16,7	37,2	20,3	*миң т*	Түс өзгөртүүчү заттар, боектор, лактар жана у.с. материалдар
4,7	74,1	4,5	89,4	*миң т*	Дары-дармектер (ветеринардыкты кошо алганда)
27,7	34,7	27,6	44,3	*миң т*	Эфир майлары жана парфюмердик, косметикалык заттар
7,9	14,3	10,4	15,2	*миң т*	Баштапкы эмес формадагы пластмасса
1 461,6	44,6	1 252,8	37,3	*миң даана*	Резина дөнгөлөктөрү
49,5	14,9	62,1	17,7	*миң.куб.м*	Тыгыздалган жана калыбына келтирилген жыгачтар
20,3	18,7	21,7	22,6	*миң т*	Картон жана кагаз
1,9	6,2	2,6	9,3	*миң т*	Башка категорияга кирбеген картондон жана кагаздан жасалган буюмдар
81,8	20,5	243,3	76,3	*млн.кв.м*	Жасалма текстиль материалдарынан кездемелер
9,7	4,8	28,0	13,9	*миң т*	Керамикадан жасалган буюмдар
117,0	77,9	155,4	110,5	*миң т*	Чоюн жана болот түтүктөр
6,4	5,7	18,0	14,9	*миң т*	Башка катег. камтылбаган, темирден ж-а болоттон жас-ган буюмдар
67,5	26,9	56,0	23,5	*миң т*	Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер
1 775,0	2,4	8 358,0	9,6	*даана*	Орнотулган генераторлор
58,0	6,5	66,0	9,5	*даана*	Механикалык күрөктөр, экскаваторлор ж-а сузгуч жүктөгүчтөр
	13,8		17,6		Жарандык курулуш үчүн машиналардын ж-а жаабдулардык тетиктери
65,0	2,6	235,0	16,2	*даана*	Таш, кумду, кендерди электен өткөрүү, майдалоо маш-нын тетиктери
	14,6		17,1		Таңылчактоочу же орон ташуучу жана башка машиналар
14,7	21,3	277,2	65,9	*миң даана*	Электролиниялык телефон же телеграф аппараттары
721,0	39,7	4 060,0	53,4	*даана*	Жүк ташуучу автомобилдер жана атайын дайындалган авт-дер
	16,1		452,4		Башка категорияга кирбеген автомобилдер
	39,3		44,2		Автомобилдердин тетиктери жана ага тиешелүүлөр
347,6	16,6	286,8	13,0	*миң даана*	Жыгачтан жасалган эмеректер
	0,4		21,1		Токулган же түйүлгөн башка кийимдер
	8,2		63,7		Бут кийим

1.14-таблица: Баанын индекси жана экспорттун физикалык көлөмү[1]

Товарлардын аталышы	*2008** млн. АКШ долл. п1208[2] *р1208[3]*	*2008 млн. АКШ долл. п1208*р1207*	*2007** млн. АКШ долл. п1207*р1207*	*Индекстер баа*	*физ. көлөмү*	*наркы*
	A	B	C	A / B	B / C	A / C
Монетардык эмес алтын	463,5	400,7	224,8	*1,157*	*1,783*	*2,062*
Мунай жана мунайзаттар	392,6	247,2	245,4	*1,588*	*1,007*	*1,600*
Органикалык эмес химиялык заттар	121,1	50,7	15,1	*2,387*	*3,355*	*8,008*
Жашылча-жемиштер	95,0	98,2	80,4	*0,968*	*1,222*	*1,182*
Портландцемент, цемент	47,1	36,3	40,0	*1,298*	*0,907*	*1,177*
Тапталган айнек	32,1	26,7	38,2	*1,204*	*0,698*	*0,840*
Блузкалар жана кофталар, кофта-блузкалар	30,4	25,8	22,1	*1,177*	*1,172*	*1,379*
Электр тогу	25,1	7,9	32,5	*3,184*	*0,243*	*0,773*
Пахта	23,8	21,1	29,3	*1,127*	*0,720*	*0,811*
Сүт жана сүт азыктары	21,6	17,5	21,1	*1,230*	*0,832*	*1,024*
Ысытуу лампалары	21,1	16,6	20,0	*1,270*	*0,829*	*1,053*
Алтын, күмүштөн жасалган зергер буюмдар	16,7	0,9	2,3	*17,941*	*0,412*	*7,400*
Баалуулукка жатп. түстүү металл. сыныктары ж-а калд-ры	15,7	11,8	11,8	*1,330*	*1,000*	*1,330*
Иштетилбеген тамеки, тамекинин калдыктары	14,9	12,2	12,2	*1,220*	*0,997*	*1,216*
Аялдар ж-а кыздар ү-н шымдар, комб., бриджалар ж-а чолок шымдар	11,9	12,3	8,3	*0,965*	*1,474*	*1,423*
Көйнөктөр	11,8	9,2	7,0	*1,285*	*1,316*	*1,692*
Аялдар жана кыздар үчүн костюмдар	10,9	11,4	11,5	*0,962*	*0,990*	*0,952*
Маргарин и жуурулган май	10,6	10,6	9,0	*1,001*	*1,173*	*1,173*
Металл сыныктары жана кара металл калдыктары	10,2	10,3	12,2	*0,992*	*0,848*	*0,841*
Юбкалар жана юбка-шымдар	10,1	10,4	10,7	*0,975*	*0,976*	*0,952*
Ири мүйүздүү малдын терилери же аттын терилери	9,7	8,3	7,4	*1,159*	*1,127*	*1,306*
Сыр жана быштак	9,4	8,0	7,0	*1,177*	*1,152*	*1,356*
Эркектер ж-а балдар ү-н шымдар, комб., бриджалар ж-а чолок шымдар	8,2	9,0	7,5	*0,904*	*1,201*	*1,086*
Башка катег. кирбеген, ар кандай химиялык прод-лар	7,2	6,7	4,1	*1,072*	*1,646*	*1,765*
Алюминий	7,2	9,8	9,8	*0,730*	*1,006*	*0,734*
Кагаз, картон жана алардан жасалган буюмдар	6,6	4,7	4,7	*1,399*	*0,991*	*1,387*
Жүк ташуучу авт-дер ж-а атайын дайындалган авт-дер	5,3	14,5	16,5	*0,363*	*0,880*	*0,319*
Асбестцементтен ж-а фиброцементтен курулуш матер-ры	5,3	4,4	6,3	*1,183*	*0,706*	*0,835*
Тирүү малдар	5,2	2,2	4,3	*2,324*	*0,520*	*1,208*
Резина дөңгөлөктөрү	4,7	2,9	2,7	*1,648*	*1,046*	*1,723*
Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер	4,4	16,0	2,0	*0,273*	*7,835*	*2,142*
Кофе, чай, какао, таттуулар ж-а алар кошулган азыктар	4,2	3,7	3,3	*1,127*	*1,131*	*1,274*
Таш, кум жана шагылдар	3,8	3,3	3,5	*1,159*	*0,937*	*1,085*
Кеңдер жана баалуу металлдардын кошулмалары	3,5	2,8	4,7	*1,233*	*0,608*	*0,750*
Күмүш	3,3	2,2	1,1	*1,484*	*1,980*	*2,939*
Башка катег. камтылбаган, темирден ж-а болоттон жас. буюмдар	3,2	1,1	3,8	*2,950*	*0,288*	*0,848*
Ар түрдүү бут кийимдер	3,2	3,2	1,0	*0,992*	*3,109*	*3,084*
Пальтолор, чолок пальтолор, жамынмалар, плаштар	3,0	5,0	1,2	*0,591*	*4,268*	*2,523*
Байпак, түйүлгөн жана токулган кийимдер	2,8	5,1	0,8	*0,551*	*6,319*	*3,480*
Чоюн жана болот	2,8	3,2	3,3	*0,877*	*0,956*	*0,838*
Дан эгиндеринен, ундан ж-а крахмалдан жас. прод-лар	2,7	1,9	1,9	*1,405*	*0,983*	*1,381*
Жасалма текстиль материалдарынан кездемелер	2,7	1,4	0,4	*1,970*	*3,201*	*6,304*
Башка катег. камтылбаган тамакаш азыктары ж-а преп-тар	2,4	1,6	1,5	*1,528*	*1,050*	*1,605*
Таш көмүр, кокс жана брикеттер	2,4	2,7	1,8	*0,911*	*1,503*	*1,369*
Ири мүйүздүү малдын бүтүн терилери же аттын терилери	2,4	2,6	2,7	*0,913*	*0,964*	*0,880*
Кант кошулган, минералдык ж-а алкоголсуз суусундуктар	2,3	2,0	1,9	*1,181*	*1,027*	*1,214*
Жыйынтыгында номенклатура б-ча (млн. АКШ долл.)	***1501,7***	***1164,3***	***957,3***	***1,290***	***1,216***	***1,569***
Жыйын-да номенклатура б-ча (жалпы экспорттон %)	***91,4%***		***84,4%***			
Бардыгы болуп экспорт	***1642,1***		***1134,2***			***1,448***

[1] УСКнын ФОБ баасындагы экспорт боюнча маалыматтарынын негизинде, таблицада 2008-жыл ичиндеги экспорттун алгачкы 46 ири статьясы келтирилген.

[2] 2008-жыл ичиндеги товарлардын экспортунун физикалык көлөмү

[3] 2008-жыл ичиндеги товарлардын эсептелинген экспорттук баасы

* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

** "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтарды эске албаганда

1.15-таблица: Баанын индекси жана импорттун физикалык көлөмү[1]

Товарлардын аталышы	*2008* млн. АКШ долл.* n1208[2] *p1208[3]*	*2008 млн. АКШ долл. n1208*p1207*	*2007** млн. АКШ долл. n1207*p1207*	*Индекстер баа*	*физ. көлөмү*	*наркы*
	A	B	C	A / B	B / C	A / C
Мунай, мунайзаттар	1059,2	712,8	644,5	*1,486*	*1,106*	*1,643*
Чоюн жана болот	110,5	103,4	77,9	*1,069*	*1,328*	*1,419*
Жаратылыш газы	105,6	72,8	75,2	*1,450*	*0,968*	*1,403*
Дары-дармектер (ветеринардыкты кошо алганда)	89,4	70,5	74,1	*1,268*	*0,951*	*1,207*
Дан эгиндери, шак	86,3	59,2	69,9	*1,458*	*0,847*	*1,235*
Жасалма текстиль матер-нан токулган кездемелер	76,3	61,1	20,5	*1,250*	*2,973*	*3,716*
Радиотелефон, радиотелеграф өткөргүчтөрү	65,9	400,5	21,3	*0,165*	*18,834*	*3,101*
Органикалык эмес химиялык заттар	60,0	36,8	33,0	*1,631*	*1,116*	*1,820*
Жүк ташуучу авт-дер ж-а атайын дайындалган авт-дер	53,4	223,8	39,7	*0,239*	*5,631*	*1,345*
Кофе, чай, какао, таттуулар ж-а алар кошулган азыктар	52,5	40,3	37,1	*1,302*	*1,087*	*1,416*
Кант жана кант кошулган азыктар, бал	49,1	36,9	42,1	*1,330*	*0,878*	*1,168*
Тартылбаган дан эгиндеринин ар кандай түрлөрү	47,1	25,9	15,3	*1,815*	*1,700*	*3,085*
Эфир майлары, резиноиддер ж-а парфюмерия заттары	44,3	34,6	34,7	*1,281*	*0,997*	*1,278*
Таш, кумду, кендерди электен өткөрүү, майдалоо машиналарынын тетиктери	42,7	45,4	27,1	*0,942*	*1,672*	*1,576*
Кагаз ж-а картон, кагаз массасынан жас. буюмдар	41,1	34,8	32,8	*1,181*	*1,061*	*1,253*
Желим же синт-лык матер-дар кошулуп жас. бут кийим	38,6	24,0	1,6	*1,607*	*15,107*	*24,273*
Резина дөңгөлөктөрү	37,3	38,2	44,6	*0,975*	*0,857*	*0,836*
Эт жана эт азыктары	36,2	33,8	22,5	*1,072*	*1,501*	*1,610*
Өсүмдүк майлары жана тоң майлар	36,1	24,0	20,3	*1,505*	*1,181*	*1,778*
Алкоголдук ичимдиктер	34,2	27,7	26,4	*1,236*	*1,050*	*1,297*
Баалуулукка жатпаган металл-дан жасалган буюмдар	30,7	28,9	23,1	*1,065*	*1,249*	*1,330*
Ийне жалбырактуу өсүмдүк жыгачтары	29,2	25,2	22,6	*1,160*	*1,116*	*1,294*
Жашылча-жемиштер	28,8	20,0	22,5	*1,444*	*0,888*	*1,282*
Жеңил авт-дер, эл ташуу үчүн каралган трансп. каражаттары	28,4	17,3	14,2	*1,647*	*1,215*	*2,002*
Таш көмүр, кокс жана брикеттер	27,9	20,6	17,2	*1,353*	*1,199*	*1,623*
Баштапкы формадагы пластмасса	26,3	23,2	26,5	*1,137*	*0,874*	*0,994*
Жер семирткичтер	25,4	12,4	22,2	*2,041*	*0,560*	*1,144*
Кант кошулган, минералдык ж-а газдалган суусундуктар	24,9	22,3	13,6	*1,118*	*1,639*	*1,832*
Кол жана машина менен иштетүүчү инструменттер	23,5	22,3	26,9	*1,054*	*0,829*	*0,874*
Дан эгиндеринен, ундан ж-а крахмалдан жасалган прод-лар	22,2	19,2	14,1	*1,156*	*1,362*	*1,574*
Мех-лык күрөктөр, экскаваторлор ж-а сузгуч жүктөгүчтөр	21,5	24,5	14,6	*0,876*	*1,673*	*1,467*
Башка катег. камтылбаган тамакаш азыктары ж-а преп-тар	20,5	8,7	12,4	*2,365*	*0,700*	*1,656*
Түс өзгөртүүчү жана ийлөөчүү заттар, боектор, лактар	20,3	18,1	16,7	*1,121*	*1,083*	*1,213*
Аялдар ж-а кыздар үчүн токулган же түйүлгөн буюмдар	17,9	17,3	0,2	*1,034*	*75,500*	*78,038*
Тыгыздалган жана калыбына келтирилген жыгачтар	17,7	18,6	14,9	*0,948*	*1,253*	*1,188*
Портландцемент, цемент	17,4	14,0	13,1	*1,243*	*1,062*	*1,321*
Металл. сыныктары ж-а баалуулукка жатп. металл. калд-ры	16,4	14,6	10,6	*1,121*	*1,375*	*1,541*
Баштапкы эмес формадагы пластмасса	15,2	18,8	14,3	*0,808*	*1,314*	*1,062*
Башка катег. камтылбаган, темирден ж-а болоттон жасалган буюмдар	14,9	15,9	5,7	*0,936*	*2,802*	*2,622*
Карапа буюмдары	13,9	13,9	4,8	*0,997*	*2,894*	*2,886*
Башка категорияга кошулбаган бут кийимдер	13,8	20,6	4,6	*0,670*	*4,487*	*3,007*
Айкын тармактар үчүн маш-лар ж-а мех-лык жабдуулар	13,4	7,7	10,2	*1,748*	*0,755*	*1,320*
Маргарин жана жуурулган майлар	13,2	11,6	9,5	*1,140*	*1,213*	*1,383*
Эркектер ж-а балдар ү-н токулган же түйүлгөн буюмдар	12,9	11,2	0,6	*1,146*	*19,789*	*22,684*
Таш, кум жана шагылдар	12,4	12,4	9,9	*1,002*	*1,259*	*1,261*
Жылмакай керамика плиткалары	12,3	12,4	9,6	*0,996*	*1,291*	*1,285*
Күрүч	12,3	11,3	8,3	*1,086*	*1,368*	*1,487*
Сүт жана сүт азыктары, май жана сырдан тышкары	12,2	10,9	7,9	*1,125*	*1,369*	*1,540*
Аялдар ж-а кыздар ү-н шымдар, комб., бриджалар ж-а чолок шымдар	12,1	21,5	0,2	*0,561*	*143,158*	*80,257*
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (млн. АКШ долл.)	***2723,7***	***2601,8***	***1731,6***	***1,047***	***1,503***	***1,573***
Жыйын-да номенклатура боюнча (жалпы импорттон %)	***66,9%***		***71,6%***			
Бардыгы болуп импорт	***4072,4***		***2417,0***			***1,685***

[1] УСКнын СИФ баасындагы импорт боюнча маалыматтарынын негизинде, таблицада 2008-жыл ичиндеги импорттун алгачкы 49 ири статьясы келтирилген.

[2] 2008-жыл ичиндеги товарлардын импортунун физикалык көлөмү

[3] 2008-жыл ичиндеги товарлардын эсептелинген импорттук баасы

* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

** "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтарды эске албаганда

I.16 – I.24-таблицалар: Өлкөлөр боюнча экспорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү

I.16-таблица: Россияга товарлардын экспорту[1]

	өлч. бирдиги	2004		2005		2006		2007		2008*	
		физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ доллары	физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ доллары	физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ доллары	физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ доллары	физикалык көлөм	наркы, млн. АКШ доллары
Бардыгы болуп			**137,7**		**134,4**		**153,8**		**234,6**		**316,5**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			54,7		40,7		67,9		123,1		186,2
Чийки заттар			11,1		15,4		10,8		16,1		16,4
Аралык товарлары			49,5		58,5		56,6		66,8		59,3
Инвестициялык товарлар			5,5		4,3		6,2		9,4		8,7
Энергопродукциялары			17,0		15,5		12,3		19,2		45,9
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			27,5		15,5		14,4		40,9		58,7
Жашылча-жемиштер	*миң т*	*22,0*	*3,1*	*23,9*	*2,8*	*34,3*	*4,7*	*57,9*	*12,8*	*71,8*	*16,3*
Жемиштер жана жаңгактар	*миң т*	*13,9*	*1,6*	*14,7*	*2,0*	*26,0*	*4,5*	*60,1*	*18,5*	*120,5*	*35,8*
Суусундуктар жана тамеки			8,1		8,0		5,9		8,1		5,5
Иштетилбеген тамеки, тамеки калдыктары	*миң т*	*6,6*	*8,1*	*6,2*	*8,0*	*4,2*	*5,8*	*4,3*	*8,0*	*2,4*	*5,1*
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			30,3		36,0		34,6		29,4		23,7
Пахта	*миң т*	*34,3*	*28,9*	*44,6*	*33,9*	*40,2*	*30,9*	*27,4*	*23,7*	*19,9*	*19,1*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			17,0		15,5		12,3		19,2		45,9
Авиакеросин	*миң т*	*15,9*	*6,2*	*16,0*	*9,3*	*17,2*	*12,2*	*17,5*	*12,7*	*23,5*	*27,1*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		0,1
Химиялык заттар жана башка категорияга кирбеген ушундай эле прод-р			0,4		5,1		0,5		1,7		5,7
Материалдардын түрү боюнча классификацияланууччу өнөр-жай товарлары			14,9		21,2		24,2		36,1		34,4
Тапталган айнек жана жылмакай айнек	*млн.кв.м*	*3,9*	*12,7*	*7,0*	*18,6*	*5,6*	*18,6*	*7,3*	*27,4*	*5,8*	*25,6*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			17,8		10,4		13,6		22,4		24,1
Ысытуу лампалары	*млн. даана*	*113,1*	*8,0*	*41,1*	*2,9*	*53,5*	*6,0*	*47,8*	*5,7*	*35,7*	*3,9*
Ар кандай даяр буюмдар			21,7		22,8		48,3		76,7		118,6
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар			*19,3*		*20,9*		*43,4*		*70,9*		*97,5*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана опер-лар			—		—		—		—		—

[1] "Алып сатарлардын" соода жүргүзүүсүн жана жеткире баалоолорду эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында

[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.17-таблица: Казакстанга товарлардын экспорту[1]

	өлч. бирдиги	2004 физи-калык көлөм	2004 наркы, млн. АКШ доллары	2005 физи-калык көлөм	2005 наркы, млн. АКШ доллары	2006 физи-калык көлөм	2006 наркы, млн. АКШ доллары	2007 физи-калык көлөм	2007 наркы, млн. АКШ доллары	2008* физи-калык көлөм	2008* наркы, млн. АКШ доллары
Бардыгы болуп			**87,3**		**116,1**		**162,6**		**204,6**		**184,1**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			39,1		52,3		70,5		86,5		71,9
Чийки заттар			3,6		2,0		2,4		10,5		2,2
Аралык товарлары			30,8		41,6		47,7		70,6		71,1
Инвестициялык товарлар			4,9		7,3		17,6		10,5		10,5
Энергопродукциялары			8,9		12,9		24,5		26,5		28,3
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			15,0		22,6		38,4		45,4		49,1
Май ж-а сырдан тышкары, сүт, коюу сүт ж-а сүт азыктары	*миң т*	*16,0*	*6,5*	*20,6*	*9,4*	*37,0*	*15,8*	*33,5*	*20,0*	*28,4*	*21,3*
Сыр жана быштак	*миң т*	*1,5*	*2,8*	*2,0*	*4,9*	*2,0*	*5,1*	*1,9*	*5,3*	*2,3*	*7,8*
Кант, кант кошулган азыктар жана бал	*миң т*	*1,1*	*0,2*	*5,7*	*1,6*	*20,0*	*3,7*	*13,3*	*3,8*	*5,4*	*1,2*
Маргарин жана жуурулган май	*миң т*	—	—	*1,5*	*1,8*	*6,2*	*8,2*	*6,0*	*9,0*	*7,0*	*10,6*
Суусундуктар жана тамекилер			4,1		6,2		2,6		2,3		1,6
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			1,3		1,0		0,3		0,3		0,5
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			8,9		12,9		24,5		26,5		28,3
Жаратылыш битумунун негизиндеги битум аралашмасы	*миң т*	*3,3*	*0,1*	—	—	*6,9*	*3,0*	*14,0*	*6,9*	*2,5*	*1,6*
Электр тогу	*млн.квт.с*	*1 257,7*	*8,5*	*1 531,0*	*12,3*	*2 085,9*	*21,0*	*1 217,4*	*19,0*	*555,3*	*24,9*
Малдын майы, өсүмдүк майлары жана мом			—		—		—		0,1		—
Химиялык заттар, башка категорияга кирбеген ушундай эле прод-р			2,1		1,5		2,0		10,1		2,3
Өнөр-жай, айкын тармак ү-н карал.ж.б. маш.ж-а жабдуулар			33,8		39,9		46,5		73,3		72,2
Цемент, портландцемент	*миң т*	*350,9*	*9,4*	*364,2*	*12,9*	*523,9*	*21,2*	*512,4*	*39,0*	*469,8*	*46,8*
Шифер	*миң т*	*33,5*	*2,0*	*49,9*	*3,9*	*30,3*	*2,8*	*14,8*	*1,9*	—	—
Курулуш кышы	*миң даана*	*13,9*	*1,0*	*16,4*	*1,6*	*27,5*	*3,1*	*26,5*	*3,7*	*3,2*	*0,4*
Тапталган айнек жана жылмакай айнек	*млн.кв.м*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,1*	*1,5*	*5,2*	*2,9*	*9,2*	*1,0*	*4,1*
Машиналар жана транспортук жабдуулар			9,6		15,1		24,7		19,0		19,3
Өнөр-жай. айкын тармак. ү-н карал.ж.б. маш.ж-а жабдуулар			*0,7*		*0,4*		*4,7*		*1,2*		*2,4*
Курулуш ж-а подряд иштери ү-н каралган маш.ж-а жабдуулар			*0,2*		*3,9*		*0,6*		*0,9*		*0,2*
Электр ысытуу лампалары	*млн.даана*	*28,2*	*3,0*	*39,4*	*3,4*	*39,2*	*3,4*	*38,3*	*4,7*	*27,6*	*4,7*
Башка категорияларга кирбеген автомобилдер	*даана*	*397,0*	*1,0*	*165,0*	*0,9*	*469,0*	*1,1*	*493,0*	*1,3*	*162,0*	*0,6*
Ар кандай даяр буюмдар			12,4		17,0		23,6		27,6		10,9
Кийим-кече заттары жана ага тиешелүү буюмдар			*0,8*		*0,6*		*3,3*		*7,8*		*0,2*
Пластм. товар. таңычактоо ж-а ташуу ү-н каралган жабд.			*9,3*		*12,3*		*15,5*		*14,0*		*4,6*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана опер-лар			—		—		—		—		—

[1] "Алып сатарлардын" соода жүргүзүүсүн жана жеткире баалоолорду эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында

[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.18-таблица: Өзбекстанга товарлардын экспорту[1]

	өлч. бирдиги	2004 физикалык көлөм	2004 наркы, млн. АКШ доллары	2005 физикалык көлөм	2005 наркы, млн. АКШ доллары	2006 физикалык көлөм	2006 наркы, млн. АКШ доллары	2007 физикалык көлөм	2007 наркы, млн. АКШ доллары	2008* физикалык көлөм	2008* наркы, млн. АКШ доллары
Бардыгы болуп			**14,7**		**17,1**		**27,9**		**85,7**		**232,5**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			2,5		4,6		5,2		7,0		9,8
Чийки заттар			2,2		2,7		3,7		3,4		4,5
Аралык товарлары			7,2		7,7		15,4		21,9		17,1
Инвестициялык товарлар			2,0		2,0		2,6		2,5		6,3
Энергопродукциялары			0,8		0,2		1,0		51,0		194,9
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			0,4		1,7		2,1		2,3		3,1
Суусундуктар жана тамеки			—		0,1		—		—		—
Отундан тышкары, азык-түлүккө кирбеген чийки заттар			4,3		5,1		6,9		8,3		7,8
Таш, кум жана шагылдар	*миң т*	*1 022,2*	*1,7*	*1 374,1*	*2,3*	*1 300,3*	*3,3*	*1 097,3*	*3,3*	*1 032,9*	*3,6*
Металл сыныктары жана кара металл калдыктары	*миң т*	*56,0*	*2,1*	*56,1*	*2,2*	*65,9*	*2,9*	*56,5*	*4,3*	*37,7*	*3,2*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана ушундай эле материалдар			0,8		0,2		1,0		51,0		194,9
Авиакеросин	*миң т*	*1,6*	*0,7*	*0,3*	*0,2*	*0,5*	*0,4*	*51,6*	*29,4*	*150,6*	*140,4*
Автомобиль бензини	*миң т*	—	—	—	—	—	—	*14,2*	*8,8*	*20,9*	*15,2*
Дизель отуну	*миң т*	—	—	—	—	*0,6*	*0,3*	*1,9*	*0,9*	*14,1*	*11,4*
Электр энергиясы	*млн.кв.с*	*0,1*	—	—	—	—	—	*868,4*	*9,6*	—	—
Малдын майы, өсүмдүк майлары жана мом			—		—		—		—		—
Химия. заттар, башка катег. кирбеген ж.б. прод-лар			0,4		0,3		3,2		2,0		0,1
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөржай товарлары			2,2		1,6		1,2		1,7		8,7
Акиташ, цемент жана иштелип чыккан курулуш материал.			*1,5*		*0,9*		—		—		—
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			6,6		8,2		13,3		20,3		17,6
Жер кыртышын, таштарды, кендерди сорттоо, себүүчү үчүн машиналар; алардын тетиктери			—		—		*2,6*		*10,4*		*1,0*
Электр ысытуу лампалары жана алар үчүн тетиктер	*млн.даана*	*21,1*	*2,0*	*30,6*	*2,9*	*30,6*	*2,9*	*35,2*	*4,7*	*35,8*	*6,6*
Башка категорияларга кирбеген автомобилдер	*даана*	*95,0*	*1,4*	*60,0*	*0,9*	*82,0*	*0,2*	*107,0*	*0,1*	*20,0*	*0,1*
Ар кандай даяр буюмдар			0,1		0,1		0,1		0,1		0,2
ЭСТКнын башка категорияларына кошулбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		—		—

[1] "Алып сатарлардын" соода жүргүзүүсүн жана жеткире баалоолорду эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында

[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

* 2008-жылдан тартып “алып сатарлардын” соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.19-таблица: Белорусияга товарлардын экспорту[1]

	өлч. бирдиги	2004		2005		2006		2007		2008*	
		физикалык көлөм	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**2,0**		**1,4**		**0,9**		**1,8**		**5,3**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			—		—		0,2		0,1		0,2
Чийки заттар			0,9		0,3		0,1		0,4		0,5
Аралык товарлары			1,0		1,1		0,5		1,3		4,5
Инвестициялык товарлар			—		—		—		—		—
Энергопродукциялары			—		—		—		—		—
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			0,1		—		—		0,3		0,2
Жашылча-жемиштер	*миң т*	*0,2*	*0,1*	—	—	—	—	*0,4*	*0,3*	*0,2*	*0,2*
Суусундуктар жана тамеки			0,5		0,1		—		—		—
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			0,8		0,3		0,1		0,1		1,2
Пахта	*миң т*	*0,3*	*0,4*	*0,1*	*0,1*	—	—	—	—	*0,8*	*1,0*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			—		—		—		—		—
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			0,2		0,1		—		0,1		0,1
Өнөржай, айкын тармак ү-н карал.ж.б. маш.ж-а жабдуулар			—		—		—		—		—
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			0,5		0,8		0,7		1,3		3,6
Шарнир чынжырлары жана алардын элементтери	*миң т*	*0,2*	*0,2*	*0,2*	*0,3*	*0,1*	*0,2*	*0,1*	*0,1*	—	—
Машиналар жана алардын тетиктери			—		*0,3*		—		*0,8*		*3,2*
Ар кандай даяр буюмдар			—		—		—		—		0,1
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана операциялар			—		—		—		—		—

[1] "Алып сатарлардын" соода жүргүзүүсүн жана жеткире баалоолорду эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында

[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.20-таблица: Швейцарияга товарлардын экспорту[1]

	өлч. бирдиги	2004		2005		2006		2007		2008*	
		физи-калык көлөм	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**101,8**		**65,2**		**207,7**		**226,1**		**440,5**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			—		—		—		—		—
Чийки заттар			—		—		—		—		0,9
Аралык товарлары			101,7		65,2		207,6		226,1		439,5
Инвестициялык товарлар			—		—		—		—		*0,0*
Энергопродукциялары			—		—		—		—		*0,0*
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			—		—		—		—		0,1
Суусундуктар жана тамеки			—		—		—		—		0,8
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			0,1		0,2		—		0,2		—
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			—		—		—		—		*0,0*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			—		—		—		—		—
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөр-жай товарлары			0,8		0,9		1,6		1,1		3,0
Күмүш	*т*	*2,8*	*0,8*	*3,3*	*0,9*	*4,5*	*1,6*	*2,6*	*1,1*	*4,6*	*3,0*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			—		—		0,1		0,1		*0,0*
Ар кандай даяр буюмдар			—		—		0,1		—		0,1
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			100,9		64,1		205,9		224,7		436,5
Монетардык эмес алтын	*т*	*7,6*	*100,9*	*4,3*	*64,1*	*10,6*	*205,9*	*9,9*	*224,7*	*16,6*	*436,5*

[1] "Алып сатарлардын" соода жүргүзүүсүн жана жеткире баалоолорду эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында
[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча
* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.21-таблица: Кытайга товарлардын экспорту[1]

	өлч. бирдиги	2004		2005		2006		2007		2008*	
		физикалык көлөм	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**39,3**		**26,6**		**38,1**		**61,9**		**44,4**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			0,7		0,4		0,4		0,7		1,3
Чийки заттар			18,4		10,1		16,2		18,8		22,8
Аралык товарлары			19,4		14,7		13,3		13,8		11,6
Инвестициялык товарлар			0,3		0,2		3,7		21,6		1,5
Энергопродукциялары			0,6		1,1		4,5		6,9		7,1
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			0,2		0,2		0,3		0,4		1,0
Суусундуктар жана тамеки			*0,0*		*0,0*		0,1		—		—
Отундан тышкары, азык-түлүккө кирбеген чийки заттар			20,6		18,0		19,0		18,6		18,6
Металл кендери жана сыныктары	*миң т*	*305,8*	*14,2*	*176,2*	*10,6*	*50,7*	*6,9*	*14,0*	*5,1*	*20,4*	*4,3*
Ири мүйүздүү мал териси	*миң т*	*10,5*	*4,5*	*709,9*	*4,1*	*1 358,9*	*8,5*	*1 152,2*	*7,2*	*1 319,6*	*9,6*
Кой, козу терилери (каракүлдөн башкасы)	*миң даана*	*79,0*	*0,1*	*140,7*	*0,3*	*543,6*	*0,6*	*2 372,8*	*2,8*	*1 180,7*	*1,3*
Жүн	*миң т*	*1,4*	*1,4*	*1,6*	*1,9*	*1,5*	*1,6*	*2,3*	*2,1*	*1,7*	*1,4*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана ушундай эле материалдар			0,6		1,1		4,5		6,9		7,3
Мазут	*миң т*	—	—	*3,1*	*0,3*	*13,0*	*1,6*	*19,2*	*3,3*	*9,8*	*3,6*
Авиакеросин	*миң т*	*0,9*	*0,4*	*1,1*	*0,6*	*4,0*	*2,8*	*4,8*	*3,4*	*2,9*	*3,2*
Малдын майы, өсүмдүк майлары жана мом			—		—		—		—		—
Химия. заттар, башка катег. кирбеген ж.б. прод-лар			8,0		1,1		3,8		2,4		9,5
Органикалык эмес химиялык заттар			*8,0*		*0,5*		*2,1*		*2,3*		*5,0*
Химия. заттар, башка катег. кирбеген ж.б. прод-лар	*т*	—	—	*1,6*	*0,6*	*7,5*	*1,5*	*0,1*	—	*12,7*	*4,4*
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөржай товарлары			9,0		4,9		6,1		10,4		5,9
Булгаары	*миң т*	*10,5*	*2,5*	*7,5*	*2,7*	*5,8*	*2,5*	*6,6*	*3,3*	*14,3*	*3,6*
Алюминий	*миң т*	*4,2*	*4,3*	*0,5*	*0,7*	*2,1*	*3,0*	*2,6*	*6,7*	*1,5*	*2,1*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			0,6		0,9		4,4		22,7		1,7
Атайы максаттарга каралган автомобилдер	*даана*	—	—	—	—	*2,0*	*0,5*	*12,0*	*14,5*	—	—
Жүк жүктөөчү жана түшүрүүчү жабдуулар			—		—		—		*4,8*		*0,1*
Ар кандай даяр буюмдар			0,3		0,3		0,1		0,3		0,3
ЭСТКнын башка категорияларына кошулбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		—		—

[1] "Алып сатарлардын" соода жүргүзүүсүн жана жеткире баалоолорду эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында

[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.22-таблица: Түркияга товарлардын экспорту[1]

	өлч. бирдиги	2004		2005		2006		2007		2008*	
		физикалык көлөм	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**17,0**		**18,2**		**27,2**		**43,0**		**44,9**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			5,8		3,8		4,1		7,8		13,2
Чийки заттар			5,9		7,9		14,4		19,8		11,5
Аралык товарлары			0,7		0,8		3,1		6,6		2,9
Инвестициялык товарлар			0,4		0,3		0,2		0,2		0,3
Энергопродукциялары			4,3		5,3		5,5		8,7		16,9
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			9,3		8,9		17,2		27,3		23,5
Буурчак: кургатылган, аарчылган, майдаланган же бүкүлү	*миң т*	*12,4*	*3,6*	*12,2*	*5,2*	*27,0*	*12,8*	*36,0*	*18,8*	16,5	*11,2*
Жаңы терилген же кургатылган жаңгактар	*миң т*	*1,0*	*1,5*	*0,7*	*1,1*	*1,0*	*1,9*	*2,5*	*4,9*	3,3	*5,6*
Суусундуктар жана тамеки			*0,0*		*0,0*		*0,0*		*0,0*		*0,0*
Отундан тышкары, азык-түлүккө кирбеген чийки заттар			2,9		3,3		3,2		4,6		2,8
Кой, козунун иштетилбеген терилери	*миң даана*	*864,3*	*1,1*	*1 301,2*	*1,6*	*720,4*	*0,6*	*219,6*	*0,2*	—	—
Ири мүйүздүү малдын иштетилбеген бүтүн терилери	*миң т*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пахта	*миң т*	—	—	*0,2*	*0,2*	*1,4*	*1,2*	*3,2*	*3,3*	*0,2*	*0,3*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана ушундай эле материалдар			4,3		5,3		5,5		8,7		16,9
Авиакеросин	*миң т*	*11,6*	*4,3*	*9,1*	*5,3*	*8,0*	*5,5*	*12,4*	*8,7*	*15,1*	*16,9*
Малдын майы, өсүмдүк майлары жана мом			—		*0,0*		—		—		—
Химия. заттар, башка катег. кирбеген ж.б. прод-лар			0,0		*0,0*		—		*0,0*		*0,0*
Материалдардын түрү боюнча классиф. Өнөр-жай товарлары			0,4		0,3		0,7		1,9		0,8
Текстиль жиптери	*тыс.т*	—	*0,1*	—	*0,0*	*0,1*	*0,6*	*0,4*	*1,9*	0,2	*0,6*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			0,2		0,3		0,5		0,2		0,3
Ар кандай даяр буюмдар			0,0		*0,0*		0,1		0,1		0,5
ЭСТКнын башка категорияларына кошулбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		—		—

[1] "Алып сатарлардын" соода жүргүзүүсүн жана жеткире баалоолорду эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында

[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.23-таблица: БАЭна товарлардын экспорту[1]

	өлч. бирдиги	2004		2005		2006		2007		2008*	
		физи-калык көлөм	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**189,3**		**173,1**		**8,9**		**14,4**		**50,7**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			0,4		0,7		1,1		1,1		1,6
Чийки заттар			0,1		—		—		—		—
Аралык товарлары			187,9		168,0		—		0,1		27,4
Инвестициялык товарлар			—		0,1		1,1		0,1		2,5
Энергопродукциялары			0,9		4,3		6,7		13,0		19,1
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			0,3		0,2		0,4		0,5		1,4
Суусундуктар жана тамеки			—		—		—		0,1		0,1
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			—		—		—		—		0,1
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			0,9		4,3		6,7		13,0		19,1
Авиакеросин	*миң даана*	*2,0*	*0,9*	*7,2*	*4,2*	*9,8*	*6,7*	*18,3*	*13,0*	*17,8*	*19,1*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			—		—		—		—		—
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөр-жай товарлары			1,5		1,8		—		—		0,4
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			—		0,1		1,1		0,1		2,6
Ар кандай даяр буюмдар			—		0,6		0,7		0,6		0,2
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			186,5		166,1		—		—		26,9
Монетардык эмес алтын	*т*	*14,4*	*186,5*	*12,0*	*166,1*	—	—	—	—	—	*26,9*

[1] "Алып сатарлардын" соода жүргүзүүсүн жана жеткире баалоолорду эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында
[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча
* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.24-таблица: Афганистанга товарлардын экспорту[1]

	өлч. бирдиги	2004		2005		2006		2007		2008*	
		физи-калык көлөм	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**8,0**		**12,4**		**74,8**		**118,4**		**48,0**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			3,2		0,7		0,6		1,0		0,5
Чийки заттар			—		—		—		—		0,1
Аралык товарлары			1,4		1,5		1,0		2,1		1,8
Инвестициялык товарлар			0,8		1,0		0,7		0,9		0,9
Энергопродукциялары			2,7		9,2		72,5		114,3		44,8
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			2,2		0,3		0,4		0,9		0,6
Суусундуктар жана тамеки			0,8		0,2		0,2		—		—
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			0,3		—		—		0,4		0,2
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			2,7		9,2		72,5		114,3		44,8
Автомобиль бензини	*миң т*	*2,5*	*0,9*	*5,3*	*2,1*	*45,8*	*21,9*	*37,7*	*18,5*	*32,6*	*22,3*
Авиакеросин	*миң т*	—	—	*2,0*	*1,0*	*53,9*	*30,5*	*46,8*	*26,3*	*0,1*	*0,1*
Дизель отуну	*миң т*	*5,3*	*1,7*	*15,4*	*5,9*	*42,9*	*19,9*	*145,6*	*67,5*	*33,6*	*21,9*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			—		—		—		—		—
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөр-жай товарлары			1,3		1,9		1,1		1,2		1,3
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			0,7		0,7		0,6		1,5		1,2
Ар кандай даяр буюмдар			—		—		—		—		—
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

[1] "Алып сатарлардын" соода жүргүзүүсүн жана жеткире баалоолорду эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде ФОБ баасында

[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

* 2008-жылдан тартып “алып сатарлардын” соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.25 – I.36-таблицалар: Өлкөлөр боюнча импорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү

I.25-таблица: Россиядан товарлардын импорту[1]

	өлч. бирдиги	2004 физикалык көлөм	2004 наркы, млн. АКШ доллары	2005 физикалык көлөм	2005 наркы, млн. АКШ доллары	2006 физикалык көлөм	2006 наркы, млн. АКШ доллары	2007 физикалык көлөм	2007 наркы, млн. АКШ доллары	2008* физикалык көлөм	2008* наркы, млн. АКШ доллары
Бардыгы болуп			**293,7**		**378,9**		**652,2**		**978,8**		**1 492,2**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			58,4		65,3		92,3		139,1		196,2
Чийки заттар			3,7		4,3		8,1		19,5		34,5
Аралык товарлары			100,6		102,7		124,5		172,8		205,1
Инвестициялык товарлар			16,7		18,4		38,3		82,6		55,2
Энергопродукциялары			114,4		188,2		388,9		564,7		1 001,2
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			16,1		20,6		33,4		55,5		78,9
Шоколад жана курамында какао болгон азыктар	*миң т*	*2,5*	*3,9*	*2,7*	*4,5*	*3,7*	*8,5*	*6,9*	*19,9*	*6,1*	*26,8*
Кант, кант кошулган азыктар жана бал	*миң т*	*4,2*	*1,6*	*3,9*	*2,2*	*4,2*	*3,0*	*3,0*	*2,2*	*1,4*	*1,8*
Маргарин жана жуурулган май	*миң т*	*1,0*	*1,0*	*2,7*	*2,7*	*6,6*	*6,6*	*4,9*	*5,6*	*3,2*	*5,2*
Суусундуктар жана тамеки			11,3		12,3		14,6		21,8		35,9
Сыра	*млн.л*	*18,3*	*9,1*	*18,8*	*9,8*	*20,1*	*11,5*	*23,5*	*15,0*	*29,6*	*22,4*
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			10,6		14,2		16,1		36,1		39,3
Ийне жалб-туу өсүмдөк жыгач-нан арааланган сөңгөктөр	*миң куб.м*	*82,0*	*6,7*	*96,3*	*9,1*	*105,7*	*11,3*	*167,6*	*22,5*	*186,9*	*29,1*
Баалуулукка жатпаган металлдардын кени жана кошулмалары	*миң т*	*0,5*	*0,1*	*0,1*	*—*	*1,6*	*1,1*	*6,1*	*5,3*	*1,1*	*0,9*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			114,4		188,2		388,9		564,7		1 001,2
Мунай майлары ж-а чийки мунайзат	*миң т*	*0,1*	*0,0*	*—*	*—*	*8,8*	*2,2*	*78,1*	*26,4*	*149,6*	*71,0*
Автомобиль бензини	*миң т*	*203,8*	*60,7*	*217,4*	*83,9*	*297,2*	*130,9*	*400,4*	*201,0*	*476,5*	*314,7*
Дизель отуну	*миң т*	*56,2*	*19,2*	*53,3*	*25,5*	*72,9*	*37,7*	*194,7*	*99,8*	*164,7*	*127,5*
Авиакеросин	*миң т*	*66,0*	*26,7*	*150,3*	*74,4*	*385,0*	*210,7*	*406,8*	*225,5*	*503,3*	*465,3*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			0,5		0,9		1,9		7,0		19,5
Өсүмдүк майлары, мом	*миң т*	*0,5*	*0,4*	*0,9*	*0,8*	*2,3*	*1,9*	*6,0*	*6,9*	*10,9*	*19,5*
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			40,5		42,9		51,1		66,6		75,4
Органикалык эмес химиялык заттар			*8,9*		*8,1*		*9,7*		*11,0*		*12,3*
Медициналык жана фармацевтикалых продукция			*8,9*		*8,9*		*11,6*		*16,3*		*15,7*
Эфир майлар, жуучу- тазалоочу заттар	*миң т*	*11,6*	*8,0*	*11,1*	*9,0*	*13,2*	*11,9*	*16,2*	*17,5*	*15,9*	*22,3*
Түс өзгөртүүчү, ийлөөчү жана боечу заттар	*миң т*	*5,1*	*4,6*	*4,8*	*4,4*	*5,7*	*5,6*	*5,5*	*6,7*	*5,7*	*7,9*
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөр-жай товарлары			62,9		61,4		78,5		103,3		126,2
Резина дөңгөлөктөр	*миң даана*	*460,3*	*12,4*	*319,3*	*12,0*	*311,1*	*16,0*	*304,7*	*20,4*	*196,2*	*16,9*
Тыгыздалган жана калыбына келтирилген жыгачтар	*миң куб.м*	*14,3*	*2,9*	*14,3*	*3,3*	*17,3*	*4,4*	*24,7*	*7,3*	*35,6*	*8,2*
Чоюн жана болот	*миң т*	*26,1*	*18,3*	*29,2*	*17,0*	*34,5*	*21,1*	*35,9*	*26,9*	*40,3*	*39,8*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			29,2		26,3		52,1		103,9		92,7
Жеңил авто. ж-на эл ташууга каралган трансп.	*даана*	*847,0*	*3,8*	*599,0*	*3,2*	*723,0*	*4,2*	*1 309,0*	*8,0*	*1 119,0*	*7,7*
Жүк ташуучу автомобилдер	*даана*	*122,0*	*1,3*	*126,0*	*1,1*	*120,0*	*3,1*	*243,0*	*8,0*	*271,0*	*7,2*
Айыл-чарба машиналары (тракторлордон башка)			*0,4*		*0,7*		*0,9*		*10,3*		*0,3*
Башка категорияларга кирбеген автомобилдер	*даана*	*1 619,0*	*2,1*	*181,0*	*0,7*	*59,0*	*0,9*	*87,0*	*2,0*	*1 670,0*	*8,5*
Ар кандай даяр буюмдар			8,1		12,1		15,0		19,4		23,1
Блок имараттары, жылыткычтар жана шамдар			*0,7*		*0,6*		*0,7*		*2,0*		*2,8*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		0,2		0,7		0,5		—

[1] "Алып сатарлардын" соода жүргүзүүсүн жана жеткире баалоолорду эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде СИФ баасында

[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.26-таблица: Казакстандан товарлардын импорту[1]

	өлч. бирдиги	2004 физикалык көлөм	2004 наркы, млн. АКШ доллары	2005 физикалык көлөм	2005 наркы, млн. АКШ доллары	2006 физикалык көлөм	2006 наркы, млн. АКШ доллары	2007 физикалык көлөм	2007 наркы, млн. АКШ доллары	2008* физикалык көлөм	2008* наркы, млн. АКШ доллары
Бардыгы болуп			**202,9**		**174,4**		**199,8**		**312,4**		**376,6**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			39,5		48,5		68,9		85,0		121,1
Чийки заттар			29,6		28,0		39,0		93,8		126,4
Аралык товарлары			29,6		25,2		34,8		44,6		56,5
Инвестициялык товарлар			5,0		3,5		3,1		3,8		4,8
Энергопродукциялары			99,2		69,2		54,0		85,1		67,6
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			30,0		43,0		62,6		107,1		157,1
Кант, кант кошулган азыктар жана бал	*миң т*	*41,0*	*13,2*	*35,2*	*13,5*	*42,6*	*20,9*	*24,8*	*12,6*	*15,4*	*10,5*
Буудай жана тартылбагандар шаг	*миң т*	*68,5*	*8,8*	*132,7*	*14,4*	*214,3*	*24,5*	*347,1*	*67,8*	*288,0*	*81,9*
Буудай уну жер аралаш ун	*миң т*	*9,6*	*1,8*	*44,2*	*7,5*	*47,0*	*7,1*	*52,4*	*12,0*	*94,3*	*40,1*
Сусундуктар жана тамеки			12,2		14,8		21,9		31,5		36,8
Алкоголсуз суусундуктар			*2,1*		*2,9*		*4,3*		*6,6*		*14,2*
Тамеки кошулган сигареттер	*млрд.даана*	*0,7*	*6,7*	*1,1*	*9,3*	*1,7*	*15,0*	*2,2*	*20,2*	*1,8*	*20,8*
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			14,5		16,3		23,1		27,5		36,4
Кум, таш жана шагыл	*миң т*	*534,0*	*3,9*	*1 060,9*	*4,8*	*1 569,0*	*6,3*	*1 807,6*	*8,3*	*2 276,0*	*10,8*
Асбест	*миң т*	*22,4*	*5,1*	*17,4*	*5,1*	*23,5*	*6,1*	*14,3*	*3,3*	*7,5*	*3,7*
Баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары ж-а калд.	*миң т*	*1,5*	*1,8*	*1,0*	*1,1*	*4,8*	*6,2*	*5,3*	*10,6*	*7,3*	*16,2*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			99,2		69,2		54,0		85,2		67,6
Авиакеросин	*миң т*	*118,4*	*43,1*	*28,9*	*14,5*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,1*	*0,1*
Автомобилдик бензин	*миң т*	*70,8*	*21,4*	*54,0*	*19,4*	*26,9*	*11,1*	*33,7*	*15,1*	*32,6*	*19,8*
Дизель отуну	*миң т*	*50,0*	*12,5*	*39,5*	*14,3*	*60,2*	*22,0*	*92,7*	*40,0*	*25,0*	*12,2*
Агломериленбеген ташкөмүр	*миң т*	*932,8*	*16,1*	*847,4*	*15,1*	*801,4*	*15,6*	*728,4*	*13,8*	*960,6*	*23,9*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			5,6		5,1		6,2		7,3		4,6
Өсүмдүк майы жана тоң май	*миң т*	*6,4*	*5,3*	*5,8*	*4,5*	*6,2*	*5,3*	*5,8*	*5,7*	*2,1*	*3,4*
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			13,7		4,6		9,6		19,5		38,6
Органикалык эмес химиялык заттар			*9,3*		*0,7*		*1,0*		*6,5*		*24,7*
Самын, жуучу жана тазалоочу заттар	*миң т*	*2,7*	*1,3*	*2,4*	*1,1*	*0,6*	*0,3*	*0,6*	*0,8*	*0,5*	*0,4*
Дары- дармектер	*миң т*	*0,1*	*0,7*	*0,1*	*0,6*	*0,2*	*2,2*	*0,2*	*3,1*	*0,2*	*3,0*
Түс өзгөртүүчү, ийлөөчү жана боечу заттар	*миң т*	*0,4*	*0,2*	*4,7*	*1,0*	*14,1*	*3,1*	*22,5*	*4,9*	*25,1*	*7,0*
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөр-жай товарлары			18,0		16,0		15,9		26,0		26,5
Алюминий	*миң т*	*2,9*	*2,4*	*0,2*	*0,2*	*0,2*	*0,3*	*1,5*	*5,3*	*0,6*	*1,4*
Чоюн жана болот	*миң т*	*12,2*	*7,2*	*10,3*	*7,2*	*8,4*	*5,4*	*11,1*	*7,7*	*11,0*	*9,7*
Кагаз, картон жана кагаздан жасалган буюмдар			*1,9*		*2,1*		*2,9*		*5,7*		*4,3*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			5,8		4,3		4,8		5,3		6,3
Ар кандай даяр буюмдар			3,9		1,0		1,7		3,0		2,5
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		0,1

[1] "Алып сатарлардын" соодасы жана кошумча баа берүүлөрдү эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде СИФ баасында

[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.27-таблица: Өзбекстандан товарлардын импорту[1]

	өлч. бирдиги	2004		2005		2006		2007		2008*	
		физикалык көлөм	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**51,9**		**60,1**		**65,0**		**120,9**		**160,1**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			2,2		3,0		2,7		3,6		3,8
Чийки заттар			2,2		3,7		1,9		3,7		0,5
Аралык товарлары			10,9		16,0		15,1		33,4		38,4
Инвестициялык товарлар			1,2		1,7		0,1		0,1		3,0
Энергопродукциялары			35,3		35,8		45,2		80,1		114,3
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			2,8		4,5		1,6		2,1		1,3
Суусундуктар жана тамеки			0,5		0,8		1,0		0,6		0,7
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			0,1		0,4		0,4		1,2		1,1
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			35,3		35,8		45,2		80,1		114,3
Жаратылыш газы	*млн.куб.м*	*769,0*	*32,8*	*711,1*	*30,4*	*738,8*	*41,0*	*752,2*	*75,2*	*727,8*	*105,6*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		0,3		0,8		1,7		0,0
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			4,8		9,5		8,3		20,4		21,8
Жер семирткичтер	*миң т*	*38,1*	*4,3*	*71,6*	*9,0*	*63,8*	*7,7*	*141,3*	*19,5*	*74,2*	*20,3*
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөр-жай товарлары			6,6		7,1		6,8		13,3		15,9
Портландцемент, цемент	*миң т*	*121,6*	*3,7*	*99,9*	*4,2*	*93,9*	*5,3*	*126,3*	*10,3*	*121,8*	*12,5*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			1,6		1,3		0,8		1,4		4,5
Ар кандай даяр буюмдар			—		0,4		0,1		0,1		0,4
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана операциялар			—		—		—		—		—

[1] "Алып сатарлардын" соодасы жана кошумча баа берүүлөрдү эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде СИФ баасында

[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.28-таблица: Белорусиядан товарлардын импорту[1]

	өлч. бирдиги	2004 физи-калык көлөм	2004 наркы, млн. АКШ доллары	2005 физи-калык көлөм	2005 наркы, млн. АКШ доллары	2006 физи-калык көлөм	2006 наркы, млн. АКШ доллары	2007 физи-калык көлөм	2007 наркы, млн. АКШ доллары	2008* физи-калык көлөм	2008* наркы, млн. АКШ доллары
Бардыгы болуп			**4,2**		**7,1**		**18,7**		**23,8**		**42,5**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			1,5		1,4		6,2		12,1		26,9
Чийки заттар			*0,0*		0,1		0,1		0,1		—
Аралык товарлары			1,6		3,9		10,0		8,5		10,2
Инвестициялык товарлар			1,0		1,6		2,3		3,1		5,4
Энергопродукциялары			*0,0*		*0,0*		*0,0*		*0,0*		*0,0*
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			*0,0*		0,1		4,1		8,6		22,4
Ак кант, чакмак кант жана сахароза	*миң т*	—	—	—	—	*7,0*	*4,0*	*17,0*	*7,8*	*34,7*	*18,7*
Суусундуктар жана тамеки			*0,0*		—		—		—		0,1
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			0,2		0,8		0,4		0,9		0,7
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			*0,0*		*0,0*		*0,0*		*0,0*		*0,0*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		*0,0*		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			0,8		0,8		1,1		1,4		1,3
Дары- дармектер	*т*	*94,6*	*0,7*	*59,2*	*0,6*	*86,7*	*0,8*	*106,1*	*1,0*	*103,3*	*1,1*
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөр-жай товарлары			1,0		2,9		9,4		7,5		9,3
Резиналык дөңгөлөктөр	*миң даана*	*15,7*	*0,3*	*12,1*	*1,1*	*10,4*	*7,2*	*5,5*	*3,4*	*4,4*	*4,2*
Тыгыздалган жана калыбына келтирилген жыгачтар	*миң куб. м.*	*0,4*	*0,1*	*0,1*	—	*2,4*	*0,5*	*5,1*	*1,1*	*6,2*	*1,6*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			1,4		1,9		2,9		4,0		6,5
Тракторлор	*даана*	*11,0*	*0,1*	*13,0*	*0,1*	*13,0*	*0,2*	*71,0*	*1,3*	*99,0*	*1,9*
Курулуш үчүн каралган машиналар жана жабдуулар			—		*0,1*		*0,1*		*0,1*		*0,3*
Автомобилдер			*0,5*		*0,7*		*0,4*		*0,2*		*1,8*
Ар кандай даяр буюмдар			0,7		0,4		0,8		1,4		2,3
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

[1] "Алып сатарлардын" соодасы жана кошумча баа берүүлөрдү эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча
* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.29-таблица: Украинадан товарлардын импорту[1]

	өлч. бирдиги	2004 физикалык көлөм	2004 наркы, млн. АКШ доллары	2005 физикалык көлөм	2005 наркы, млн. АКШ доллары	2006 физикалык көлөм	2006 наркы, млн. АКШ доллары	2007 физикалык көлөм	2007 наркы, млн. АКШ доллары	2008* физикалык көлөм	2008* наркы, млн. АКШ доллары
Бардыгы болуп			**23,3**		**40,1**		**41,9**		**79,5**		**94,1**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			13,3		16,1		23,7		38,0		55,0
Чийки заттар			0,4		0,4		1,2		2,6		7,4
Аралык товарлары			6,4		14,2		9,8		28,4		23,6
Инвестициялык товарлар			3,1		9,5		7,2		10,3		7,8
Энергопродукциялары			—		—		—		0,2		0,3
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			9,1		10,5		16,0		24,5		37,1
Май ж-а сырдан тышкары, сүт, коюу сүт ж-а сүт азыктары	*миң т*	*0,5*	*0,5*	*0,1*	*0,1*	*0,3*	*0,3*	*1,3*	*2,1*	*2,3*	*3,0*
Дан эгиндеринен, ундан жана крахмалдан продуктулар	*миң т*	*1,2*	*1,2*	*1,7*	*2,0*	*2,4*	*2,9*	*4,0*	*4,9*	*5,6*	*8,7*
Жашылча- жемиштердин шireси	*миң т*	*1,2*	*0,6*	*2,2*	*1,1*	*3,9*	*2,0*	*5,1*	*3,1*	*4,9*	*3,4*
Ак чакмак кант	*миң т*	*2,6*	*0,7*	—	—	*1,5*	*0,6*	*5,1*	*2,4*	*0,8*	*0,4*
Шоколад жана курамында какао болгон азыктар	*миң т*	*2,8*	*4,0*	*3,7*	*5,3*	*4,1*	*6,2*	*4,8*	*7,7*	*5,9*	*12,9*
Суусундуктар жана тамеки			0,6		1,3		2,2		5,3		7,0
Алкоголсуз суусундуктар			*0,4*		*1,0*		*1,8*		*3,8*		*5,4*
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			—		—		—		—		0,1
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			—		—		—		0,2		0,3
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			0,4		0,3		1,0		1,7		6,2
Суу майлар жана тоң майлар	*миң т*	*0,7*	*0,4*	*0,5*	*0,2*	*1,5*	*1,0*	*1,8*	*1,7*	*4,0*	*6,2*
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			2,4		2,6		3,6		6,6		6,8
Дары- дармектер	*миң т*	*0,1*	*0,9*	*0,2*	*1,0*	*0,2*	*1,6*	*0,4*	*3,0*	*0,3*	*2,1*
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөр-жай товарлары			5,0		5,5		6,8		27,3		19,4
Резиналык дөңгөлөктөр	*миң даана*	*18,9*	*0,5*	*14,3*	*0,5*	*31,3*	*0,8*	*32,4*	*5,0*	*45,4*	*1,4*
Чоюн жана болот	*миң т*	*4,9*	*2,9*	*2,6*	*2,0*	*4,4*	*3,1*	*23,3*	*16,2*	*10,0*	*10,2*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			4,4		17,7		10,1		10,5		9,7
Ар кандай даяр буюмдар			1,3		2,2		2,2		3,3		7,5
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		—

[1] "Алып сатарлардын" соодасы жана кошумча баа берүүлөрдү эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча
* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.30-таблица: Кытайдан товарлардын импорту[1]

	өлч. бирдиги	2004 физи-калык көлөм	2004 наркы, млн. АКШ доллары	2005 физи-калык көлөм	2005 наркы, млн. АКШ доллары	2006 физи-калык көлөм	2006 наркы, млн. АКШ доллары	2007 физи-калык көлөм	2007 наркы, млн. АКШ доллары	2008* физи-калык көлөм	2008* наркы, млн. АКШ доллары
Бардыгы болуп			**80,1**		**102,9**		**246,7**		**355,6**		**728,2**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			23,6		30,1		77,3		98,2		299,1
Чийки заттар			2,0		1,9		1,4		2,7		4,9
Аралык товарлары			36,6		40,9		72,1		121,3		228,3
Инвестициялык товарлар			17,5		29,4		94,3		131,6		194,8
Энергопродукциялары			0,5		0,5		1,5		1,8		1,0
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			4,1		9,2		29,1		32,9		40,7
Күрүч	*миң т*	*0,8*	*0,2*	*4,5*	*1,1*	*34,6*	*8,8*	*32,3*	*8,2*	*44,4*	*12,2*
Жемиштер жана жаңгактар	*миң т*	*17,3*	*2,8*	*39,1*	*5,9*	*70,9*	*10,9*	*63,3*	*9,5*	*52,3*	*10,6*
Суусундуктар жана тамеки			1,6		1,4		0,6		1,4		1,4
Тамеки жана анын калдыктары	*миң т*	*1,1*	*1,5*	*0,8*	*1,4*	*0,4*	*0,6*	*0,8*	*1,4*	*0,8*	*1,4*
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			0,5		0,8		0,6		1,0		1,6
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			0,5		0,5		1,5		1,8		1,0
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			0,0		0,1		0,1		0,1		0,8
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			11,9		10,6		16,2		25,0		29,6
Органикалык эмес химия заттар			*6,0*		*5,9*		*6,8*		*9,0*		*11,1*
Баштапкы эмес формасындагы пластмасса	*миң т*	*5,1*	*3,2*	*1,0*	*0,6*	*2,3*	*2,1*	*2,7*	*1,8*	*5,5*	*3,8*
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөр-жай товарлары			24,3		32,7		69,3		115,1		230,2
Жасалма текстиль материалдан кездемелер	*млн.кв.м*	*52,0*	*13,6*	*81,0*	*12,7*	*74,6*	*18,8*	*78,3*	*19,6*	*237,5*	*72,9*
Жылмакай керамикалык плиткалар	*миң кв.м*	*1 036,4*	*2,1*	*1 298,5*	*3,0*	*2 063,6*	*4,5*	*1 794,3*	*5,6*	*2 414,0*	*7,8*
Кол жана машина менен иштетүүчү аспаптар	*миң т*	*0,4*	*0,3*	*20,3*	*2,8*	*38,9*	*12,2*	*67,1*	*22,4*	*55,6*	*20,0*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			19,8		29,3		92,1		128,2		204,2
Жарандык курулуш иштери үчүн каралган маш. ж-а жабдуулар.	*даана*	*24,0*	*0,9*	*53,0*	*1,0*	*93,0*	*2,0*	*205,0*	*10,0*	*878,0*	*22,0*
Тамак-аш азыктарын иштеп чыгаруу үчүн каралган машина	*даана*	*150,0*	*0,4*	*144,0*	*0,2*	*832,0*	*1,1*	*81,0*	*1,4*	*247,4*	*1,9*
Маалыматтарды авт. түрдө иштеп чыгуу ү-н каралган машина	*миң даана*	*47,7*	*1,4*	*85,4*	*2,2*	*89,7*	*4,0*	*114,9*	*4,1*	*92,2*	*2,5*
Электробайланыш аппараттары ж-а жабдуулары			*10,0*		*11,8*		*44,9*		*48,8*		*50,1*
Жүк ташуучу унаалар	*даана*	*35,0*	*0,5*	*66,0*	*1,3*	*132,0*	*2,9*	*304,0*	*10,2*	*738,0*	*23,2*
Ар кандай даяр буюмдар			17,5		18,3		37,1		50,1		216,8
Эмерек жана анын тетиктери			*0,4*		*1,5*		*5,0*		*12,4*		*11,0*
Кийим- кече жана ага тиешелүү буюмдар			*6,4*		*4,4*		*9,0*		*6,5*		*118,0*
Бут кийим			*3,2*		*3,0*		*5,2*		*5,3*		*55,0*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана оп-лар			—		—		—		—		1,8

[1] "Алып сатарлардын" соодасы жана кошумча баа берүүлөрдү эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча
* 2008-жылдан тартып “алып сатарлардын” соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.31-таблица: АКШдан товарлардын импорту[1]

	өлч. бирдиги	2004 физикалык көлөм	2004 наркы, млн. АКШ доллары	2005 физикалык көлөм	2005 наркы, млн. АКШ доллары	2006 физикалык көлөм	2006 наркы, млн. АКШ доллары	2007 физикалык көлөм	2007 наркы, млн. АКШ доллары	2008* физикалык көлөм	2008* наркы, млн. АКШ доллары
Бардыгы болуп			**44,6**		**67,2**		**97,5**		**95,8**		**119,8**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			29,4		43,3		24,1		43,4		75,7
Чийки заттар			2,8		0,5		0,5		—		0,8
Аралык товарлары			2,1		4,5		10,5		14,3		14,3
Инвестициялык товарлар			10,3		18,9		62,3		37,8		28,5
Энергопродукциялары			—		—		0,2		0,3		0,3
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			5,3		6,5		5,0		11,7		22,5
Эт жана эт заттар	*миң т*	*7,9*	*4,3*	*10,9*	*5,6*	*8,1*	*4,4*	*17,6*	*9,8*	*32,4*	*20,6*
Суусундуктар жана тамеки			—		—		—		0,1		0,1
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			2,9		2,0		1,7		1,7		2,2
Эски кийимдер	*миң т*	*0,6*	*2,9*	*0,3*	*2,0*	*0,4*	*1,6*	*0,3*	*1,7*	*2,1*	*2,1*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			—		—		0,2		0,3		0,3
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			2,8		0,5		0,4		—		0,0
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле продуктулар			16,6		31,7		13,5		26,5		30,9
Дары- дармектер	*т*	*32,6*	*8,4*	*81,8*	*21,8*	*27,1*	*11,2*	*29,9*	*22,3*	*32,1*	*26,5*
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөр-жай товарлары			1,2		1,5		1,6		4,0		3,1
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			8,6		20,6		57,3		37,0		54,1
Курулуш үчүн каралган машиналар жана жабдуулар			*1,0*		*5,4*		*7,3*		*3,3*		*1,8*
Электробайланыш аппаратуралары ж-а жабдуулар			*4,2*		*3,7*		*12,7*		*6,1*		*3,5*
Жеңил автомобилдер	*даана*	*1,0*	—	*2,0*	—	*7,0*	*0,1*	*2,0*	—	*60,0*	*2,2*
Жүк ташуучу автомобилдер	*даана*	*3,0*	*0,1*	*10,0*	*2,1*	*21,0*	*28,8*	*6,0*	*11,1*	*2,0*	*4,2*
Башка категорияга кирбеген автомобилдер	*даана*	*251,0*	*0,8*	*94,0*	*0,8*	*41,0*	*0,3*	*131,0*	*0,4*	*1 634,0*	*18,4*
Ар кандай даяр буюмдар			7,2		4,4		17,8		14,5		6,5
Кийим кече жана ага тиешелүү аппараттар			*1,2*		*1,3*		*2,8*		*0,6*		*1,3*
Атайын, илимий , контролдоочу приборлор ж-а апп-тар			*4,1*		*2,0*		*13,3*		*11,2*		*2,9*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана опер-лар			—		—		—		—		—

[1] "Алып сатарлардын" соодасы жана кошумча баа берүүлөрдү эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде СИФ баасында

[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

* 2008-жылдан тартып “алып сатарлардын” соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.32-таблица: Германиядан товарлардын экспорту[1]

	өлч. бирдиги	2004		2005		2006		2007		2008*	
		физикалык көлөм	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**52,6**		**37,6**		**39,9**		**54,2**		**335,9**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			24,8		7,7		9,6		9,9		265,9
Чийки заттар			0,8		0,5		2,1		4,1		8,9
Аралык товарлары			8,0		10,8		16,4		15,3		22,1
Инвестициялык товарлар			16,4		16,4		11,0		23,6		37,6
Энергопродукциялары			2,6		2,2		0,8		1,2		1,4
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			0,4		0,5		0,5		0,7		0,7
Суусундуктар жана тамеки			1,1		0,4		0,5		0,3		0,8
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			0,3		0,2		0,5		0,3		0,4
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			2,6		2,2		0,8		1,2		1,4
Мунай ж-а мунайзаттар (чийки затты эске албаганда)	*миң т*	*4,2*	*2,5*	*3,0*	*2,2*	*0,7*	*0,8*	*0,8*	*1,2*	*0,9*	*1,4*
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			6,0		6,5		10,1		14,0		21,6
Кремний	*т*	—	—	—	—	*9,2*	*1,5*	*17,9*	*3,8*	*37,3*	*8,2*
Парфюмерия, косметикалык ж-а жуучу-тазалоочу заттар	*миң т*	*0,3*	*1,7*	*0,2*	*1,8*	*0,2*	*2,1*	*0,1*	*1,8*	*0,2*	*2,8*
Дары-дармектер, ветиринардык кошо алганда	*т*	*32,5*	*1,4*	*38,8*	*1,2*	*64,9*	*2,2*	*83,3*	*2,9*	*101,9*	*4,9*
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөр-жай товарлары			4,1		4,3		5,9		7,3		10,0
Кагаз жана картон	*миң т*	*0,3*	*0,7*	*0,2*	*0,7*	*0,2*	*0,8*	*0,2*	*0,6*	*0,3*	*1,4*
Резиналык дөңгөлөктөр	*миң даана*	*259,8*	*0,9*	*329,6*	*1,3*	*375,7*	*2,0*	*548,7*	*3,5*	*492,4*	*3,1*
Баалуукка жатпаган металлдардан буюмдар			*0,6*		*0,4*		*0,4*		*0,8*		*1,7*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			35,7		18,1		18,0		27,2		295,0
Басуучу жана жыйноочуу машиналар			*0,6*		*2,9*		*0,7*		*3,6*		*2,0*
Суюктук соргучтары, суюктук көтөргүчтөрү			*0,2*		*0,1*		*0,2*		*1,6*		*2,8*
Башка категорияларга кирбеген автомобилдер	*миң даана*	*15,3*	*21,6*	*1,7*	*2,5*	*0,1*	*0,7*	*0,6*	*1,8*	*48,6*	*262,8*
Медициналык максаттар ү-н маш. ж-а ал-дын тетиктери			*1,5*		*1,0*		*0,2*		*0,7*		*0,2*
Тамак-аш азык. иштеп чыгуу ү-н маш. ж-на ал-дын тетиктери			—		*1,7*		*0,4*		*1,9*		*0,2*
Ар кандай даяр буюмдар			2,4		5,4		3,6		3,0		6,1
Башка катег. кирбеген атайын, илимий, контролдоочу приборлор			*1,0*		*4,2*		*1,1*		*1,2*		*1,6*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана опер-лар			—		—		—		—		—

[1] "Алып сатарлардын" соодасы жана кошумча баа берүүлөрдү эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча
* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.33-таблица: Түркиядан товарлардын импорту[1]

	өлч. бирдиги	2004		2005		2006		2007		2008*	
		физикалык көлөм	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**33,2**		**33,4**		**39,5**		**50,9**		**91,1**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			13,0		12,0		15,7		21,4		46,7
Чийки заттар			0,2		0,6		0,5		0,7		0,8
Аралык товарлары			10,4		11,5		12,4		14,7		26,4
Инвестициялык товарлар			9,6		9,2		10,6		14,0		17,0
Энергопродукциялары			0,1		0,2		0,2		0,1		0,1
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			1,8		2,4		3,4		6,3		7,5
Кофе, чай, какао жана алардан алынган азыктар	*миң т*	*1,1*	*0,7*	*0,8*	*0,6*	*1,1*	*1,1*	*2,5*	*2,1*	*3,8*	*2,5*
Кант, кант кошулуп жасалган таттуулар ж-а бал	*миң т*	*0,6*	*0,3*	*1,4*	*0,6*	*1,3*	*0,8*	*5,0*	*1,8*	*3,7*	*1,8*
Дан эгиндер жана алардан алынган азыктар	*миң т*	*1,5*	*0,4*	*1,3*	*0,4*	*0,8*	*0,4*	*1,4*	*0,7*	*2,0*	*1,0*
Суусундуктар жана тамеки			—		—		—		—		0,2
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			0,1		0,3		0,2		0,4		0,2
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			0,1		0,2		0,2		0,1		0,1
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			0,2		0,3		0,2		0,3		0,5
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле продуктулар			4,1		4,7		6,4		7,3		11,6
Самын, жуучу жана тазалоочу заттар	*миң т*	*2,1*	*0,8*	*1,9*	*0,9*	*1,9*	*1,4*	*2,1*	*1,7*	*2,1*	*2,3*
Баштапкы эмес формадагы пластмасса	*миң т*	*1,3*	*1,4*	*1,5*	*2,2*	*1,7*	*1,8*	*2,5*	*2,5*	*3,1*	*3,2*
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ж.б продуктулар			*0,2*		*0,4*		*0,4*		*0,4*		*0,4*
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөр-жай товарлары			9,0		7,5		7,7		11,3		16,1
Башка катег. кошулбаган металлдан жас. буюмдар			*1,1*		*1,4*		*1,7*		*2,9*		*2,4*
Тактайга төшөлмөлөр	*млн.кв.м*	*3,8*	*2,1*	*2,4*	*1,3*	*3,7*	*1,7*	*5,2*	*2,4*	*8,1*	*4,5*
Кагаз, картон ж-а кагаз массасынын алынган буюмдар			*1,8*		*1,4*		*1,1*		*1,5*		*1,4*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			11,3		11,2		15,0		19,7		24,8
Айкын тармактар ү-н каралган атайын машиналар			*6,1*		*4,1*		*6,5*		*7,9*		*9,5*
Электр.маш., аппараттар ж-а алардын тетиктери			*1,0*		*2,1*		*3,6*		*4,9*		*6,6*
Ар кандай даяр буюмдар			6,7		6,7		6,4		5,4		24,0
Эмерек ж-а алардын жабдуулары, аларга тиешелүү буюмдар			*1,2*		*0,9*		*1,1*		*1,4*		*1,4*
Кийим-кече, аларга тиешелүү буюмдар			*2,7*		*1,6*		*1,8*		*0,6*		*16,3*
Башка катег. кирбеген пластм-дан жас. буюмдар			*1,0*		*1,0*		*1,7*		*1,4*		*1,8*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана опер-лар			—		—		—		—		6,1

[1] "Алып сатарлардын" соодасы жана кошумча баа берүүлөрдү эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде СИФ баасында

[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.34-таблица: Япониядан товарлардын импорту[1]

	өлч. бирдиги	2004		2005		2006		2007		2008*	
		физикалык көлөм	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**11,6**		**11,7**		**13,3**		**17,9**		**130,4**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			6,9		2,5		4,7		8,1		111,7
Чийки заттар			—		—		—		—		—
Аралык товарлары			1,7		1,7		2,9		3,5		3,6
Инвестициялык товарлар			3,0		7,5		5,8		6,3		15,1
Энергопродукциялары			—		—		—		—		—
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			—		—		—		—		—
Суусундуктар жана тамеки			—		—		—		—		—
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			—		—		—		—		—
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			—		—		—		—		—
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			—		0,2		0,5		0,3		0,4
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөр-жай товарлары			1,4		1,2		1,6		1,9		2,8
Резиналык дөңгөлөктөр	*миң даана*	*8,5*	*1,3*	*8,9*	*1,1*	*9,2*	*1,5*	*23,7*	*1,8*	*59,5*	*2,7*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			9,6		8,0		10,6		15,3		126,8
Жеңил автомобилдер	*миң даана*	*3,2*	*6,1*	*0,5*	*1,2*	*0,9*	*4,2*	*5,9*	*7,4*	*18,0*	*106,7*
Ар кандай даяр буюмдар			0,6		2,4		0,6		0,4		0,5
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана опер-лар			—		—		—		—		—

[1] "Алып сатарлардын" соодасы жана кошумча баа берүүлөрдү эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде СИФ баасында

[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.35-таблица: Корея республикасынан товарлардын импорту[1]

	өлч. бирдиги	2004		2005		2006		2007		2008*	
		физикалык көлөм	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**25,1**		**27,8**		**29,1**		**39,1**		**83,2**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			9,1		9,5		4,8		8,2		40,9
Чийки заттар			—		—		0,6		0,5		0,1
Аралык товарлары			12,7		15,5		19,0		22,4		26,1
Инвестициялык товарлар			2,8		2,0		4,5		7,8		15,8
Энергопродукциялары			0,5		0,8		0,1		0,2		0,3
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			0,1		0,1		0,3		0,6		0,8
Суусундуктар жана тамеки			4,2		7,7		3,1		4,6		5,5
Филтрлүү сигареттер	*млн. даана*	*936,9*	*4,2*	*1 621,8*	*7,7*	*732,9*	*3,1*	*1 082,1*	*4,6*	—	—
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			—		—		0,6		0,6		0,1
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			0,5		0,8		0,1		0,2		0,3
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			11,7		14,1		16,5		17,6		15,5
Баштапкы формадагы пластмасса	*миң т*	*9,6*	*11,6*	*9,4*	*14,1*	*10,5*	*15,9*	*11,8*	*16,1*	*9,4*	*14,1*
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөр-жай товарлары			0,6		0,8		1,4		2,9		8,2
Резиналык дөңгөлөктөр	*миң даана*	*26,9*	*0,4*	*43,0*	*0,6*	*63,7*	*0,9*	*109,0*	*1,7*	*120,7*	*1,4*
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			7,3		3,4		6,7		12,2		48,5
Кабар берүүчү жана алуучу жабдыктар	*миң даана*	*0,6*	—	*0,9*	—	*122,0*	*1,8*	*106,3*	*1,6*	—	—
Башка категорияга кирбеген автомобилдер	*даана*	*1 841,0*	*2,7*	*497,0*	*0,3*	*56,0*	*0,1*	*102,0*	*1,0*	*22 317,0*	*31,8*
Ар кандай даяр буюмдар			0,6		0,9		0,3		0,4		4,4
Кийим кече жана ага тиешелүү аппараттар			*0,1*		*0,5*		—		*0,1*		*3,5*
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана опер-лар			—		—		—		—		—

[1] "Алып сатарлардын" соодасы жана кошумча баа берүүлөрдү эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде СИФ баасында

[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.36-таблица: Нидерланддан товарлардын импорту[1]

	өлч. бирдиги	2004		2005		2006		2007		2008*	
		физикалык көлөм	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн. АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**15,7**		**18,9**		**27,7**		**36,4**		**41,8**
Функционалдык бөлүштүрүү[2]											
Керектөө товарлары			0,6		1,3		2,4		1,7		3,3
Чийки заттар			0,1		0,1		0,2		0,6		0,5
Аралык товарлары			13,8		15,7		19,1		29,0		36,0
Инвестициялык товарлар			1,2		1,8		6,0		4,9		1,8
Энергопродукциялары			*0,0*		*0,0*		*0,0*		0,1		0,2
ЭСТКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү малдар			0,2		0,4		1,3		0,7		0,6
Суусундуктар жана тамеки			*0,0*		0,1		0,2		—		—
Отундан тышкары, азык-түлүк эмес сырьелор			0,1		0,2		0,3		0,6		0,6
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.э. материалдар			*0,0*		*0,0*		*0,0*		0,1		0,2
Малдын майлары жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Хим. заттар, башка катег. кирбеген ушундай эле прод-р			2,2		1,8		3,0		3,0		6,1
Башка категорияга кирбеген хим. заттар		*505,8*	*1,2*	*302,3*	*0,8*	*546,5*	*1,4*	*419,5*	*1,2*	*650,8*	*3,0*
Материалдардын түрү боюнча классиф. өнөр-жай товарлары			0,3		0,4		0,2		0,5		0,9
Машиналар жана транспорттук жабдуулар			12,8		15,4		22,5		31,2		33,2
Автомобилдин тетиктери жана ага тиешелүүлөр			*9,0*		*8,1*		*10,3*		*18,9*		*17,6*
Кабар берүүчү жана алуучу жабдыктар	*даана*	*20,0*	*0,0*	*1,0*	*0,0*	*425,0*	*0,5*	*527,0*	*2,4*	*0,0*	—
Ар кандай даяр буюмдар			0,1		0,6		0,2		0,2		0,3
ЭСТКнын башка катег. кирбеген тов-р жана опер-лар			—		—		—		—		—

[1] "Алып сатарлардын" соодасы жана кошумча баа берүүлөрдү эске албаганда, УСК маалыматтарынын негизинде СИФ баасында
[2] Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча
* 2008-жылдан тартып "алып сатарлардын" соодасы боюнча маалыматтар кошулган

I.1-график. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекстери

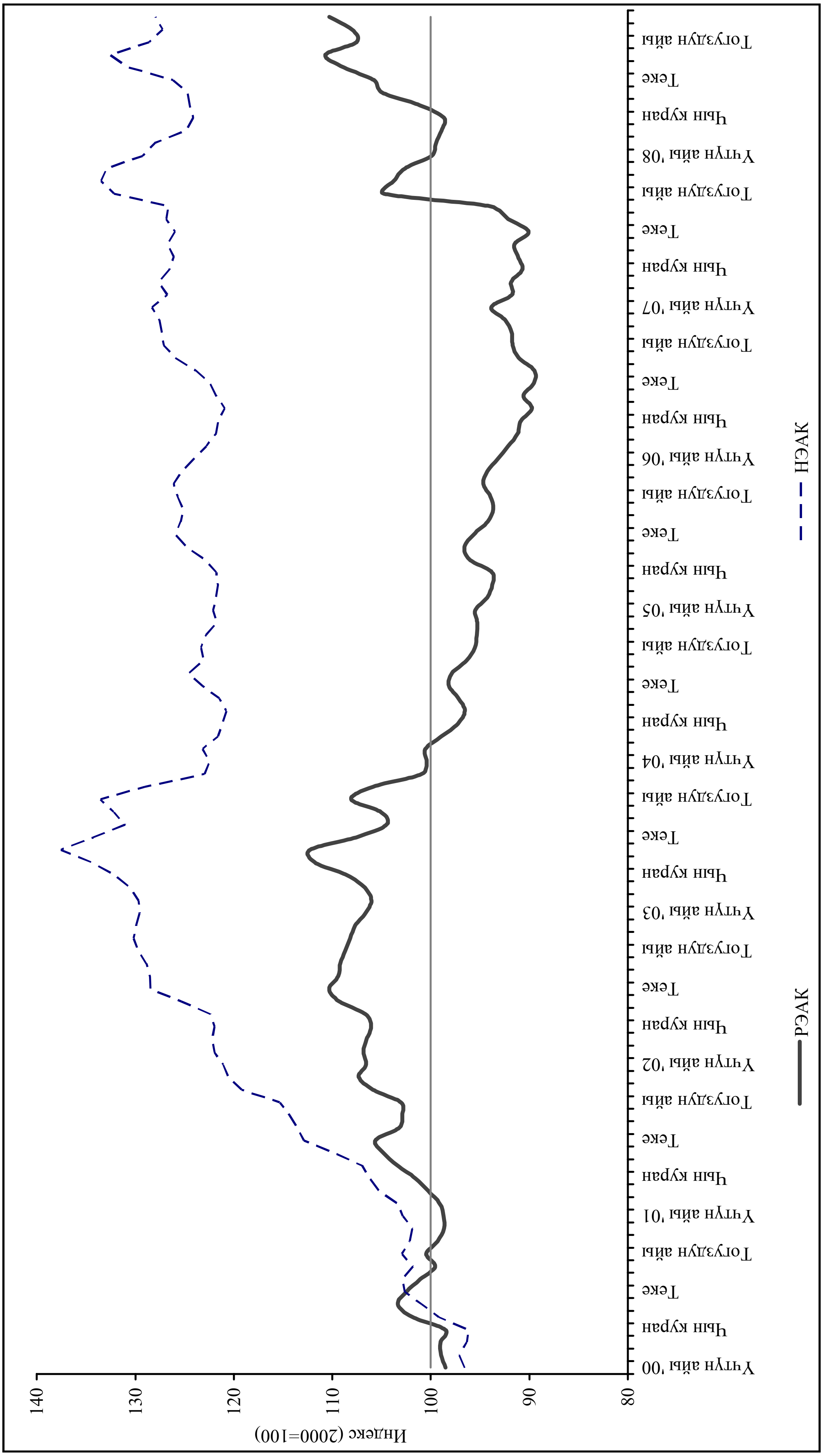

1.37-таблица: Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекстери: КМШ жана алыскы чет өлкөлөр менен чогуу алганда, жалпы

(базалык мезгил - 2000)

	РЭАК	*НЭАК*	*РЭАК (КМШ)*	*НЭАК (КМШ)*	*РЭАК (алыскы чет өлкөлөр)*	*НЭАК (алыскы чет өлкөлөр)*	*Сомдун алмашуу курсу (1 сом үчүн АКШ долл.)*
Үчтүн айы '00	98,5	96,5	99,0	96,1	97,4	97,7	0,0216
Бирдин айы	99,0	97,1	99,7	96,8	97,1	97,8	0,0213
Жалган куран	99,0	96,3	99,5	95,9	98,0	97,6	0,0211
Чын куран	98,5	96,2	98,5	95,4	98,6	98,1	0,0209
Бугу	101,9	99,2	102,1	99,0	101,3	99,6	0,0208
Кулжа	103,4	100,9	104,0	101,5	101,9	99,5	0,0210
Теке	102,5	102,6	102,9	103,3	101,4	101,1	0,0213
Баш оона	101,1	102,9	101,0	103,3	101,1	101,9	0,0212
Аяк оона	99,6	101,8	99,4	102,0	99,9	101,3	0,0207
Тогуздун айы	100,5	102,9	99,7	103,0	102,2	102,8	0,0208
Жетинин айы	99,3	102,1	98,3	102,2	101,6	101,9	0,0205
Бештин айы	98,7	101,9	98,0	102,6	100,3	100,2	0,0204
Үчтүн айы '01	98,7	102,8	98,5	104,4	99,1	99,2	0,0205
Бирдин айы	99,1	103,4	97,8	104,2	102,1	101,4	0,0204
Жалган куран	100,3	105,2	96,9	104,3	108,6	107,3	0,0203
Чын куран	101,6	106,2	97,0	104,3	113,3	110,6	0,0202
Бугу	103,4	107,0	98,8	105,4	115,1	110,8	0,0203
Кулжа	104,8	109,8	99,8	107,9	117,5	114,4	0,0206
Теке	105,6	112,9	100,3	110,7	119,0	118,1	0,0209
Баш оона	103,2	113,5	98,3	111,6	115,5	118,1	0,0209
Аяк оона	102,9	114,3	98,4	112,6	114,1	118,4	0,0209
Тогуздун айы	103,0	115,3	98,0	113,0	115,5	120,8	0,0209
Жетинин айы	105,8	119,2	102,1	118,8	114,6	120,1	0,0209
Бештин айы	107,3	120,5	104,1	121,2	114,6	119,2	0,0209
Үчтүн айы '02	106,5	121,1	103,6	122,3	113,1	118,5	0,0208
Бирдин айы	106,8	122,0	104,2	123,5	112,7	118,9	0,0209
Жалган куран	106,5	122,2	103,7	123,9	112,6	118,6	0,0209
Чын куран	106,1	122,0	103,4	124,2	111,8	117,4	0,0208
Бугу	106,6	122,3	103,9	124,6	112,7	117,6	0,0209
Кулжа	109,3	125,3	106,2	127,7	116,2	120,5	0,0212
Теке	110,3	128,5	106,8	130,8	117,9	123,7	0,0217
Баш оона	109,4	128,5	106,1	130,9	116,5	123,8	0,0217
Аяк оона	109,2	128,9	106,3	131,5	115,4	123,7	0,0217
Тогуздун айы	108,7	129,7	105,8	132,5	114,7	124,0	0,0217
Жетинин айы	108,2	130,2	105,5	133,5	113,7	123,4	0,0217
Бештин айы	107,7	129,9	105,2	133,8	112,9	122,0	0,0217
Үчтүн айы '03	106,6	129,6	104,0	133,5	112,3	121,7	0,0216
Бирдин айы	106,0	129,7	103,4	133,7	111,5	121,6	0,0217
Жалган куран	106,7	130,5	103,5	133,9	113,5	123,7	0,0220
Чын куран	108,5	132,0	104,9	135,1	116,3	125,7	0,0224
Бугу	111,8	134,4	108,5	138,2	118,6	126,4	0,0231
Кулжа	112,3	137,5	108,7	141,2	120,0	129,9	0,0241
Теке	107,6	134,2	103,6	137,3	116,2	127,9	0,0236
Баш оона	104,5	131,0	100,6	133,6	113,1	125,8	0,0232
Аяк оона	105,0	132,2	101,6	135,1	112,5	126,2	0,0234
Тогуздун айы	108,1	133,5	104,3	136,3	116,5	127,8	0,0238
Жетинин айы	105,8	129,0	101,2	130,8	116,7	125,7	0,0234
Бештин айы	100,9	122,9	96,3	124,6	111,8	119,6	0,0226

1.37-таблица: (уландысы)

	РЭАК	*НЭАК*	*РЭАК (КМШ)*	*НЭАК (КМШ)*	*РЭАК (алыскы чет өлкөлөр)*	*НЭАК (алыскы чет өлкөлөр)*	*Сомдун алмашуу курсу (1 сом үчүн АКШ долл.)*
Үчтүн айы '04	100,4	122,4	95,5	123,8	112,5	119,9	0,0230
Бирдин айы	100,6	123,1	95,1	124,0	113,9	121,7	0,0235
Жалган куран	98,9	121,6	93,4	122,3	112,5	120,5	0,0232
Чын куран	97,2	121,1	91,7	121,6	111,2	120,6	0,0231
Бугу	96,5	120,8	90,5	120,5	112,0	121,9	0,0228
Кулжа	97,2	121,5	90,9	121,3	113,4	122,5	0,0231
Теке	98,1	123,2	91,7	123,0	114,8	124,1	0,0235
Баш оона	97,9	124,5	91,4	124,1	114,7	126,1	0,0237
Аяк оона	96,3	123,0	89,9	122,4	113,2	125,0	0,0235
Тогуздун айы	95,5	123,3	88,9	122,5	113,1	125,7	0,0238
Жетинин айы	95,3	122,8	88,3	121,7	114,4	126,0	0,0241
Бештин айы	95,3	121,7	88,0	120,6	115,4	124,9	0,0242
Үчтүн айы '05	95,5	122,1	87,9	121,2	116,4	124,7	0,0244
Бирдин айы	94,3	121,8	87,0	121,1	114,7	123,9	0,0243
Жалган куран	93,7	121,6	86,4	120,9	115,0	123,7	0,0244
Чын куран	93,8	121,8	86,3	120,8	116,4	124,6	0,0242
Бугу	96,1	122,9	88,4	121,8	119,7	126,1	0,0244
Кулжа	96,6	124,8	89,0	124,0	120,4	127,2	0,0244
Теке	95,6	125,9	88,5	125,5	118,6	127,2	0,0244
Баш оона	94,2	125,4	87,6	125,2	116,3	126,0	0,0244
Аяк оона	93,7	125,1	87,2	124,7	115,8	126,3	0,0244
Тогуздун айы	94,0	125,7	87,2	125,0	116,9	127,6	0,0245
Жетинин айы	94,7	126,1	87,7	125,5	118,8	128,0	0,0245
Бештин айы	94,3	125,2	87,4	124,7	118,4	126,9	0,0242
Үчтүн айы '06	93,2	124,0	86,2	123,5	118,3	125,8	0,0242
Бирдин айы	92,1	122,8	84,9	121,9	118,9	125,4	0,0241
Жалган куран	91,2	121,8	83,5	120,7	119,7	125,2	0,0242
Чын куран	90,8	121,6	83,0	120,2	120,5	126,0	0,0244
Бугу	89,7	120,9	81,7	119,0	121,0	127,4	0,0246
Кулжа	90,6	121,8	81,8	119,1	125,9	131,1	0,0248
Теке	89,5	122,4	80,5	119,6	125,6	132,1	0,0250
Баш оона	89,5	123,8	80,8	121,6	123,8	131,4	0,0252
Аяк оона	91,1	125,9	82,6	124,0	124,9	132,4	0,0254
Тогуздун айы	91,7	127,1	83,2	125,4	125,6	132,8	0,0255
Жетинин айы	91,8	127,3	83,1	125,8	126,0	132,5	0,0257
Бештин айы	92,5	127,6	83,6	126,1	126,7	132,4	0,0259
Үчтүн айы '07	93,9	128,3	84,6	126,9	129,6	133,0	0,0261
Бирдин айы	91,7	126,7	82,5	125,3	127,0	131,2	0,0259
Жалган куран	91,9	127,6	82,5	126,1	128,1	132,6	0,0262
Чын куран	90,7	126,5	81,3	125,0	127,3	131,7	0,0263
Бугу	91,1	126,1	81,6	124,5	128,5	131,2	0,0263
Кулжа	91,5	126,7	81,9	125,5	129,0	130,8	0,0263
Теке	90,1	125,9	80,5	124,8	127,5	129,6	0,0264
Баш оона	92,1	126,9	82,5	126,1	130,1	129,4	0,0265
Аяк оона	94,0	126,6	84,0	126,0	133,4	128,8	0,0267
Тогуздун айы	104,7	132,2	93,0	131,5	151,1	134,5	0,0282
Жетинин айы	103,8	133,4	91,9	132,9	150,4	135,4	0,0287
Бештин айы	102,6	132,9	90,9	132,5	148,8	134,1	0,0286
Үчтүн айы '08	99,9	129,2	88,5	129,0	145,8	129,9	0,0279
Бирдин айы	99,5	128,0	88,3	128,1	143,6	127,9	0,0276
Жалган куран	98,9	124,8	87,1	124,8	144,8	125,3	0,0274
Чын куран	98,7	124,1	86,3	124,0	146,1	125,0	0,0274
Бугу	101,1	124,4	88,3	125,0	149,4	123,8	0,0275
Кулжа	104,9	124,7	91,1	125,6	156,2	123,2	0,0277
Теке	105,8	126,1	91,6	127,3	157,5	124,2	0,0282
Баш оона	108,8	130,6	94,4	132,6	160,6	126,4	0,0287
Аяк оона	110,7	132,5	96,4	135,7	161,0	125,6	0,0283
Тогуздун айы	107,5	128,6	93,3	131,9	157,4	121,5	0,0268
Жетинин айы	108,0	127,2	93,7	131,4	157,3	118,3	0,0256
Бештин айы	110,3	127,9	96,3	134,3	156,3	115,1	0,0254

I.38-таблица: Кыргыз Республикасына тике чет өлкө инвестицияларынын таза агылып келүүсүнүн географиялык түзүмү

(млн. АКШ долл.)

	2004 *	2005*	2006*	2007*	2008*
Бардыгы	**44,8**	**42,6**	**107,0**	**207,9**	**232,7**
Алыскы чет өлкөлөр	**32,3**	**21,6**	**-2,3**	**111,6**	**121,9**
Австралия	3,1	2,5	-0,6	4,7	18,1
Улуу Британия (Бириккен Королдук)	4,8	23,5	29,0	26,7	29,8
Виргиния аралдары	0,1	—	3,0	-0,3	2,1
Германия	-3,8	-2,7	8,4	-1,0	-3,2
ЕБРР	-0,3	0,2	0,8	-3,8	-0,5
Израиль	0,9	3,6	-2,4	-1,2	-0,9
Индия	-0,1	-0,1	—	1,1	3,8
Иордания	—	—	—	—	-0,2
Иран	1,1	0,8	0,9	0,4	1,4
Исландия	—	—	1,4	-0,4	—
Ирландия	-0,1	-0,1	—	-0,1	—
Италия	-0,6	-1,0	-1,3	-1,0	-1,1
Канада	7,7	0,8	8,5	5,2	3,0
Кипр	10,9	4,3	-1,4	4,4	-0,3
Кытай	4,3	2,2	-36,7	18,7	-5,6
Кувейт	0,5	-0,2	0,5	0,9	1,8
Литва	0,5	0,1	0,9	-0,1	-0,1
Нидерланды	-3,1	-0,1	-0,1	0,1	—
БАЭ	0,5	-0,4	1,1	0,6	2,7
Пакистан	—	0,3	0,7	1,9	6,4
Польша	0,5	-0,1	—	-0,1	-2,1
Португалия	1,1	1,4	-1,4	—	-0,3
Корея Республикасы	-1,6	-7,5	-1,0	0,9	21,1
АКШ	6,8	-4,4	1,5	1,3	-0,2
Түркия	0,9	0,3	-17,6	7,3	1,5
Швейцария	-0,8	-2,4	-0,8	0,5	-0,1
Башка эларалык уюмдар	0,6	-0,1	4,2	17,1	32,7
КМШ өлкөлөрү	**12,5**	**20,9**	**109,4**	**96,3**	**110,8**
Беларусь	0,2	—	0,2	0,1	-0,5
Грузия	—	—	—	—	—
Казакстан	9,1	22,7	96,4	88,8	87,0
Россия	3,7	-1,5	12,7	6,9	21,3
Тажикстан	-0,1	—	-0,2	0,2	—
Түркмөнстан	—	—	—	0,1	—
Украина	-0,2	0,2	—	-0,3	3,1
Өзбекстан	-0,2	-0,6	0,2	0,5	-0,2

* Улуттук банктын берген баасын эске алуусуз

I.39-таблица: Кыргыз Республикасына экономикалык ишкердиктин түрлөрү боюнча тике чет өлкө инвестициялары[1] (таза агылып келүүсү)

(млн. АКШ долл.)

	2004	2005	2006	2007	2008
Бардыгы болуп	**44,8**	**42,6**	**107,0**	**207,9**	**232,7**
Айыл чарбасы, аңчылык жана токой чарбасы	0,4	-1,4	-1,8	3,1	-2,5
Тоокен өндүрүшү	8,3	23,2	7,0	26,0	-1,3
Иштеп чыгаруучу өнөр жайы	16,8	-4,2	43,7	11,3	40,4
Электр энергиясын, газды жана сууну өндүрүү жана таркатуу	1,9	-0,4	-1,8	—	—
Курулуш	-3,5	4,3	0,5	5,2	27,2
Соода: автомобилдерди, тиричилик буюмдарын ж-а жеке колдонуучу буюмдарды оңдоо	0,9	-10,5	7,0	15,8	12,4
Мейманканалар жана ресторандар	0,6	1,5	-1,8	1,2	-0,2
Транспорт жана байланыш	1,7	2,1	7,2	8,4	-0,8
Финансы ишкердүүлүгү	9,5	25,9	45,1	83,6	104,3
Кыймылсыз мүлк м-н жасалган операциялар, ижара ж-а керектөөчүлөргө кызмат көрсөтүү	6,5	1,8	18,8	52,4	53,4
Мамлекеттик башкаруу	0,4	-0,2	-0,1	-0,1	—
Билим берүү	1,0	—	-17,6	0,3	—
Саламаттыкты сактоо жана социалдык жактан кызмат көрсөтүү	—	—	0,8	—	0,4
Коммуналдык, социалдык жана персоналдык кызмат көрсөтүү	0,3	0,4	—	0,6	-0,6

[1] Улуттук банктын берген баасын эске алуусуз

1.40-таблица: Эл аралык камдар (бир мезгилдин акырына карата)[1]

	2004	2005	2006	2007	2008
Дүң камдар, *млн. АКШ долларында*	565,2	612,4	817,1	1176,6	1224,6
Камдык активдер[2], *млн. АКШ долларында*	543,8	608,5	814,3	1193,7	1222,4
Дүң камдар, товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импорт айларында[3]	4,9	3,3	3,0	3,0	3,5
Камдык активдер, товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импорт айларында	4,7	3,2	3,0	3,0	3,5

[1] ЭВФтеги камдык позицияны кошо алганда

[2] Дүйнөн алгандагы эл аралык камдардын ликвиддүү бөлүгү

[3] Товарлардын импорту жана кызмат көрсөтүүлөр келе жаткан 12 ай эсебинен алынат

II тиркеме: Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү ыкмасы

1. Киришүү

Төлөм теңдеми Кыргыз Республикасынын белгилүү бир мезгилдин ичинде дүйнөнүн башка өлкөлөрү менен жүргүзүлгөн тышкы экономикалык операциялары жөнүндөгү маалыматтарды чагылдырат. Резиденттер менен резидент эместердин ортосунда ишке ашырылган бул операцияларга негизинен, товарлар, кызмат көрсөтүүлөр жана кирешелер менен жүргүзүлгөн операциялар, финансы активдери жана милдеттенмелери менен операциялар кирет.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми Эл аралык Валюта Фонду тарабынан иштелип чыккан «Төлөм теңдеми боюнча колдонмо» басылмасынын бешинчи чыгаралышына ылайык түзүлөт.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан түзүлөт жана Кыргыз Республикасынын Улуттук Статистика комитетинен, Улуттук банктан, коммерциялык банктардан, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинен, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Мамлекеттик бажы комитетинен, Тышкы иштер министрлигинен, о.э. башка министрликтерден, ишканалардан жана уюмдардан алынган маалыматтарга таянат.

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндөгү», «Кыргыз Республикасындагы банктар жана банк иши жөнүндөгү» мыйзамдары ошондой эле, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн жана Улуттук банктын ченемдик актылары маалыматтарды топтоонун жана алардын купуялыгынын сакталышынын мыйзамдык негизин камсыз кылат.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми чейрек сайын АКШ млн. доллары менен түзүлөт. Төлөм теңдеминин ушул басылмадан тышкары маалыматтары, чейрек сайын төмөнкү басылмаларда жарыяланып турат: Ай сайын чыгарылуучу «Улуттук банктын бюллетени», чейрек сайын жарык көрүүчү «Кыргыз Республикасындагы инфляция боюнча баяндама» жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын Жылдык отчетунда. Ошондой эле, төлөм теңдеминин маалыматтары Кыргыз Республикасынын Улуттук статистикалык комитетинин "Кыргыз Республикасынын тышкы соодасы", "Кыргыз Республикасынын статистикалык жылдыгы" басылмаларда да жарыяланат. Төлөм теңдеми жана эл аралык инвестициялык позициялар боюнча маалыматтар "Төлөм теңдеминин статисикасы боюнча жылдык маалымат" жана "Эл аралык финансы статистикасы" басылмаларга жарыяланышы үчүн ЭВФке жөнөтүлөт.

2. Төлөм теңдемин түзүүнүн негизги эрежелери

Төлөм теңдемин түзүүдө пайдаланылуучу резиденттик жөнүндө аныктамага ылайык, резиденттер болуп республиканын экономикалык аймагында бир жыл же андан ашык мөөнөттө турган же турууга ниеттенип жатышкан жеке адамдар, ошондой эле Кыргызстанда товарлардын кыйла көлөмүн өндүрүү жана/же болбосо кызмат көрсөтүүлөрдү жүзөгө ашырган же республиканын аймагында жайгашкан жер участкаларына, курулушка же өндүрүш бирикмелерине ээ болгон юридикалык жактар саналат.

II.1-таблица: Төлөм теңдемин түзүүнүн негизги эрежелери

Операция	Кредит, плюс (+)	Дебет, минус (-)
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр	*Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспорту*	*Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импорту*
Кирешелер	*Алууга карата кирешелер*	*Төлөөгө карата кирешелер*
Трансферттер	*Каражаттарды алуу*	*Каражаттарды берүү*
Финансылык инструменттер менен операциялар	*Чет өлкө активдеринин (талаптарынын) азайышы*	*Чет өлкө активдеринин (талаптарынын) көбөйүшү*
	Чет өлкө милдеттенмелеринин көбөйүшү	*Чет өлкө милдеттенмелеринин азайышы*

Төлөм теңдемин түзүүнүн эрежесине ылайык, ар бир операция кош жазуу менен чагылдырылат, жазуулардын бири бир статьянын кредити боюнча, экинчиси - башка статьянын дебети боюнча чагылдырылат. Финансы операциялары кошуп эсептөө (начисление) ыкмасы боюнча б.а., кошуп эсептелинген, бирок иш жүзүндө али төлөнбөгөн суммалар чагылдырылат.

Жогоруда айтылгандай, кош жазуу принциптерине ылайык, бардык кредиттелген жазуулардын суммасы бардык дебеттелген жазуулардын суммасына дал келүүгө тийиш, мына ошондуктан, теоретикалык жалпы сальдо дайыма нөлгө барабар болуусу керек. Бирок, иш жүзүндө теңдемдин жыйынтыктоочу сальдосу эч качан нөлгө жетпейт. Төлөм теңдемин түзүү үчүн пайдаланылуучу маалыматтар ар кайсы булактардан алына тургандыгы анын себеби болуп саналат. Мисалы, товарлардын экспорту боюнча маалыматтар бажы статистикасынын негизинде алынат. Ал эми экспорттолгон продукциялар үчүн валюта түрүндө түшкөн акчалар тууралуу маалыматтар банк отчетторунан келип түшөт. Ошентип, бири-биринен көз каранды болбогон булактардан алынган маалыматтарды пайдалануунун натыйжасында түзүлгөн нөлдүк эмес сальдо «таза каталар жана калтырып кетүүлөр» деп аталган кошумча статьялар менен теңделет. Ал жогоруда келтирилген сальдонун өлчөмү боюнча барабар, бирок, тескери белгиде.

3. Төлөм теңдемин түзүүнүн структурасы жана маалымат базасы

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү үчүн кыйла көлөмдөгү маалыматтар пайдаланылат, мында бир статья үчүн бир эле учурда, бир нече булактардан алынган маалыматтар пайдаланылышы мүмкүн. II.2-таблицасында Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү үчүн кайсыл жана кандай булактардан алынган маалыматтар пайдаланыла тургандыгы келтирилген.

Төлөм теңдеминин операциялары эсептердин негизги эки тобуна бириктирилет: күндөлүк операциялар эсеби жана капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби. Күндөлүк операциялар эсеби товарлар, кызмат көрсөтүүлөр, кирешелер, күндөлүк трансферттер менен операцияларды чагылдырат. Капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби капиталдык эсептен жана финансы эсебинен турат жана күндөлүк операциялар эсебинде чагылдырылуучу товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн агымы кандайча каржылана тургандыгын көрсөтөт.

Соода балансы. Соода балансы товарлардын ФОБ баасындагы экспорту менен импортунун наркынын ортосундагы айырма эсептеле тургандыгын билдирет. Товарлардын ФОБ баасы боюнча экспортунун жана товарлардын СИФ баасы боюнча импортунун наркы тууралуу маалыматтар Улуттук Статистика комитетинен алынат жана алар бажы органдарынан алынган маалыматтарга жана ишканалардын маалыматтарына таянат. 2007-жылга чейин импорттун ФОБ баасындагы наркы Улуттук банк тарабынан УСКнын ишканаларга жүргүзгөн изилдөөлөрүнүн натыйжасында алынган СИФ баасындагы импорттогу камсыздандыруу боюнча чыгашалардын жана транспорттук чыгашалардын үлүшүнө баа берүү ыкмасында аныкталган. 2007-жылдан тартып УСК ФОБ баасындагы импортту эсептөөнү өз алдынча жүргүзүп келүүдө. Товарлардын экспорту боюнча маалыматтарга Улуттук Статистика комитети Кыргыз Республикасынын аэропортторунда чет өлкө авиакомпаниялары алуучу товарлар боюнча маалыматтарды, импорт боюнча маалыматтарга чет мамлекеттердин портторунда Кыргыз Республикасынын резидент авиа-темиржол компаниялары тарабынан алынган товарлар боюнча маалыматтарды кошот. 1993-1995-жылдардын аралыгында «алып-сатарлардын» импорту чартердик рейстердин жүргүнчүлөрүнүн санын бир «алыпсатар» тарабынан алынып келинген товарлардын орточо көлөмүнө көбөйтүүнүн негизинде баалоо жолу менен аныкталган. Бирок, 1996-жылдан тартып, төлөм теңдеминде Бажы кызматы департаментинин «алыпсатарлардын» импорту боюнча маалыматтары кошо катталууда, ал эми 1997-жылдан тартып бул маалыматтар Улуттук Статистика комитетинин “алыпсатарлардын” каттоодон өткөрүлбөгөн соода иштери боюнча маалыматтар менен толукталган, бул маалыматтар бажы постторунда жүргүзүлгөн иликтөөнүн негизинде баалоо жолу менен түзүлөт.

2006-жылдан тартып УСК товарлардын экспортунун жалпы көлөмүнө айыл-чарба азыктүлүгүнүн негизги түрлөрүнүн бажы статистикасында эске алынбаган экспортун кошуп келүүдө. Кошумча эсептөө отчеттук мезгилден кийинки май-июнь айларында жылына бир жолу баланстык

ыкмада ишке ашырылат: ресурстар минус пайдалануу, мында ресурстар (өндүрүш плюс импорт), ал эми пайдалануу (жеке керектөө плюс өндүрүштүк керектөө плюс экспорт плюс жоготуулар).

Кызмат көрсөтүүлөр. Транспорттук кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту Улуттук статистика комитети тарабынан тиешелүү транспорттук уюмдардан жана ведомстволордон бөлөк, темир жол транспорту, аба транспорту, автомобиль транспорту боюнча уюмдардан алынган маалыматтардын о.э. банк статистикасынан чогулган маалыматтардын негизинде аныкталат. Жүк ташуу менен байланыштуу транспорттук жана камсыздандыруу кызмат көрсөтүүлөрүнүн импорту, “соода балансынын” бөлүгүндө жазылып кеткендей, СИФ баасындагы импорттун наркындагы үлүш катары баа берүү менен аныкталат. Ушуга эле «Кыргызгаз» АКсы тарабынан сунушталган кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту/импорту боюнча (газды ташып жеткирүү) маалыматтар, ири ишканалардын, ведомстволордун, банк статистикасынын, о.э. Кыргыз Республикасындагы авиакомпанияларынын кирешелери жана чыгашалары боюнча чет өлкө авиакомпанияларынын агентстволорунун маалыматтары кошулган. 1999-жылга чейин импорт боюнча **“кыдыруулар”** статьясында чет өлкөлөрдөгү туристтик фирмалардын чыгашалары, ал эми экспорт боюнча мейманканалардын, эс алуу үйлөрүнүн, дарылануучу жайлардын резидент эместерден алынуучу кирешелери чагылдырылып келинген (коммерциялык банктардын отчетторунан алынган маалыматтарды эске алуу менен). 1999-жылдан баштап “кыдыруулар” статьясы республикага (республикадан) келип жатышкан (кетип жатышкан) жарандардын санына негизделген ыкма боюнча аныкталууда. **Курулуш боюнча кызмат көрсөтүүлөр статьясында** банк статистикасынан, УСКдан алынган, Кыргыз Республикасынын резидент эмес курулуш компанияларын тартуучу ишканалардан, чет өлкөдө кызмат көрсөтүп жатышкан курулуш уюмдарынан жыйналган маалыматтары, о.э. биргелешкен ири ишканалар тарабынан берилген маалыматтар чагылдырылат. **Финансылык кызмат көрсөтүүлөрдө** мына ушундай кызмат көрсөтүүлөрдү коммерциялык банктар тарабынан сунуштоо жана алуу боюнча банк статистикасынан алынган жана Улуттук банк тарабынан финансылык кызмат көрсөтүүлөрдү алуу жөнүндө маалыматтар чагылдырылат. **Компьютердик жана маалымат берүү кызмат көрсөтүүлөрү** боюнча маалыматтардын толук жана өзүнө бардыгын камтуучу булактарынан болуп, азыркы учурда банк статистикасы саналат. **Мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдө** Тышкы иштер министрлигинен жана Улуттук банктын ички булактарынан алынуучу Кыргыз Республикасынын элчиликтерин жана өкүлчүлүктөрүн күтүүгө кеткен чыгашалар; чет өлкөлөрдүн Кыргыз Республикасында жайгашкан элчиликтерин жана өкүлчүлүктөрүн күтүүгө кеткен чыгашалар чагылдырылат, алар банк статистикасынын негизинде жыйналып алынат. **Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр** боюнча маалыматтар Улуттук банк тарабынан кызматтардын ушул түрүн пайдалануучу жана аларды көрсөтүүчү болуп саналган ишканалардан алынат. Бул статьяга **“техникалык жардамдар боюнча”** кызмат көрсөтүүлөрдүн импорту дагы кирет, алар жөнүндө маалымат булагы болуп ЭВФтин баа берүү маалыматтары жана инвестициялык долбоорлорду жүзөгө ашырып жатышкан уюмдардын маалыматтары саналат. **Башка кызмат көрсөтүүлөргө** жогоруда жазылган статьяларда камтылбаган кызмат көрсөтүүлөр кошулган жана бул маалыматтын булактары болуп, УСКнын ишканалардан алынган жана банк статистикасынын маалыматтары саналат.

Кирешелер. Бул статья өзүнө өндүрүш факторлорун, атап айтканда, эмгек жана капиталды пайдалангандык же бергендик үчүн төлөмдөрдү жана келип түшүүлөрдү камтыйт жана эки эсепке: эмгекке төлөөлөр жана инвестициялардан кирешелер эсебине бөлүнөт. Эмгекке төлөөлөр резидент эместер тарабынан Кыргыз Республикасынын резиденттеринен алынган айлык акыларды камтыйт же тескерисинче. Тике, портфелдик жана башка инвестициялардан кирешелер өзүнө келип түшүүлөрдү жана резиденттердин чет өлкө финансылык активдерине жана милдеттенмелерине кошуп эсептелинген төлөмдөрдү камтыйт. Тике инвестициялардан түшкөн кирешелер боюнча маалыматтар ишканалардан алынган отчеттордун негизинде, Улуттук Статистика комитетинен о.э банк статистикасынан алынат. Портфелдик инвестициялардан кирешелер боюнча маалыматтар Улуттук банктын сыяктуу эле, коммерциялык банктардын ички булактарынан алынат. Ал эми жана башка инвестициялардан түшкөн кирешелер боюнча маалыматтар Улуттук банктын ички булактарынан (ЭВФтин кредиттери жана Улуттук банк тарабынан тейленген кредиттер боюнча пайыз-

дар), Финансы министрлигинен (мамлекеттик кредиттер боюнча пайыздар) жана ишканалардан (мамлекеттик эмес кредиттер боюнча пайыздар) алынат. Эмгекке төлөөлөр боюнча маалыматтар Улуттук Статистика комитети жана Улуттук банк тарабынан чет өлкөлүк жумушчуларды тартуу менен иштеген ишканалардан алынат.

Трансферттер. Трансферттер күндөлүк эсепте чагылдыруучу күндөлүк жана капиталдык эсепте чагылдырылуучу капиталдык трансферттер болуп бөлүнүшөт. **Капиталдык трансферттерге**: негизги капиталга менчик укугун берүү; кредитор тарабынан карызды жокко чыгаруу (аннулирование); негизги капиталды сатып алуу же сатуу менен байланышкан акчалай активдерди өткөрүп берүү; калктын көчүп кетип жатышына байланыштуу, көчүп кетип жаткандар өз резиденттүүлүгүн алмаштырышкан учурда, алардын мүлктөрүнүн жана финансылык активдеринин агымына карата компенсациялоочу жазуу болуп саналган трансферттер камтылат. Трансферттердин бардык калган түрлөрү **күндөлүк трансферттерге тиешелүү болот**. Биздин өлкөгө мүнөздүү күндөлүк трансферттердин мисалы болуп гуманитардык жардам саналат, ал төлөм теңдеминде дебет боюнча – товарлардын импорту катары, кредити боюнча - трансферттер сыяктуу компенсациялоочу өткөрүү катары чагылдырылат. Күндөлүк расмий трансферттерге товарлар жана техникалык жардам түрүндөгү гранттар ошондой эле, эл аралык уюмдар фондуна чегерүүлөр таандык болот. Гуманитардык жардамдар боюнча маалыматтар Улуттук Статистика комитетинен товарлардын импорту жөнүндө маалыматтар менен кошо алынат. Техникалык жардамдарга баа берүүдө ЭВФтин маалыматтары пайдаланылат. Эл аралык уюмдар фондуна чегерүүлөр боюнча маалыматтар Улуттук банк тарабынан Экономика жана финансы министрлигинен алынат. Калктын чет өлкөгө жана чет өлкөдөн акчалай которуулары түрүндө көрсөтүлгөн жеке күндөлүк трансферттер тууралуу маалыматтар негизинен, Улуттук банк тарабынан Транспорт жана коммуникация министрлигинен жана банк статистикасынан алынат. Капиталдык расмий трансферттердин көлөмүн аныктоо үчүн Улуттук банк товарлар түрүндөгү гранттардын жалпы көлөмүндө капиталдык товарларды бөлүп көрсөтөт. Алар боюнча маалыматтар Улуттук Статистика комитетинен алынган. Мигранттардын трансферттерин Улуттук банк алардын саны жөнүндө Улуттук Статистика комитетинен алынган маалыматтардын негизинде жана мигранттардын алып келүүчү/ алып кетүүчү активдеринин орточо наркын баалоо жолу менен аныктайт.

2000-жылдан тартып Улуттук банк «чет өлкөдө иштеп жүргөндөрдүн акча которуулары» статьясы боюнча жеткире баалоону жүргүзүп келет. Жеткире эсептөө суммасы расмий каттоодон өткөрүлгөн акча которуулар жана жеткире эсептөөгө чейинки коэффициент катары аныкталат. Иштеп жүргөндөрдүн акча которуулары боюнча дүйнөлүк коомчулукта көп сандаган иликтөөлөр жүргүзүлүп келет жана ал иликтөөлөрдүн ар бири капиталдын нак түрдө агылып кире тургандыгына баа берилгендигин көрсөтөт. Улуттук банк өз баа берүүлөрүндө аталган иликтөөлөргө таяна алат жана коэффициентти жыл сайын өзгөртө алат.

Финансы эсеби. Финансы эсеби өзүнө алардын натыйжасында резиденттердин чет өлкө активдери жана милдеттенмелери көбөйүүгө же азайууга дуушар болгон операцияларды камтыйт. Мына ошого байланыштуу, резиденттер чет өлкө финансы активдерин резидент эместерден гана эмес, резиденттерден да сатып алууга мүмкүнчүлүгү болгондугунан улам, финансы эсебинде резиденттердин ортосундагы чет өлкө активдери менен операциялар да чагылдырылышы мүмкүн. Финансы эсебинин чегинде активдердин ар бир түрү боюнча операциялар таза түрүндө катталат. Ошентип, жазууларда ошол түрдөгү активдер же милдеттенмелер менен бардык оң жана терс операциялардын белгилүү бир мезгил ичиндеги таза суммардык өзгөртүлүшү чагылдырылат. Активдердин суммасынын таза азаюусу жана милдеттенмелердин суммасынын таза көбөйүшү кредит боюнча катталат, ал эми активдердин суммасынын таза көбөйүшү жана милдеттенмелердин суммасынын таза кыскарышы дебет боюнча чагылдырылат. Финансы эсебинин компоненттери функционалдык белгилер боюнча классификацияланат жана тике, портфелдик инвестициялар, башка инвестициялар жана камдык активдер болуп бөлүнүшөт.

Тике инвестицияларда башка өлкөнүн чарбалык бирдигин (тике инвестицияларды алышкан

ишканалар) башкарууга катышуу максатында бир өлкөнүн (тике инвестор) жеке адамдары жана юридикалык жактары тарабынан жүзөгө ашыруучу инвестициялар чагылдырылат. Тике инвестициялар катары, ишкананын капиталына катышуу формасындагы тике инвестордун капиталдык салымдары гана эмес, тике инвестор менен тике инвестициялоо ишканаларынын ортосунда болуп өткөн инвестициялардын башка бардык формалары классификацияланат. Мисал катары, тике инвестор тарабынан ишканаларга берилген кредиттер же тике инвестиция катары каралган жерди узак мөөнөткө ижаралоо саналат. Тике инвестициялар чет өлкөгө инвестицияларга же ички экономикага инвестицияга бөлүнөт. Тике инвестициялар боюнча маалыматтарды Улуттук банк Улуттук Статистика комитетинен алат. Ал эми, бул комитет өз кезегинде маалыматтарды ири биргелешкен айрым ишканалардан чогултат.

Портфелдик инвестицияларда баалуу кагаздар жана карыздык баалуу кагаздар менен операциялар, киреше алуу максатында гана жүргүзүлгөн операциялар чагылдырылат. Портфелдик инвестицияларды тике инвестициялардан айырмалоочу шарттуу критерий болуп, инвестордун ишкананын кадимки эле акцияларынын 10 же андан ашык пайызына ээ болуусу саналат. Портфелдик инвестициялар, өз кезегинде, активдер жана милдеттенмелер менен операцияларга о.э. финансы инструменттеринин түрү боюнча (капиталга катышууну камсыз кылган баалуу кагаздар жана карыздык баалуу кагаздар) классификацияланат. Портфелдик инвестициялар боюнча маалыматтарды Улуттук банк ички булактардан, коммерциялык банктардан, Кыргыз Республикасынын финансы рыногуна көзөмөлдүк жана жөнгө салуу кызматынан, ири биргелешкен ишканалардан алат.

Финансы деривативдери - алардын иштөө шарттары, айрым башка финансы инструменттерине же мүнөздөмөлөрүнө (чет өлкө валютасы, мамлекеттик облигациялар, акцияларга баанын индекси, пайыздык чендер жана башкалар сыяктуу) же кийинчерээк сатылып алынышы же сатылышы мүмкүн болгон кайсы болбосун биржалык товарларга (алтын, кант, кофе жана башка) «байланыштуу» болгон финансы инструменттери. Финансы деривативдери ээлерине алдын ала сүйлөшүлгөн, келечектеги белгилүү бир мезгилде, аныкталган активдерди алууга укукту камсыз кылат, мисалы, накталай акча формасында, баштапкы финансы инструменти жана башка. Туунду финансы инструменттеринин катарына опциондор (валюталык, пайыздык, товардык ж.б), жүгүртүлүүчү финансы фьючерстери, варранттар жана валюталык же пайыздык своптор жөнүндө келишимдер катары инструменттер кирет. Туунду инструменттери менен бүтүмдөр операциялардын өз алдынча топторуна бөлүнүп турат (негизгиси финансылык); аларды эсепке алуу туунду контракттын негизинде жаткан жана алар өздөрү «байланыштуу» мүнөздөмөгө таандык болгон баалуу кагаздар же товарлар менен операцияларды каттоодон башка жүргүзүлөт. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминде финансы деривативдери алтындын баасын хеджирлөө менен берилген жана алар боюнча маалыматтар ишканалар тарабынан берилет.

Жана башка инвестициялар да активдер, милдетттенмелер менен операцияларга классификацияланат жана өзүнө кредиттерди, кредитордук жана дебитордук карыздарды, депозиттерди, накталай чет өлкө валютасын, улуттук валютаны жана жогоруда келтирилген категорияларга кирбеген башка активдерди жана милдеттенмелерди камтыйт. Коммерциялык банктардын чет өлкө активдери/милдеттенмелери боюнча маалыматтар Улуттук банк тарабынан коммерциялык банктардын отчетторунан алынат. Өкмөт тарабынан же анын гарантиясы астында алынган чет өлкө кредиттери ошондой эле, аларды тейлөө боюнча маалыматтар Улуттук банк тарабынан Финансы министрлигинен, ишканалардан жана башкы банктын өзүнүн ички булактарынан алынат. Улуттук банк тарабынан тейленген кредиттер боюнча маалыматтар өзүнүн ички булактарынан алынат. Мамлекеттик эмес кредиттер боюнча маалыматтар ошол кредиттерден пайдаланышкан ишканалардан алынат. Резидент-ишканалардын (соодалык кредиттер) кредитордук жана дебитордук карыздары тууралуу маалыматтар Улуттук банк тарабынан Улуттук Статистика комитетинен алынат, ал эми Комитет маалыматтарды ишканалардан жыйнайт. Чет мамлекеттердеги ишканалардын эсептери боюнча маалыматтарды Улуттук банк ишканалардан алат. Негизинен, Кыргызстандын эл аралык финансы институттарынын фондуларына төлөмдөрүн чагылдырган ж.б. активдер боюнча

маалыматтарды Улуттук банк Финансы министрлигинен жана Улуттук банктын ички булактарынан алат. Төлөм теңдеми кошуп эсептөө (начисление) ыкмасы боюнча түзүлө тургандыгына байланыштуу, кредиттер боюнча негизги суммалар жана төлөөгө карата пайыздар төлөө мөөнөтү узартылышы мүмкүн болгон б.а., убагында төлөнбөгөн бир мезгил аралыгындагы чегерилген суммаларды чагылдырат. Кошуп эсептелинген сумма менен иш жүзүндө төлөнгөн сумманын ортосундагы айырма «жана башка инвестициялар» статьясында, мөөнөтүндө төлөнбөгөн суммаларга өзгөртүүлөр катары чагылдырылат. Эгерде, мөөнөтүндө төлөнбөгөн суммалар жаңы кредит катары кайра таризделе турган болсо, анда төлөм теңдеминде мөөнөтүндө төлөнбөгөн суммалардын азайышы түрүндө жана карыздарды реструктуризациялоо жаңы кредитти алуу формасында чагылдырылат.

Камдык активдер төлөм теңдеминин тартыштыгын каржылоо үчүн пайдаланылышы мүмкүн болгон Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын чет өлкө активдеринен турат. Төлөм теңдеминде монетардык алтын менен операцияларга (Улуттук банк менен акча-кредиттик жөнгө салуу боюнча чет өлкө органдарынын ортосундагы операциялар гана), атайын карыз алышуу укугу, эркин конвертирленүүчү валюта активдери, ликвиддүү чет өлкө баалуу кагаздары жана ж.б. ликвиддүү чет өлкө баалуу кагаздары жана ж.б. ликвидүү чет өлкө активдери менен операцияларга байланыштуу болгон камдык активдердеги өзгөрүүлөр чагылдырылат. ЭВФтин камдык активдери жана кредиттери, ошондой эле Улуттук банктын төлөм теңдеминде чагылдырылуучу башка активдери жана милдеттенмелери боюнча маалыматтар Улуттук банктын ички булактарынан алынган маалыматтарга негизделген.

4. Төлөм теңдемин сунуш кылуунун формалары

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми нейтралдуу жана аналитикалык формаларда берилет. **Нейтралдуу форма** (I тиркеме, I.1-таблица) өзүнө төлөм теңдеминин бардык статьялары эки тилкеде, өзүнчө кредит жана дебет боюнча, мында кредит боюнча өткөрүүнүн суммасы таза каталарды жана калтырып кетүүлөрдү эске алуу менен дебет боюнча өткөрүүдөгү суммага барабар болот же сальдолонгон түрүндө чагылдырылышы менен мүнөздөлөт. Нейтралдуу формада берүүдө төлөм теңдеминин жалпы сальдосу дайыма нөлгө барабар болот.

Аналитикалык формада (I таблица) бардык статьялар сальдолонгон түрүндө көрсөтүлөт. Төлөм теңдеминин жалпы сальдосу конкреттүү өлкөнүн өзгөчөлүгүн эске алуу менен аныкталган өзүнчө бир статьянын суммасы катары түзүлөт. Бул статьялар көз карандысыз (б.а. өз максатына жооп берген) жүзөгө ашырылуучу жана андан төлөм теңдеминин жыйынтыкталган сальдосунун өлчөмү көз каранды болгон операцияларды чагылдырууга тийиш. Бул статьялар «чектен тышкары» статьялары деп аталат. «Чекке чейинки» статьяларынын калган бардык операциялары төлөм теңдеминин сальдосун каржылоо максатында жүзөгө ашырылат. Бул операциялар аргасыздан жүргүзүлүп, көз каранды жана Улуттук банк менен Өкмөттүн жөнгө салуучу аракеттерине байланыштуу. Ошентип, төлөм теңдеминин сальдосу субъективдүү ой жүгүртүү үчүн элементтерди камтып турса да, төлөм теңдеминин сальдосунун өлчөмүн ченөөгө, анын каржыланышындагы керектөөлөрдү аныктоого мүмкүндүк берет.

II.2-таблица: Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү үчүн Улуттук банк тарабынан пайдаланылуучу маалымат булактары

Төлөм теңдеминин статьялары	Маалымат булактары	Маалыматтын мазмуну
Күндөлүк операциялар эсеби		
Товарлар		
Товарлардын экспорту (ФОБ)		
экспорт	УСК	
порттордон алынуучу товарлар	УСК	
монетардык эмес алтын	УСК	
Товарлардын импорту (ФОБ)		
импорт (СИФ)	УСК	
нарк боюнча оңдоолор	УСК	ишканаларды иликтөөнүн негизинде СИФ наркы боюнча импорттогу транспорттук жана камсыздандыруу кызмат көрсөтүүлөрдүн үлүшү боюнчаУлуттук банктын баа берүүсү
порттордон алынуучу товарлар	УСК	ишканалардын отчетторунун негизинде бункердик отундун импорту боюнча маалыматтар
Кызмат көрсөтүүлөр		
Транспорттук кызмат көрсөтүүлөрү	УСК, КБ	ишканаларды иликтөөнүн негизинде СИФ наркы боюнча импорттогу транспорттук сарптоолордун үлүшүнө Улуттук банктын баасы
Кыдыруулар	УСК	республикага (республикадан) келген (кеткен) жарандардын санынын негизинде түзүлгөн ыкмага ылайык баа берүү
Байланыш кызмат көрсөтүүлөрү	Транспорт жана коммуникация министрлиги	
Курулуш кызмат көрсөтүүлөрү	КБ	
Камсыздандыруу кызмат көрсөтүүлөрү	УСК, ишканалар, КБ	ишканаларды иликтөөнүн жана банк статистикасынан маалыматтардын негизинде СИФ наркы боюнча импорттогу камсыздандыруулардын үлүшүнө Улуттук банктын баасы
Финансылык кызмат көрсөтүүлөр	Улуттук банк, КБ	
Компьютердик жана маалымат кызмат көрсөтүүлөрү	КБ	
Мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр	Тышкы иштер министрлиги, КБ	Кыргыз Республикасынын чет өлкөлөрдөгү өкүлчүлүктөрүн күтүүгө кеткен чыгашалар боюнча маалыматтар; чет өлкөлөрдүн Кыргыз Республикасындагы өкүлчүлүктөрүнүн чыгашалары жөнүндө маалыматтар

II.2-таблица: (уландысы)

Төлөм теңдеминин статьялары	Маалымат булактары	Маалыматтын мазмуну
Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр	УСК, КБ, ишканалар	8 ВЭС-кызмат көрсөтүүлөр отчеттуулук формасы боюнча ишканалардан жыйналган башка ишкердик техникалык кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө маалыматтар
анын ичинде, техникалык жардам	ЭВФ, Финансы министрлиги	баа берүү маалыматтары
Жана башка кызмат көрсөтүүлөр	УСК, КБ	8 ВЭС-кызмат көрсөтүүлөр отчеттуулук формасы боюнча ишканалардан жыйналган жана башка ишкердик кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө маалыматтар
Кирешелер		
Эмгек акылар	УСК, КБ, ишканалар	
Инвестициядан кирешелер		
Тике инвестициялар боюнча кирешелер	УСК, КБ	1-ИНВЕСТ отчеттуулук формасы боюнча биргелешкен жана чет өлкө ишканаларынан алынган тике инвестициялардан кирешелер тууралуу маалыматтар
Портфелдик инвестициялар боюнча кирешелер	Улуттук банк, КБ	
Башка инвестициялар боюнча кирешелер		
Кредиттер боюнча пайыздар		
АКЖО	Улуттук банк	
Мамлекеттик башкаруу сектору	Финансы министрлиги, Улуттук банк, ишканалар	
Банктар	КБ	
Башка секторлор	Ишканалар	
Башка инвестициялар боюнча ж.б. кирешелер	Улуттук банк, КБ, ишканалар	Улуттук банктын эл аралык камдарды тескөөгө байланыштуу кирешелери жана чыгашалары боюнча маалыматтар; коммерциялык банктардын жана ишканалардын чет өлкөлөрдөгү активдеринен кирешелер
Күндөлүк трансферттер		
Гуманитардык жардам	УСК, ишканалар	
Техникалык жардам	ЭВФ	баа берүү маалыматтары
Башка гранттар	Улуттук банк	
Эл аралык уюмдарга төлөмдөр	Финансы министрлиги	
Иштеп жүргөндөрдүн акча которуулары	Транспорт жана коммуникация министрлиги, КБ, Улуттук банктын баа берүүлөрү	

II.2-таблица: (уландысы)

Төлөм теңдеминин статьялары	Маалымат булактары	Маалыматтын мазмуну
Капитал менен операциялар эсеби жана финансылык операциялар эсеби		
Капиталдык трансферттер		
Товарлар түрүндөгү гранттар	УСК	товарлар түрүндөгү гранттардын жалпы көлөмүндөгү капиталдык товарлардын үлүшүнө баа берүү
Миграция менен байланыштуу трансферттер	УСК	көчүп кетип-келип жаткандардын саны жөнүндө расмий маалыматтардын негизинде көчүп кетип жаткандардын трансферттерине УСКнын баасы
Карызды кечүү	Ишканалар, ФМ	
Тике инвестициялар		
Чет өлкөгө	КБ, ишканалар	
Кыргыз Республикасына	УСК, КБ, ишканалар	1-ИНВЕСТ отчеттуулук формасы боюнча биргелешкен жана чет өлкө ишканаларынан жыйналган тике инвестициялар боюнча маалыматтар
Портфелдик инвестициялар		
Карыздык баалуу кагаздар	Улуттук банк, КБ, Финансылык көзөмөлдөө жана контролдоо боюнча мамлекеттик агенттик	
Финансы деривативдери	Ишканалар	
Башка инвестициялар		
Активдер		
Нак акчалар жана депозиттер		
Банктар	КБ	
Башка секторлор	Ишканалар	
Соода кредиттери	УСК	
Башка активдер		
АКЖО (ОДКР)	Улуттук банк	
Мамлекеттик башкаруу сектору	Финансы министрлиги	
Милдеттенмелер		
Нак акчалар жана депозиттер		
Банктар	КБ	
Соода кредиттери	УСК	
Кредиттер		
АКЖО	Улуттук банк	ЭВФтин кредиттери жөнүндө маалыматтар
Мамлекеттик башкаруу сектору	Финансы министрлиги, Улуттук банк, ишканалар	мамлекеттик сектор тарабынан же анын гарантиясы астында алынган/төлөнгөн кредиттер жөнүндө маалыматтар
Банктар	КБ	коммерциялык банктар тарабынан алынган кредиттер боюнча банк статистикасынан алынган маалыматтар
Башка секторлор	Ишканалар	Өкмөттүн кепилдигисиз алынган алынган/төлөнгөн кредиттер жөнүндө маалыматтар
Мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген карыздар	КБ, ФМ, ишканалар	
Камдык активдер	Улуттук банк	

III тиркеме: Төлөм теңдеминин «Кыдыруулар» статьясына баа берүүнүн ыкмасы

«Кыдыруулар» статьясына баа берүү ыкмасы чет өлкөлөрдөгү резиденттердин жана республикадагы резидент эместердин чыгашаларын бир кыйла так жана толук чагылдыруу, мейманканалардан, эс алуу үйлөрүнөн жана туристтик компаниялардан маалыматтарды жыйноонун салттуу түрдө колдонулуп келген ыкмасынын ордуна колдонуу максатында иштелип чыккан. «Кыдыруулар» статьясы боюнча маалыматтарды жыйноонун колдонулуп келинген ыкмасы операциялардын бир бөлүгүн гана камтыган жана төлөм теңдемин түзүүнүн эл аралык тажрыйбаларына ылайык бул статьяны мүмкүн болушунча баа берүү жолу менен аныктоо дурус болмокчу.

«Кыдыруулар» статьясы боюнча кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту/импорту бир келүүчүгө/кетүүчүгө туура келүүчү чыгашаларын келип/кетүүчү жарандардын санына көбөйтүүнү билдирет.

Аталган статья боюнча эсептөөлөр кыдыруулардын категориясы боюнча алардын максатын төмөндөгүлөргө бөлүү менен жүргүзүлөт:
- кызматтык,
- туристтик,
- жеке,
- коммерциялык.

Чыгашалар кыдыруулардын максатынын ар бир категориясы боюнча өзүнчө, баа берүү менен эсептелинет.

Чет өлкөлөрдө иш боюнча кыска мөөнөттүү кыдырууларда жүргөн кыргыз жарандарынын чыгашаларына баа берүү күнүнө 3 жолу тамактануунун наркын жана ал жерлерде жашаган турак-жайлар үчүн чыгашаларын камтыган бир күндүк (суткалык) төлөмдөрдүн минималдуу нормасынын негизинде аныкталат. Бул нормалар Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан белгиленет. Эс алуу же коммерциялык (шоп-турлар) максаттар менен кыдырууларга баа берүү үчүн туристтик фирмалардын жол киренин наркын (аба-темиржол билеттеринин наркы) кошпогондогу, эс алууларга жана шоп-турларга жолдомолордун наркы жөнүндөгү маалыматтары пайдаланылат. Туристтердин бул чыгашалары туристтердин жеке максаттардагы сарптоолору боюнча маалыматтарды камтыйт, аларга аларды республиканын ичинде андан ары сатып өткөрүү үчүн товарларды алууга чыгашалары камтылбайт.

Кыргызстанга келген чет өлкө жарандарынын чыгашалары дагы баа берүү негизинде эсептелинет жана бир күндөгү тамак аштарына орточо алынган чыгашаларды, республиканын мейманканаларында бир күн тургандыгы, ошондой эле республиканын аймагында болуу учурундагы кошумча чыгашаларын камтыйт.

«Кыдыруулар» статьясына баа берүүнүн аталган ыкмасы Улуттук статистика комитетинин жана Мамлекеттик бажы комитетинин расмий маалыматтарынын, ошондой эле туристтик фирмалардын жана мейманканалардын маалыматтарынын негизинде жүзөгө ашырылат.

IV тиркеме: Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсун эсептөө ыкмасы

Номиналдуу алмашуу курсунун салмактанып алынган орточо маанисин билдирген жана каралып жаткан өлкөнүн бааларынын соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү бааларга карата өзгөрүү тенденциясын эске албаган алмашуу курсу **номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу** деп аталат (НЭАК-NEER nominal effective exchange rate).

Номиналдуу эффективдүү алмашууу курсу конкреттүү өлкөдөгү алмашуу курсу анын соода боюнча өнөктөш өлкөнүн курсуна салыштырмалуу базалык мезгилге карата канчалык өзгөрүүгө дуушар болгондугун аныктоого мүмкүндүк берет. Бирок, номиналдуу эффективдүү алмашуу курсунун өзгөрүүсү валютанын сатып алуу жөндөмдүүлүгүн же кандайдыр бир мезгил аралыгында ошол өлкөдө өндүрүлгөн жана экспорттук потенциалга ээ болгон товарлардын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгү канчалык деңгээлде өзгөрүүгө дуушар болгондугун көрсөтпөйт. Кандайдыр бир мезгил ичинде конкреттүү валютанын сатып алуу жөндөмдүүлүгү канчалык өзгөрүүгө дуушар болгондугун аныктоо үчүн реалдуу эффективдүү алмашуу курсу эсептелинет (РЕАК-REER real effective exchange rate).

Соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү баалардын салыштырмалуу өзгөрүүсүнө дал келүүчү өлчөмгө карата корректировкаланган номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу **реалдуу эффективдүү алмашуу курсу** деп аталат.

Реалдуу эффективдүү алмашуу курсу өлкөлөрдүн валюталарынын салмактанып алынган реалдуу алмашуу курсунун анын алдыңкы соода өнөктөштөрүнүн валюталарына карата катышын эсептөөдөн улам аныкталат. Мисалы, эгерде, конкреттүү өлкөнүн валютасынын курсу коңшу өлкөнүн валютасына карата инфляциянын жогорку деңгээлде болуусунан улам жогорулап жана бир эле учурда башка өнөктөш өлкөлөрдүн валюталарына карата инфляциянын деңгээлинин басаңдоосуна жараша төмөндөсө, реалдуу эффективдүү алмашуу курсу ошол өзгөрүүлөрдүн орточо өлчөмү катары улуттук валютанын курсун билдирет.

Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексин эсептөөнүн кеңири колдонулган формуласы болуп, белгилүү бир мезгил аралыгындагы тиешелүү эки тараптуу алмашуу курсунун базалык мезгилдегиге карата өзгөрүүлөрүнүн салмактанып алынган орточо өлчөмүн чыгарып салуу формуласы саналат.

Эффективдүү алмашуу курсунун индексин эсептөө үчүн өлкөлөрдүн каралып жаткан өлкөнүн тышкы соодасындагы салыштырмалуу салмагы аныкталат. Мына ошол салмактар конкреттүү өлкө үчүн бул же тигил валютанын салыштырмалуу маанилүүлүгүн чагылдырат. Эффективдүү алмашуу курсу эки тараптуу сооданын үлүшүн салмак катары пайдалануу менен эсептелинип чыгат (ошондой эле, экспорт менен импорттун үлүшүн же алардын суммардык орточо көрсөткүчүн пайдаланууга болот). Сомдун реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексин эсептеп чыгарууда экспорт менен импорттун орточо көрсөткүчү пайдаланылат. Салмакты эсептөө формуласы төмөнкүдөй жүзөгө ашырылат:

$$W_i = \frac{M_i + X_i}{\sum_{i=1}^{n} X_i + \sum_{i=1}^{n} M_i} \qquad (1)$$

мында,

W_i - өлкөнүн жалпы тышкы товар жүгүртүүсүндөгү і өлкөсүнүн салмагы, $\sum_{i=1}^{n} W_i = 1.$

M_i - і өлкөсүнөн Кыргыз Республикасына импорт,
X_i - і өлкөсүнө Кыргыз Республикасынан экспорт,

$\sum_{i=1}^{n} X_i$ - соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөргө Кыргыз Республикасынын экспортунун жалпы көлөмү,

$\sum_{i=1}^{n} M_i$ - соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдөн Кыргыз Республикасына импорттун жалпы көлөмү.

n - кароого тандалып алынган өлкөлөрдүн саны.

Соода боюнча өнөктөш катары Кыргыз Республикасынын тышкы соодасынын жалпы көлөмүндө эң чом салыштырмалуу салмакты ээлешкен өлкөлөр каралууда, аларды тандап алуу тышкы соода жүгүртүүнүн 90 пайызын камтууга тийиш. Акыркысынан булар менен соода салыштырмалуу артыкчылык принциби боюнча эмес жүзөгө ашырылып жаткан импорттук жана экспорттук товарлар алынып салынат (аларга алтын, жаратылыш газы, электроэнергия, товардык гранттар, б.а. мамлекет мында товарларды келишимдин негизинде катталган баа боюнча сатат). Өлкөлөрдүн куржунун Улуттук банк ар бир беш жылда карайт.

2005-жылы индекстерди эсептөө үчүн базалык мезгил катары 2000-жыл кабыл алынган. Улуттук банк базалык мезгил аралыгын ар бир беш жылда өзгөртүп турат.

Номиналдуу эки тараптуу алмашуу курсунун индекси төмөнкүчө эсептелинет (мисалга, АКШ доллары үчүн).

$$NBER_{US_t} = 100 \times \left(\frac{ER_{US_t}}{ER_{US_0}} \right) \qquad (2)$$

мында, ER_{US_t} – сомдун t мезгил аралыгындагы (1 сом үчүн АКШ долларынын бирдиги) номиналдуу алмашуу курсунун орточо геометриялык мааниси. t эсептешүү мезгил аралыгындагы сомдун алмашуу курсунун орточо мааниси t мезгил аралыгындагы бардык календардык күндөрдүн ичинде аракеттенүүчү сомдун номиналдуу алмашуу курсунун орточо геометриялык мааниси катары аныкталат.

ER_{US_0} - 0 базалык мезгил ичиндеги номиналдуу алмашуу курсунун тиешелүү орточо геометриялык мааниси.

Реалдуу эки тараптуу алмашуу курсунун индексин эсептөө формуласы төмөнкүчө (мисалы, АКШ доллары үчүн):

$$RBER_{US_t} = 100 \times \left(\frac{ER_{US_t}}{ER_{US_0}} \right) \times \left(\frac{CPI_{KYR_t}}{CPI_{US_t}} \right) \qquad (3)$$

мында, ER_{US_t} – сомдун t мезгил аралыгындагы номиналдуу алмашуу курсунун (1 сом үчүн АКШ доллары бирдигинде) орточо геометриялык мааниси.

ER_{US_0} - 0 базалык мезгил ичиндеги номиналдуу алмашуу курсунун орточо геометриялык мааниси.

CPI_{KYR_t}, CPI_{US_t} - t мезгил аралыгынын 0 базалык мезгилине карата катышы учурундагы тиешелүүлүгүнө жараша Кыргыз Республикасында жана АКШда баалардын индексинин өзгөрүүсү.

Номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу – бул соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдүн каралып жаткан куржунуна кирүүчү номиналдуу эки тараптуу алмашуу курсунун индекстеринин орточо салмактанып алынган геометриялык мааниси. t мезгил аралыгы ичинде ал төмөнкүчө эсептелинет:

$$NEER_t = \left(NBER_{1_t}\right)^{W_{1t}} \times \left(NBER_{2_t}\right)^{W_{2t}} \ldots \left(NBER_{n_t}\right)^{W_{n_t}} \qquad (4)$$

мында, $NBER_{i_t}$ - t мезгилинде i өлкөсүнүн (2) формуласында эсептелинген номиналдуу эки тараптуу индекси.

W_{i_t} - тиешелүү салмак.

Өлкөлөрдүн каралып жаткан куржунуна камтылган негизги өнөктөш өлкөлөрдүн эки тараптуу реалдуу алмашуу курсунун индексинин орточо салмактанып алынган геометриялык мааниси сомдун реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекси болуп саналат. t мезгил ичинде ал төмөнкүчө эсептелинет:

$$REER_t = \left(RBER_{1_t}\right)^{W_{1_t}} \times \left(RBER_{2_t}\right)^{W_{2_t}} \ldots \left(RBER_{n_t}\right)^{W_{n_t}} \qquad (5)$$

мында, $RBER_{i_t}$ - t мезгил аралыгындагы i өлкөсүнүн (3) формула боюнча эсептелинген реалдуу эки тараптуу индекси.

W_{i_t} - өлкөнүн (1) формула боюнча эсептелинген тиешелүү салмагы.

Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун динамикасы үч фактордон көзкаранды. Номиналдуу алмашуу курсу биринчи фактор болуп саналат. Сомду башка валюталарга карата бекемдөө (наркын төмөндөтүү) номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексинин жогорулоосуна (төмөндөөсүнө) алып келет. Экинчи фактор - кароого алынып жаткан өлкөдөгү жана соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү баанын деңгээлинин өзгөрүүсү. Кыргыз Республикасындагы баанын өсүш арымынын соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү баалардын өсүш арымдарына салыштырмалуу артып туруусу реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун жогорулоосуна же тескерисинче болушуна алып келет. Баанын индекси реалдуу эффективдүү алмашуу курсун эсептөөдө гана кондонулат. Үчүнчү таасир берүүчү фактор болуп, Кыргыз Республикасынын тышкы товар жүгүртүүсүнүн көлөмүндөгү соодалык негизги өнөктөш өлкөлөрдүн салыштырмалуу салмактары саналат. Кыргызстандын тышкы товар жүгүртүүсүндө өлкөлөрдүн үлүшү канчалык көп болсо, сомдун алмашуу курсунун ошол өлкөнүн валютасына карата жана ошол өлкөдөгү баанын өзгөрүүсү сомдун эффективдүү алмашуу курсунун индексине ошончолук таасир бере алат.

Ошентип, реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексинин төмөндөөсү, эрежеге ылайык, ушул өлкөлөрдүн рынокторундагы атамекендик товарлардын баа жагынан атаандаштыкка жөндөмдүүлүгү жогорулай тургандыгы жана тескерисинче болушу мүмкүндүгү жөнүндө айгинелеп турат.

Реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун кыргыз товарларынын баа жагынан атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүнө таасири IV.1-таблицада жалпыланган.

$$\varepsilon = \frac{E \times P}{P^*} \qquad (6)$$

мында, ε - сомдун реалдуу эффективдүү алмашуу курсу

E - сомдун номиналдуу алмашуу курсу (1 сом үчүн четөлкө валютасынын бирдиги)

P - Кыргызстандагы баанын деңгээли

P^* - чет өлкөдөгү баанын деңгээли

IV.1-таблица. РЭАКтын аракеттенүүсү боюнча негизги тыянактар

Көрсөткүч	*Көрсөткүч-түн өзгөрүүсү*	*РЕАКтын аракетте-нүүсү*	*Кыргызстандын товарларынын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүнүн өзгөрүүсү*	*Эскертүү (бардык бирдей башка шарттарда)*
E, алмашуу курсу	↑ номиналдуу чыңдалуу	↑ реалдуу чыңдалуу	↓ атаандаштыкка жөндөмдүүлүктүн начарлоосу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу арзан болот, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу кымбат болот
E, алмашуу курсу	↓ номиналдуу нарксыздануу	↓ реалдуу нарксыздануу	↑ атаандаштыкка жөндөмдүүлүктүн жакшыруусу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу кымбат болот, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу арзан болот
P, Кыргыз Республикасындагы баалардын деңгээли (сом түрүндө туюндурулган)	↑	↑ реалдуу чыңдалуу	↓ атаандаштыкка жөндөмдүүлүктүн начарлоосу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу арзан болот, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу кымбат болот
P, Кыргыз Республикасындагы баалардын деңгээли (сом түрүндө туюндурулган)	↓	↓ реалдуу нарксыздануу	↑ атаандаштыкка жөндөмдүүлүктүн жакшыруусу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу кымбат болот, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу арзан болот
P*, чет өлкөлөрдөгү баалардын деңгээли (өзүнүн валютасында туюндурулган)	↑	↓ реалдуу нарксыздануу	↑ атаандаштыкка жөндөмдүүлүктүн жакшыруусу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу кымбат болот, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу арзан болот
P*, чет өлкөлөрдөгү баалардын деңгээли (өзүнүн валютасында туюндурулган)	↓	↑ реалдуу чыңдалуу	↓ атаандаштыкка жөндөмдүүлүктүн начарлоосу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу арзан болот, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу кымбат болот

V тиркеме: Коммерциялык банктарда төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасы

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан 1997-жылдын февраль айында коммерциялык банктарда төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасы (ТБЭС) колдонууга киргизилген[1]. 2004-жылы Улуттук банк тарабынан «Төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасы боюнча нускоого» өзгөртүүлөр жана толуктоолор киргизилген[2]. Бул система, төлөм теңдеминин банк тутуму аркылуу жүргүзүлүүчү операцияларын чагылдыруу үчүн кызмат кылат жана тышкы экономикалык операциялардын кеңири жана өз убагындагы статистикасын алууну камсыз кылат. Система өзүнө коммерциялык банктардын алар тарабынан жүзөгө ашырылуучу четөлкө банктарындагы корреспонденттик эсептеринде, чет өлкө банктарынын кыргыз банктарындагы эсептериндеги накталай чет өлкө валютасы менен операцияларды жана резидент эместердин чет өлкө валютасындагы жана улуттук валютадагы операцияларын камтыйт. Кыргызстанда ТБЭСтин айырмалануучу өзгөчөлүгү болуп, коммерциялык банкттардын чет өлкөлүк өнөктөштөр менен корреспонденттик эсептер аркылуу жүзөгө ашырылган эл аралык операциялары толук камтылгандыгы саналат, бул андан төмөн болгон учурда операциялар эске алынбаган, минималдуу баштапкы (пороговой) сумманын жоктугунан улам шартталган. Алынган маалымат маанилүү булак болуп саналат жана төлөм теңдемин түзүү жана Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестициялык позициясын аныктоо үчүн пайдаланылат. Отчеттук маалыматтар төлөм теңдеминин стандарттык компоненттеринин негизинде аныкталган операциялардын тизмесине ылайык классификацияланат жана чагылдырылат. Системанын натыйжалуу иштөөсүн Улуттук банк тарабынан иштелип чыккан "Операциялар боюнча эсепке алуунун автоматташтырылган системасы" программалык камсыздоосу камсыз кылат. Ал коммерциялык банктарда колдонулат жана автоматтык түрдө жыйынтыкталган отчеттук маалыматтарды текшерүүгө жана ката кетирилген жазууларды аныктоого мүмкүндүк берет.

Коммерциялык банктар тарабынан Кыргыз Республикасынын Улуттук банкына берилүүчү ар айлык отчеттор электрондук жана кагаз жүзүндө, отчеттук айдан кийинки айдын 15не чейин берилет. Отчеттогу ар бир эсеп боюнча маалыматтар бир мезгилдин башталышына жана акырына карата эсептеги калдыктардын суммасын көрсөтүү менен башталат жана аяктайт, демек, ал жерде эсептердеги каражаттардын отчеттук мезгил ичиндеги жылышы катталат. Отчеттук мезгилдин башталышына жана акырына карата сальдо эсептин мүнөзүнө жараша көрсөтүлөт: ностро-эсептери жана накталай чет өлкө валютасы үчүн бир мезгилдин башталышына жана акырына карата сальдо кредит боюнча, ал эми лоро-эсептери жана резидент эместердин чет өлкө валютасындагы жана улуттук валюта түрүндөгү эсептери үчүн тескерисинче, дебет боюнча көрсөтүлөт. Бардык отчеттор иштелип чыккандан кийин маалыматтардын жалпы базасына топтоштурулат да, төлөм теңдеминин стандарттык компоненттери боюнча классификацияланат, андан соң маалыматтар тандалып алынат жана алардын айрымдары Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминде чагылдырылат.

Ушул система боюнча коммерциялык банктар толтурушкан электрондук формадагы ар бир операция банк-корреспондент, операциялардын валютасы, операциялардын датасы, операциялардын түрү, банктын кардарлары болгон өнөктөш өлкөлөр (контрагенттер), экономиканын белгилүү бир секторуна таандык экендиги, анын эсеби боюнча операциялар жүргүзүлгөн кардар өлкө боюнча классификацияланат. Операциялардын түрү, өлкөнүн аталышы, валютанын аталышы жана экономика сектору коддорго салынган формада көрсөтүлөт. ПБ-1 формасы боюнча отчеттун электрондук формасы 14-тилкеде берилген жана түшүндүрмөсү төмөндө келтирилген.

---

[1] Intenational Translation Reporting System (ITRS)

[2] Улуттук банк Башкармасынын 2004-жылдын 25-ноябрындагы N30/5 токтому, Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигинин 2004-жылдын 22-декабрындагы 149-04 номеринде катталган.

Тилке номери	Тилкенин аталышы	Тилкенин мазмуну
1	Өнөктөштүн аталышы	Бул жерде чет өлкөдөгү банк-корреспонденттин аталышы көрсөтүлөт. Накталай валюта менен операцияларды эсепке алууда бул тилкеде: «накталай чет өлкө валютасы» деп көрсөтүү зарыл. Кыргыз Республикасындагы резидент эместердин операцияларын эсепке алууда «резидент эмес кардарлардын эсептери» көрсөтүлөт.
2	Өнөктөш жайгашкан өлкөнүн коду	Бул жерде банк-корреспондент жайгашкан өлкөнүн коду көрсөтүлөт. Мында, Улуттук Статистика комитетинин өлкөлөрдүн кодификаторунда келтирилген өлкөлөрдүн коддору колдонулат. Накталай чет өлкө валюталары менен болгон операцияларды же болбосо, Кыргыз Республикасында резидент эместердин улуттук валютадагы жана чет өлкө валютасындагы операцияларын эсепке алууда, Кыргыз Республикасынын кодун көрсөтүү зарыл.
3	Эсеп	Бул жерде анын классификациясына ылайык эсептин коду көрсөтүлөт («1-ностро», «2-лоро», «3-накталай чет өлкө валютасы», «4-резидент эмес кардарлардын эсептери»).
4	Валютанын аталышы	Бул жерде операция жүргүзүлүп жаткан валютанын коду көрсөтүлөт. Ошону менен Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2000-жылдын 5-июлундагы N26/9 токтому менен бекитилген ЭК валюталардын эл аралык классификаторунда (ИСО 4217003-97) келтирилген валюталардын тамга түрүндөгү коддору колдонулат.
5	Операция өткөрүлгөн күн	Бул жерде банктын бухгалтердик отчеттуулугунда операциянын чагылдырылган күнү көрсөтүлөт.
6	Операциянын коду	Бул жерде тиркемеде келтирилген операциялардын коддорунун тизмесине ылайык, операциянын коду көрсөтүлөт.
7	Төлөөчү өлкө-алуучунун коду	Накталай эмес операцияларды эсепке алууда: чыгыш төлөмдөр боюнча бенефициар (алуучу) өлкөнүн коду, ал эми кириш төлөмдөр боюнча – жөнөтүүчү өлкөнүн коду көрсөтүлөт. Аналогиялык түрдө, накталай чет өлкө валюталары менен жүргүзүлгөн операциялар эске алынат. Мисалы, ар кыл системалар (Western Union, Contact, Money Gram, Anelik ж.б.) боюнча акча которуу үчүн накталай акча салууда алуучу өлкөнүн коду, ал эми ар кыл системалар (Western Union, Contact, Money Gram, Anelik ж.б.) боюнча накталай акча алууда – жөнөтүүчү өлкөнүн коду. Улуттук статистика комитетинин өлкөлөр кодификаторунда келтирилген өлкөлөрдүн коддору колдонулат.
8	Сектордун коду	Бул жерде анын эсеби боюнча банкта операция ишке ашырыла турган, Кыргыз Республикасындагы банктын кардары тиешелүү болгон, экономиканын секторунун коду көрсөтүлөт. Мында, Төлөм тендеми боюнча колдонмого ылайык иштелип чыккан классификатордо көрсөтүлгөн экономиканын секторлорунун коддору колдонулат.

9	Кардар өлкөнүн коду	Бул жерде анын эсеби боюнча банкта операция ишке ашырыла турган, резиденти Кыргыз Республикасындагы банктын кардары болуп эсептелген өлкөнүн коду көрсөтүлөт. Мында Улуттук Статистика комитетинин өлкөлөр кодификаторунда келтирилген өлкөлөрдүн коддору колдонулат.
10 11	Кредит Дебет	Эсептердеги каражаттардын жылышы кредиттин жана дебет саптарында чагылдырылат. Маалыматтарды төмөнкү мүнөздө чагылдыруу зарыл: ностро-эсептери жана накталай чет өлкө валютасы менен жүргүзүлгөн опрециялар үчүн – каражаттардын келип түшүүсү – кредит боюнча, дебет боюнча – лоро-эсептери жана кардар-резидент эместердин улуттук валютадагы жана чет өлкө валютасындагы эсептери боюнча операциялар үчүн, аларды эсептен алып салуу, тескерисинче: кредит боюнча – эсептен алып салуу, дебет боюнча – каражаттардын эсепке келип түшүүсү. Сумма номиналда үтүрдөн кийин эки белги менен валюталардын бирдигинде көрсөтүлөт.
12	Сумма сом менен	Бул жерде банктын бухгалтердик отчеттуулугунда операцияларды чагылдыруу күнүндөгү абал боюнча Улуттук банктын курсу боюнча сомго эквиваленттүү сумма көрсөтүлөт.
13	АКШ долларындагы сумма	Бул жерде банктын бухгалтердик отчеттуулугунда операцияларды чагылдыруу күнүндөгү абал боюнча Улуттук банктын курсу боюнча АКШ долларына эквиваленттүү сумма көрсөтүлөт. Сумма үтүрдөн кийин, эки белги менен көрсөтүлөт.
14	Операция	Бул жерде ар бир акча каражатынын которулушун багыттоо жөнүндө толук маалымат көрсөтүлөт. Бул тилкедеги маалымат тиркемеде келтирилген төлөм теңдеминин стандарттык классификациясы боюнча операциялардын аталыштарын кайталабастан, конкреттүү операциялардын мазмунун чагылдырууга тийиш. Бул операциялардын кодировкасынын тууралыгына контролдукту ишке ашыруу үчүн зарыл. Ошентип, «финансылык кызмат көрсөтүүлөр», «башка иштиктүү кызмат көрсөтүүлөр», «товардын экспорту» ж.б. түшүндүрмөлөр отчеттуулуктун толуктугуна коюлган талаптарды канааттандырбайт. Мисалы, товарды берүү үчүн акы төлөө эсебине акча каражаттарын которууда кайсы товар үчүн акы төлөө жүргүзүлүп жатканын көрсөтүү зарыл.

ПБ-1 формасы боюнча отчетко кошумча, отчеттук айдын башындагы жана акырындагы каражаттардын калдыктары боюнча маалымат жазуу түрүндө берилет. Бул маалыматтар ПБ-1 отчетунун электрондук формасында чагылдырылган, ал мезгил аралыгынын башына жана акырына карата каражаттардын калдыктары боюнча маалыматтарга дал келүүгө тийиш. Кошумча отчеттуулук төмөнкү формалар боюнча берилет:

- ПБ-1К формасы боюнча – чет өлкө банктарынын корреспонденттик эсептериндеги жана кыргыз банктарындагы чет өлкө банктарынын эсептериндеги каражаттардын калдыктары боюнча маалымат;
- ПБ-1Н формасы боюнча – накталай чет өлкө валютасындагы каражаттардын калдыктары боюнча маалымат;
- ПБ-1СИ формасы боюнча – кардар – резидент эместердин улуттук валютадагы жана чет өлкө валютасындагы эсептериндеги каражаттардын калдыктары боюнча маалымат.

VI тиркеме: Кыргыз Республикасынын тышкы карызын мүнөздөөчү коэффициенттерин эсептөөнүн ыкмасы

Тышкы карыз (EDT) - резидент эместердин алдында четөлкө валютасы, товар же кызмат көрсөтүү түрүндөгү төлөөгө тийиштүү болгон карыздык милдеттенмелеринин жыйындысы.

Алынган каражаттар (DISB) - кредитордун отчеттук мезгил ичиндеги кредиттик гарантиясынын көлөмүнөн суммаларды пайдалануу.

Амортизацияланган төлөмдөр (AMT) - отчеттук мезгил ичинде карыздардын негизги суммасын төлөө эсебине товар же кызмат көрсөтүү түрүндөгү төлөмдөрдү кошо алуу менен чет өлкө валютасындагы төлөмдөр.

Пайыздык төлөмдөр (INT) - отчеттук мезгил ичинде товар же кызмат көрсөтүү түрүндөгү төлөмдөрдү кошо алуу менен чет өлкө валютасындагы пайыздар боюнча төлөмдөрдүн иш жүзүндөгү суммасы.

Тышкы карызды тейлөө (TDS) - карызгерлер зарыл түрдө жүргүзүүчү амортизациялык жана пайыздык төлөмдөр.

Алып салуу (WRTOFF) - төлөнбөгөн карыздарды нөлгө чыгаруу.

Кыргыз Республикасынын жалпы тышкы карызы мамлекеттик тышкы карыздын, жеке тышкы карыздын жана ЭВФтин кредити боюнча карыздардын жыйындысы катары аныкталат.

$$EDT = EDT_G + EDT_P \qquad (1)$$

мында, EDT_G - *Мамлекеттик тышкы карыз* - Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн тышкы карыздык милдеттенмеси, ЭВФтин алдындагы карыз, плюс аларды төлөө Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен гарантияланган жеке карызгерлердин тышкы карыздык милдеттенмелери. Бул Кыргыз Республиксынын Финансы министрлигинин маалыматынын жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ички булактарынын негизинде эсептелинет.

EDT_P - *Жеке тышкы карыз* – аны төлөө Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен гарантияланбаган жеке карызгерлердин тышкы карыздык милдеттенмелери. Кредиттик каражаттарды Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн гарантиялоосуз тарткан менчик ишканалардын маалыматтарынын негизинде эсептелинет.

Тышкы карыздын көлөмү отчеттук мезгилдин акырына карата төмөндөгү формула боюнча аныкталат:

$$EDT_t = EDT_{(t-1)} + DISB_t - AMT_t - WRTOFF_t \qquad (2)$$

мында, $EDT_{(t-1)}$ - тышкы карыздын өткөн мезгилдин акырына карата көлөмү;
$DISB_t$ - t отчеттук мезгил ичинде иш жүзүндө алынган каражаттар;
AMT_t - t отчеттук мезгил ичинде иш жүзүндө төлөнгөн амортизациялык төлөмдөр;
$WRTOFF_t$ - t отчеттук мезгил ичинде эсептен чыгарылган негизги суммалар .

Тышкы карыз боюнча маалыматтар өлкөнүн тышкы экономикалык абалын анализдөө үчүн зарыл болгон көрсөткүчтөрдү эсептөө үчүн пайдаланылат.

$(EDT/GDP)\times 100\%$ - жалпы тышкы карыздын ички дүң продукциясына болгон катышы;
$(EDT/XGS)\times 100\%$ - жалпы тышкы карыздын товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспортуна болгон катышы;

$TDS_{prg} = AMT_{prg} + INT_{prg}$ - жалпы тышкы карызды тейлөө эсебине график боюнча төлөмдөр;

$TDS_{act} = AMT_{act} + INT_{act}$ - жалпы тышкы карызды тейлөө эсебине жүргүзүлгөн иш жүзүндөгү төлөмдөр;

$K_{prg} = \frac{TDS_{prg}}{XGS}$ - график боюнча жалпы тышкы карызды тейлөөнүн коэффициенти, XGS-товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту;

$K_{act} = \frac{TDS_{act}}{XGS}$ - тышкы карызды иш жүзүндө тейлөөнүн коэффициенти.

Бул көрсөткүчтөр өлкөнүн тышкы карыздын айынан тартып жаткан түйшүгүнө жана анын карызды тейлөө боюнча жөндөмдүүлүгүнө баа берүүсүнө мүмкүндүк берет. Карыздын айынан тартып жаткан түйшүгү жана анын карызды тейлөө боюнча жөндөмдүүлүгү өлкөгө валюталык түшүүлөрдүн үлүшү менен жана өндүрүш көлөмүндө өлчөнөт.

VII тиркеме: Эл аралык инвестициялык позицияларды түзүү ыкмасы

Эл аралык инвестициялардын теңдеми статистикалык отчетту чагылдырат жана анда өлкөнүн белгилүү бир датага карата тышкы активдеринин жана милдеттенмелеринин топтолгон запасы (мисалы, жылдын акырына), ошондой эле финансы операцияларынын натыйжасында келип чыккан алардын өзгөрүүлөрү, нарктык өзгөрүүлөр, кайрадан баалоолор жана башка корректировкалоочу жол-жоболор камтылат.

Эл аралык инвестициялардын теңдеми эки негизги классификациялык топтон: Кыргыз Республикасынын тышкы активдеринен жана милдеттенмелеринен турат. Ушул топтордун компоненттери төлөм теңдеминин финансы эсебинин статьяларына ылайык келет жана функционалдык категорияларды чагылдырат. “Активдер” жана “Милдеттенмелер” бөлүгүндөгү маалыматтар Кыргыз Республикасынын тышкы активдеринин (талаптарынын) жана милдеттенмелеринин өлчөмүн, алардын түзүмүн жана изилдөөгө алынып жаткан мезгил аралыгындагы өзгөрүүлөрүнүн себептерин мүнөздөйт.

Өлкөнүн таза эл аралык инвестициялык позициясы анын тышкы активдери менен милдеттенмелеринин ортосундагы айырмасын билдирет.

Эл аралык инвестициялык позиция таблица түрүндө, төмөнкүдөй формада берилет:

Көрсөткүчтөр	Бир мезгилдин башталышына карата калдык	Операциялардын натыйжасында өзгөрүүлөр	Баалардын өзгөрүүсү	Курстардын өзгөрүүсү	Башка өзгөрүүлөр	Бир мезгилдин акырына карата калдык
А	1	2	3	4	5	6
А. Активдер						
В. Милдеттенмелер						
С. Таза эл аралык инвестициялык позиция						

Таблицалардын саптары боюнча негизги классификациялык топтор көрсөтүлгөн: Кыргыз Республикасынын тышкы активдери жана милдеттенмелери. Ушул топтун компоненттери төлөм теңдеминин финансы эсебинин статьяларына ылайык келет жана функционалдык категорияларды чагылдырат.

Активдер тике инвестицияларга, портфелдик инвестицияларга, финансы деривативдерине, башка инвестицияларга жана камдык активдерге бөлүнөт. Мына ушундай эле бөлүү милдеттенмелер үчүн да пайдаланылат (камдык активдерден тышкары).

Каралып жаткан таблицанын тилкелери боюнча отчеттук мезгил ичиндеги эларалык инвестициялардын теңдеминин компоненттеринин өзгөрүүсүнө алып келген факторлор чагылдырылат.

1 жана 6-тилкелерде Кыргыз Республикасынын бир мезгилдин баш жагына жана акырына карата тышкы активдеринин жана милдеттенмелеринин абалы чагылдырылат.

2-тилкеде эл аралык инвестициялык позициянын финансы компоненттери менен реалдуу операциялардын натыйжасында келип чыккан өзгөрүүлөр келтирилет.

3 жана 4-тилкелерде бaанын деңгээлинин жана валюталык курстардын өзгөрүүсүнүн таасири астында тышкы активдердин жана милдеттенмелердин нарктык баасынын өзгөрүүсү эсепке алынат.

5-тилкеде төмөндөгүлөр менен шартталган жана башка өзгөрүүлөр чагылдырылат:

– классификацияны кайрадан кароо менен (мисалы, портфелдик инвестициядан инвестициялана

турган объектинин капиталындагы инвестордун үлүшүнүн көбөйүүсүнүн натыйжасында тике инвестицияга өтүү);

– кредитор тарабынан карыздарды бир тараптуу жокко чыгаруу;
– жана башка өзгөрүүлөр менен.

Эл аралык инвестициялык позициянын маалыматтары өлкөнүн тышкы экономикалык абалын анализдөө үчүн маанилүү, анткени, ал Кыргыз Республикасынын тышкы активдеринин (милдеттенмелеринин) өлчөмүн, алардын түзүмүн жана изилденип жаткан мезгил аралыгындагы өзгөрүүлөрдүн себептерин мүнөздөп берет.

Өлкөнүн таза эл аралык инвестициялык позициясы ошол өлкөнүн дүйнөнүн башка өлкөлөрү менен тышкы экономикалык байланышынын өнүгүшү абалын жана тенденциясын аныктоо үчүн пайдаланылат.

Таза эл аралык инвестициялык позициянын өлкөнүн ресурстары менен анын башка мамлекеттердин алдындагы карызынын ортосундагы катышты мүнөздөгөн оң же терс белгиси өлкөнүн “таза кредитор” же “таза карызкор” катары статусун чагылдырат, ал эми мунун өзү, мамлекеттин экономикалык саясатын иштеп чыгууда маанилүү ролду ойнойт (экономикалык туруктуулук программасын иштеп чыгуу жана жүзөгө ашыруу, анын каржылоо керектөөсүн аныктоо).

Таза эл аралык инвестициялык позицияны эсептөө маанилүү макроэкономикалык көрсөткүчкө - улуттук байлыкка баа берүүгө мүмкүндүк берет, ал эми анын өлчөмү өлкөнүн таза эл аралык инвестициялык позициясынын жана финансылык эмес активдеринин өлчөмүн кошуу жолу менен аныкталат.

VIII тиркеме: Экономиканын ачыктыгын жана тышкы сооданын концентрациясын эсептөө ыкмасы

Улуттук банктын ыкмасы боюнча экономиканын ачыктыгы республиканын тышкы товар жүгүртүүсүнүн орточо маанилүүлүгүнүн ички дүң продукциясына карата катышы катары эсептелинет. Улуттук банк тарабынан колдонулуучу экономиканын ачыктыгын эсептөөнүн формуласы төмөнкүдөй түзүлгөн:

$$Opns = \frac{(Ex + \mathrm{Im})}{GDP}$$

мында, Ex - ФОБ баасы боюнча товарлардын экспорту,

Im - ФОБ баасы боюнча товарлардын импорту,

GDP - ички дүң продукция

Концентрациялануу коэффициенти өлкөлөр боюнча (продукциялардын түрлөрүнүн) экспорттук-импорттук көлөмдөрдүн алардын чогуу алгандагы көлөмүнө карата катышынын квадраттык суммасынын квадраттык уңгусу катары эсептелинет. Тышкы сооданын географиялык же товардык концентрациясы төмөнкү формула боюнча эсептелинет:

$$K = \frac{\sqrt{\sum_{i=1}^{n} x_i^2}}{X}$$

мында, K - концентрациялануу коэффициенти,

x_i - і товарынын экспортунун (импортунун) же і өлкөгө (өлкөдөн) экспортунун (импортунун) көлөмү,

X - Кыргызстандын экспортунун же импортунун жалпы көлөмү.

Концентрациялануу коэффициентинин көбөйүүсү өлкөлөрдүн санынын (продукциялардын түрлөрүнүн) азаюусун же болбосо жалпы көлөмдө айрым өлкөлөрдүн (продукциялардын түрлөрүнүн) үлүшүнүн көбөйүүсүн билдирет.